Concept Recreatiezoneringsplan Veluwe

Natuur beschermen én beleven

11 oktober 2021

provincie Gelderland

Inhoudsopgave

1	**Inleiding**	**4**
1.1	Waarom recreatiezonering	4
1.2	Doel van het Recreatiezoneringsplan	5
1.3	Bouwstenen van het Recreatiezoneringsplan	5
1.4	Reikwijdte en beoogde werking van het Recreatiezoneringsplan	6
1.5	Lange termijn opgave	6
1.6	Leeswijzer	6
2	**Wettelijke en beleidsmatige context van het Recreatiezoneringsplan**	**7**
2.1	Recreatiezoneringsplan onderdeel van het Beheerplan Natura 2000 Veluwe	7
2.2	Recreatiezonering deel van bredere aanpak verbetering natuurkwaliteit	7
2.3	Relatie met toeristisch-recreatieve ontwikkeling en beleid Veluwe	8
3	**Totstandkoming Recreatiezoneringsplan**	**9**
3.1	Betrokken en belanghebbende partijen	9
3.2	Fases in de planvorming	10
3.2.1	Fase 1 Ontwikkelen conceptzonering	10
3.2.2	Fase 2 Uitwerken zoneringsmaatregelen	11
3.2.3	Fase 3 Besluitvorming	12
3.2.4	Fase 4 Uitvoering	12
4	**Methodiek achter de recreatiezonering**	**13**
4.1	Totstandkoming zoneringsmethodiek	13
4.2	Ruimtelijke indeling in vier zones	13
4.3	Vuistregels voor sturen recreatief gebruik	15
4.4	Zeven categorieën zoneringsmaatregelen	16
5	**Recreatiezoneringskaart: de ambitie**	**18**
5.1	Zoneringskaart: weergave gewenste situatie	18
5.2	Overall kaartbeeld	19
5.3	Ligging van de zones	21
5.4	Inhoudelijke onderbouwing van de zoneringskaart	21
5.5	Doorkijk naar de toekomst	23
6	**Maatregelprogramma: de aanpak**	**24**
6.1	Karakter van het maatregelprogramma	24
6.2	Overall beeld van de maatregelen	24
6.2.1	Maatregelen voor inrichting, onderhoud en onderzoek	24
6.2.2	Inzoomen op inrichtingsmaatregelen	25
6.2.3	Inzoomen op onderzoeksmaatregelen	25
6.3	Maatregelen en vergunningplicht	26
6.4	Doorkijk naar de toekomst	27
7	**Effect van de recreatiezonering**	**28**
7.1	Verwacht effect op natuurkwaliteit	28
7.1.1	Toelichting gebieden met ‘mismatch’ recreatiezonering met ideaalsituatie voor vogelsoorten	29
7.1.2	Nulmeting maaswijdte	30
7.2	Verwacht effect op belevingskwaliteit	30
8	**Inzoomen op gebieden: proces en resultaat lokale gebiedsprocessen**	**32**
8.1	De Haere	32
8.2	Heideterreinen Ermelo	33
8.3	Hulshorster- en Beekhuizerzand	34
8.4	Omgeving Kootwijk	35
8.5	Putten, Garderen, Voorthuizen	37
8.6	Veluwezoom/Posbank	38
8.7	Wolfheze	39

9 Uitvoering van het Recreatiezoneringsplan 40
9.1 Rollen en verantwoordelijkheden betrokken partijen 40
9.2 Financiering 40
9.3 Monitoring en evaluatie 41
9.4 Communicatie 43
9.5 Aandachtspunten voor de toekomst 44
9.5.1 Loslopen van honden op de Veluwe 44
9.5.2 Terreinfietsen: MTB en gravelbiking 45
9.5.3 Afstemming openstellingsbeleid 45
9.5.4 Geharmoniseerd evenementenbeleid 45
9.5.5 Openbare (zand)wegen 46
9.5.6 Toezicht en handhaving 46
9.5.7 Samenwerking met Defensie 46
9.6 Blijvende samenwerking rondom recreatiezonering 47

Bijlagen 48
Bijlage 1: Toelichting op betrokkenheid partners en stakeholders 49
Bijlage 2: Toolbox recreatiezoneringsmethodiek 51
Bijlage 3: Ecologische onderbouwing recreatiezonering 54
Bijlage 4: Onderbouwing toeristisch-recreatieve kaarten 66
Bijlage 5: Maatregeltabel 71
(Toelichting kolom N2000-doel) 94

1 Inleiding

1.1 Waarom recreatiezonering

De Veluwe is een groot en zeer waardevol natuurgebied. De uitgestrekte zandverstuivingen, heidevelden, bossen, vennen en beken zijn vanuit natuuroogpunt van internationaal belang. De Veluwe is dan ook aangewezen als Natura 2000-gebied. Natura 2000 is een Europees netwerk van waardevolle natuurgebieden, waarin de natuur extra beschermd wordt. De Veluwe is, mede dankzij de prachtige natuur, ook een zeer populaire recreatiebestemming. Niet alleen voor direct omwonenden, maar ook voor recreanten elders uit Nederland en uit het buitenland. De aantallen (binnen- en buitenlandse) toeristen en dagrecreanten nemen bovendien toe. We willen graag dat al deze mensen van de natuur kunnen blijven genieten en dat beleving van de Veluwe gewaarborgd kan blijven.

Tegelijkertijd moeten we constateren dat het niet goed gaat met de natuur op de Veluwe, veel dieren- en plantensoorten hebben het moeilijk. Dit heeft verschillende oorzaken. Depositie van stikstof, verdroging, klimaatverandering en versnippering van natuur spelen een belangrijke rol. Daarnaast heeft ook verstoring door menselijke activiteiten negatieve effecten op de natuur. Als het gaat om verstoring, dan is recreatie een factor van belang[1]. Het recreatief gebruik op de Veluwe is divers: fietsen (ook mountainbike en e-bike), paardrijden, wandelen, hondenuitlaat, hardlopen, vliegeren, zweef- en modelvliegen, ballonvaren, motorcross, ecologische toerisme (natuurfotografie en wildspotters), festivals en evenementen. In dit plan zal de term 'recreant' regelmatig gebruikt worden. Het is een koepelterm die verwijst naar alle groepen die recreatief gebruik maken van de Veluwe, van wandelaars tot paardrijders, en van bewoners van de Veluwe die de natuurterreinen bezoeken tot mensen 'van buitenaf'.

De mate waarin recreatie negatieve effecten op de natuur heeft, is afhankelijk van de locatie, van de intensiteit van het recreatief gebruik en van de frequentie van het bezoek. De aard van de verstorende effecten op natuur loopt ook uiteen. Denk aan het vertrappen van planten, het overrijden van reptielen en het verontrusten van wild en vogels. Om de natuur op de Veluwe te beschermen is een goede balans tussen recreatie en natuur nodig. Dit Recreatiezoneringsplan moet daaraan bijdragen.

De drukte op de Veluwe heeft niet alleen negatieve effecten op de natuur, maar ook op de belevingswaarde en recreatieve kwaliteit van het gebied. Verschillende groepen bezoekers ondervinden in toenemende mate hinder van elkaar. Dit komt de beleving niet ten goede, leidt tot onderlinge spanningen en tot een groeiend aantal klachten bij natuurterreinbeheerders. Het goed 'geleiden' van verschillende recreatiestromen, zodat iedereen optimaal kan genieten van de Veluwe natuur is een punt van aandacht. Ook voor ondernemers op en rondom de Veluwe is het op peil houden en verbeteren van de belevingskwaliteit van belang.

Uitgangspunten Recreatiezoneringsplan

De Veluwe is het grootste aaneengesloten natuurgebied op land van Nederland. De Veluwe is geliefd bij de recreanten, het gebied wordt op veel manieren 'gebruikt'. In het verleden is niet veel regie gevoerd op de ruimtelijke verdeling van dat gebruik. Met het steeds intensiever worden van het recreatief gebruik van de Veluwe en de ambities om meer voor kwaliteit in plaats van kwantiteit te kiezen is meer sturing nodig. Dit wordt uiteraard ook ingegeven door het kunnen behalen van de instandhoudingsdoelen voor natuur. Provincie Gelderland pakt nu deze regierol op in het kader van de N2000-opgaven.

De achterliggende gedachte bij de zonering is dat in het centrale deel van de Veluwe ruimte moet zijn voor enkele grote, echt rustige gebieden. Deze worden niet doorsneden door drukke infrastructuur en zijn niet versnipperd door bebouwing. Hier kan de relatieve rust door het nemen van zoneringsmaatregelen verder toenemen zodat de geschiktheid van deze gebieden voor kritische soorten (gidssoorten) toeneemt. Aan de randen van de Veluwe is vanouds al veel reuring en intensief recreatief gebruik. Voor de dorpen op de Veluwe geldt dat in wat mindere mate maar ook rond de dorpen zijn meer recreatieve voorzieningen en intensiever gebruik van de natuur mogelijk.

Daarnaast speelt nog mee dat de aard van het recreatief gebruik verandert; in het verleden was wandelen en fietsen de standaard, daar is ruiteren later bijgekomen. Activiteiten vooral gericht op beleven en genieten van

1 Andere menselijke activiteiten die op de Veluwe verstoring veroorzaken zijn bijvoorbeeld verkeer, evenementen, militair gebruik en (noodzakelijk) natuurbeheer.

< Inhoudsopgave

de natuur. Tegenwoordig komt er bij een aspect bij; het moet spannend zijn, een uitdaging bijvoorbeeld door vervoermiddelen die je thuis niet hebt. Bovendien maakt de elektrificeren van fietsen (in allerlei typen) de actieradius van recreanten groter.

Bij veel nieuwe ontwikkelingen is de functie van natuur verschoven in de richting van het faciliteren van de activiteit en functioneert natuur veel meer als decor. Uitgangspunt in dit recreatiezoneringsplan is dat je daarvoor niet de meest kwetsbare natuur moet gebruiken.
We zoeken hiermee naar goede balans tussen natuur en recreatie waar voor iedereen iets te beleven valt.

De wettelijke basis voor dit Recreatiezoneringsplan is gelegen in de Wet natuurbescherming en in het kader dat geldt voor bescherming van Natura 2000-gebieden. Doelstellingen voor natuur- en soortenherstel zijn dan ook leidend geweest voor de inhoud van dit Recreatiezoneringsplan. Tegelijkertijd is gezocht naar een zonering die ook bijdraagt aan de recreatieve kwaliteit van de Veluwe en een optimale beleving voor recreanten. Daarnaast moet de recreatiezonering verenigbaar zijn met andere belangen en taken van terreineigenaren op de Veluwe, bijvoorbeeld op het gebied van cultuurhistorie, grondwaterbescherming, natuurbrandpreventie of bosexploitatie. Om te borgen dat al deze doelen gediend worden, is het Recreatiezoneringsplan in nauwe samenspraak tussen de partners tot stand gekomen (zie voor de processamenwerking hoofdstuk 3).

1.2 Doel van het Recreatiezoneringsplan

Het doel van de recreatieve zonering is het bereiken van een duurzaam evenwicht tussen de natuurkwaliteit van de Veluwe en de beleving van de Veluwenatuur. De mogelijkheid voor recreanten om de natuur op de Veluwe te beleven is belangrijk en moet blijven bestaan. Tegelijkertijd vraagt de achteruitgang van verschillende (wettelijk beschermde) soorten om aanpassingen in het huidige recreatieve gebruik: niet alles kan overal. Het Recreatiezoneringsplan brengt in beeld waar meer ruimte is voor recreatie en op welke plekken de natuur extra rust en ruimte nodig heeft. Het plan laat ook zien welke maatregelen genomen moeten worden om te komen tot die betere balans tussen de aanwezigheid van mensen en bescherming van de natuur.

1.3 Bouwstenen van het Recreatiezoneringsplan

Het Recreatiezoneringsplan bestaat uit twee bouwstenen:
1 de recreatiezoneringskaart
2 de recreatiezoneringsmaatregelen

De recreatiezoneringskaart geeft in grote lijnen weer op welke plek meer nadruk ligt op recreatie en op welke plek meer op natuur. De recreatiezoneringskaart brengt daarmee in beeld welke intensiteiten en recreatieve faciliteiten op welke plek passend zijn. Deze ruimtelijke herschikking van recreatieniveaus, zorgt dat de natuurdoelen gewaarborgd worden én dat de kwaliteit van natuurbeleving verbetert. Dat is echter alleen het geval als de recreatiezoneringskaart ook doorwerking krijgt in de natuurterreinen zelf. Daarvoor moeten zoneringsmaatregelen genomen worden. Op sommige plekken zijn de recreatiezoneringsmaatregelen vooral gericht op het realiseren van meer rust voor de natuur, op andere plekken worden maatregelen ook genomen voor het verbeteren van de recreatieve kwaliteit.

De afgelopen jaren zijn er door terreineigenaren/-beheerders op de Veluwe al diverse maatregelen genomen voor een beter evenwicht tussen recreatie en natuur en voor het beter op elkaar afstemmen van verschillende recreatievormen. De meerwaarde van dit plan is dat deze inspanningen geïntensiveerd en op elkaar afgestemd worden, zodat ze meer effect hebben op natuur én recreatieve kwaliteit in het gehele Natura 2000-gebied Veluwe.

1.4 Reikwijdte en beoogde werking van het Recreatiezoneringsplan

Geografisch heeft het Recreatiezoneringsplan alleen betrekking op het als Natura 2000 begrensde deel van de Veluwe. Inhoudelijk gaat het plan alleen over dagrecreatie. In het Recreatiezoneringsplan zijn maatregelen opgenomen die bijvoorbeeld betrekking hebben op de aanwezigheid van fiets- en wandelpaden, op recreatieve routenetwerken, faciliteiten als bankjes en picknickplaatsen, informatievoorziening voor recreanten, toezicht en handhaving, etc.

De recreatiezonering biedt een inhoudelijk basis voor het maken van keuzes ten aanzien van routeontwikkeling op de Veluwe, bezoekersmanagement, parkeerbeleid, evenementenbeleid etc. De zoneringskaart laat zien op welke plekken recreatieve waarden verder ontwikkeld kunnen worden, omdat de natuur daar tegen een stootje kan en waar daarvoor minder ruimte is. Het Recreatiezoneringsplan geeft daarmee invulling aan de ambitie uit de VeluweAgenda 2030 om de recreatieve belevingswaarde te versterken en tegelijkertijd ook te voorkomen dat natuur, landschap en erfgoed door toerisme verder onder druk komen te staan. (Zie ook paragraaf 2.3) Het Recreatiezoneringsplan geeft daarmee ook een kader voor de toetsing van vergunningen op het aspect verstoring. Het plan heeft nadrukkelijk geen directe planologische werking en doet geen uitspraken over bestemmingen (zie verder paragraaf 2.1).

1.5 Lange termijn opgave

De recreactiezoneringsopgave op de Veluwe is groot. Integrale recreatiezonering is bovendien nieuw op de Veluwe. Het is een proces waarin partijen samen inzicht en ervaring opdoen. Bij aanvang van het proces in 2019 constateerden de samenwerkende partijen dan ook dat het plan eind 2021 niet voor alle terreinen tot in detail uitgewerkt kon zijn. Op sommige plekken hangt de recreatiezonering nauw samen met andere ontwikkelingen, bijvoorbeeld de realisatie van ontvangstlocaties. Het goed inhoudelijk op elkaar laten aansluiten van dergelijke processen kost tijd. Ook zal het gesprek over en optimale afstemming tussen natuurwaarden en recreatief gebruik de komende jaren voortgaan en nieuwe inzichten opleveren. Zoneringsambities die eerst niet zinvol of haalbaar leken, kunnen over enkele jaren mogelijk heel anders bezien worden. Ook wordt de natuur, na voldoende herstel, op sommige plekken wellicht weerbaarder waardoor er daar weer meer ruimte komt voor menselijke activiteit.

We weten, met andere woorden, nog niet alles. Tegelijkertijd is het nemen van maatregelen urgent en willen partijen al op korte termijn de eerste verbeteringen in de terreinen doorvoeren. We kiezen er daarom voor om het plan vast te stellen, in de wetenschap dat de zoneringskaart in de toekomst nog kan wijzigen en dat het maatregelprogramma nog niet helemaal compleet is. Langer wachten is niet goed voor de Veluwe-natuur. De komende jaren blijft er ruimte voor aanscherping van het plan en voor het door ontwikkelen van de planuitvoering. De effecten van de recreatiezonering zullen worden gemonitord, terreineigenaren gaan merken hoe de zonering in de praktijk uitwerkt en gebruikers van de Veluwe zullen hun ervaringen terugkoppelen. Het komen tot een optimale balans tussen natuur en recreatie is een opgave voor de lange termijn en blijft de komende jaren nog werk in uitvoering.

1.6 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk wordt de wettelijke en beleidsmatige context van het Recreatiezoneringsplan geschetst. Hoofdstuk 3 gaat vervolgens in op de totstandkoming van het Recreatiezoneringsplan en de daarbij betrokken partijen. Hoofdstuk 4 beschrijft de gehanteerde methodiek voor recreatiezonering op de Veluwe. Hoofdstuk 5 gaat over de recreatiezoneringskaart, feitelijk de visie op zonering van de Veluwe. Hoofdstuk 6 gaat over de zoneringsaanpak: het maatregelprogramma waarmee de opgestelde recreatiezonering in de praktijk gebracht gaat worden. Hoofdstuk 7 geeft een vooruitblik naar de te verwachten effecten van de recreatiezonering, voor de natuur en voor de belevingskwaliteit. In hoofdstuk 8 wordt ingezoomd op enkele specifieke deelgebieden van de Veluwe. De uitvoering van dit Recreatiezoneringsplan komt aan de orde in hoofdstuk 9.

< Inhoudsopgave

2 Wettelijke en beleidsmatige context van het Recreatiezoneringsplan

Het Recreatiezoneringsplan Veluwe staat niet op zichzelf. In dit hoofdstuk wordt eerst de koppeling met het Beheerplan Natura 2000 Veluwe toegelicht (§ 2.1). In §2.1 wordt beknopt uitgelegd hoe de recreatiezonering zich verhoudt tot de bredere aanpak voor natuurherstel op de Veluwe. Paragraaf 2.3 schetst de relatie met beleid en programma's op het gebied van recreatie en toerisme.

2.1 Recreatiezoneringsplan onderdeel van het Beheerplan Natura 2000 Veluwe

Voor ieder Natura 2000-gebied wordt op grond van de Wet natuurbescherming een beheerplan opgesteld. Het beheerplan maakt inzichtelijk welke natuurdoelen nagestreefd worden, geeft aan hoe de aanwezige natuur het best beschermd kan worden en beschrijft mogelijkheden om de natuur verder te ontwikkelen. Het beheerplan maakt ook inzichtelijk welke activiteiten wel en niet zijn toegestaan in het Natura 2000-gebied en onder welke condities. Op 23 januari 2018 werd door Gedeputeerde Staten het Beheerplan Natura 2000 Veluwe vastgesteld.

In het Beheerplan Natura 2000 Veluwe is vastgelegd dat een betere afstemming tussen natuur en recreatie nodig is om enerzijds de Natura 2000-doelen te kunnen halen en anderzijds ruimte te kunnen bieden aan diverse vormen van natuurbeleving en recreatie is. Om dit te bereiken moet een Recreatiezoneringsplan opgesteld worden, zo concludeert het beheerplan. Aan deze opdracht wordt met dit voorliggende Recreatie–zoneringsplan voldaan. Doordat het Recreatiezoneringsplan onderdeel vormt van het Natura 2000-beheerplan stellen Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland het Recreatiezoneringsplan vast. De koppeling met het Natura 2000-regime maakte ook dat een regierol van de provincie voor de hand lag in de totstandkoming van dit Recreatiezoneringsplan.

Het Recreatiezoneringsplan valt, als onderdeel van Beheerplan Natura 2000 Veluwe, onder de werking van de Wet natuurbescherming (Wnb). Daarmee zal, bij toekomstige vergunningverlening voor aanleg van (dag) recreatieve voorzieningen, het zoneringsplan een belangrijk toetsingskader gaan vormen. In de praktijk zal dit leiden tot meer onderscheid binnen het huidige eenvormige Natura 2000-kader. Ten opzichte van de oude situatie betekent dit dat het op de ene plek eenvoudiger zal zijn om een vergunning te krijgen voor een dagrecreatieve activiteit/voorziening terwijl het op een andere plek – met meer verstoringsgevoelige natuurwaarden – juist moelijker wordt. Er gaat van het Recreatiezoneringsplan geen direct ruimtelijk sturende werking uit: er wordt geen planologische ruimte gecreëerd voor nieuwe functies en het plan gaat niet over bestemmingen. Voor bijvoorbeeld de uitbreiding van een toeristische attractie blijft de Wnb-vergunningplicht onverminderd van kracht. Het recreatiezoneringsplan heeft geen externe werking, ofwel de aanwezigheid van een bepaalde zone binnen het Natura 2000-gebied is geen toetsingskader voor een ontwikkeling buiten de N2000 begrenzing.

2.2 Recreatiezonering deel van bredere aanpak verbetering natuurkwaliteit

De urgentie voor recreatiezonering komt voort uit de achteruitgang van de Veluwenatuur. In hoofdstuk 1 is benoemd dat recreatieve verstoring niet de enige oorzaak is voor de achteruitgang van plant- en diersoorten op de Veluwe. Vooral de grote hoeveelheid stikstof die vanuit landbouw, industrie en verkeer neerslaat op het natuurgebied en de toenemende verdroging hebben negatieve effecten. Ook de verminderde connectiviteit tussen natuurgebieden draagt bij aan de achteruitgang.
Recreatiezonering is daarom ook niet het enige spoor in de provinciale aanpak van het herstel van de natuur. Er wordt gelijktijdig op provinciale schaal gewerkt aan systeemgerichte maatregelen voor verbetering van de natuurkwaliteit: stikstofmaatregelen en aan verdrogingsbestrijding. Belangrijk in dit verband is het programma Gelderse Maatregelen Stikstof (GMS) vastgesteld in juli 2021. Hierin hebben provincie en GMS-partners afspraken gemaakt over maatregelen die zorgen voor een afname van Gelderse stikstofbronnen in 2025, naast de landelijke stikstofaanpak, en voor het sterker maken van de natuur bijvoorbeeld via verdrogingsbestrijding.

< Inhoudsopgave

Op het niveau van het Natura 2000-gebied Veluwe zelf wordt gewerkt aan programma's met herstelmaatregelen voor specifieke natuurtypen en soorten. Denk bijvoorbeeld aan maatregelen voor het verbeteren van de bosstructuur (zoals laten staan van dood hout), of het openhouden van heidevegetatie. Het Recreatiezoneringsplan is inhoudelijk en procesmatig verweven met deze programma's. Het nemen van natuurherstelmaatregelen loont vooral op plekken waar de verstoringsdruk niet te hoog is en vice versa.

Figuur: Samenhangende programma's voor natuurherstel op de Veluwe

2.3 Relatie met toeristisch-recreatieve ontwikkeling en beleid Veluwe

Het toeristisch-recreatieve belang van de Veluwe is groot. Niet alleen voor bewoners en bezoekers, maar ook voor de lokale economie. In 2018 stelden Gedeputeerde Staten de koersnotitie 'Beleef het in Gelderland' vast. In de Koersnotitie staat, in lijn met landelijke adviesrapporten, de verschuiving van een kwantitatieve naar een kwalitatieve benadering van recreatie en toerisme centraal: van bestemmingspromotie naar bestemmingsmanagement en -ontwikkeling. In de VeluweAgenda 2030 is dit verwoord als: "Een bredere kijk op recreatie en toerisme, waarbij het niet meer in de eerste plaats gaat om het trekken van meer bezoekers, maar om meer kwaliteit. Wij zien toerisme vooral als een middel om de Veluwse natuur, economie en samenleving te versterken." De recreatiezonering draagt bij aan dit streven naar kwaliteitsverbetering.

In lijn met de ambities uit de VeluweAgenda wordt door de samenwerkende Veluwepartijen hard gewerkt aan het optimaliseren van de recreatieve ontwikkelingen op en rondom de Veluwe. Dit gebeurt via verschillende programma's en sporen. Belangrijk zijn het spoor van de Veluwse Belevingsgebieden, Bestemmingsmanagement/de ontwikkeling van Veluwse ontvangstlocaties, het programma Vitale Vakantieparken, de activiteiten van het Routebureau Veluwe en de activiteiten van de Taskforce financiering recreatieve infrastructuur Veluwe. Tijdens het opstellen van het Recreatiezoneringsplan is uitgewisseld en afgestemd met deze initiatieven om te zorgen dat ze elkaar kunnen versterken in hun intentie en in hun doorwerking. Zo is de programmalijn 'Bestemmingsmanagement/ontvangstlocaties' gericht op sturing van dagrecreatie naar daartoe aangewezen zones op de Veluwe. De recreatiezoneringskaart vormt daarvoor de basis, bijvoorbeeld door alleen grotere ontvangstlocaties te ontwikkelen op plekken waar voldoende ruimte is voor recreatief medegebruik van de natuur.

< Inhoudsopgave

3 Totstandkoming Recreatiezoneringsplan

Het Recreatiezoneringsplan is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met een groot aantal partijen op de Veluwe. In § 3.1 worden de betrokkenen en belanghebbenden benoemd. De verschillende fases in de planvorming zijn beschreven in § 3.2.

3.1 Betrokken en belanghebbende partijen

Recreatiezonering op de Veluwe is van belang voor een groot aantal partijen en vraagt ook om de betrokkenheid van veel verschillende belanghebbenden.

Terreineigenaren (grote terreinbeheerders, gemeenten, landgoederen, particuliere eigenaren)
Terreineigenaren hebben een centrale rol gespeeld in de ontwikkeling van recreatiezonering. Het is immers hun bezit dat de collectieve waarde van natuur en recreatieve beleving voortbrengt waar andere belang–hebbenden gebruik van maken. Het zijn ook hun terreinen waarop de zoneringsmaatregelen uiteindelijk in – de praktijk gebracht worden. Het grondeigendom in Natura 2000-gebied de Veluwe is verdeeld over bijna 8.000 verschillende rechtspersonen en natuurlijke personen, een deel van de eigendommen is zeer beperkt van oppervlakte. Om uiteenlopende redenen, zoals het ontbreken van contactgegevens en de beperkt beschikbare doorlooptijd voor planvorming, konden deze niet allemaal betrokken worden in de planvorming. Voor kleinere terreineigenaren heeft de recreatiezonering bovendien weinig tot geen consequenties. Er is daarom gekozen om hun belangen te laten behartigen via de koepelorganisatie Gelders Particulier Grondbezit (GPG) en het Grondeigenaren Overleg Veluwe (GOV). Daarnaast is aan de Bosgroep Midden Nederland opdracht verstrekt om actief contact op te nemen met particuliere eigenaren voor wie de recreatiezonering mogelijk wel van direct belang is. Zij hebben hun wensen met betrekking tot de zonering via de Bosgroep kunnen doorgeven. Daarnaast hebben enkele particuliere eigenaren zich direct bij de provincie gemeld, bijvoorbeeld nadat zij via een gebiedsproces betrokken waren geraakt. Al met al waren met name grote eigenaren/beheerders actief in het proces betrokken: Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Geldersch Landschap en Kasteelen, Rijksvastgoedbedrijf/Defensie, Nationaal Park De Hoge Veluwe, Kroondomein Het Loo, Vitens, diverse grote landgoederen, verschillende particulieren met grotere eigendommen en Veluwse gemeenten met grondeigendom in de Natura 2000-begrenzing: Arnhem, Apeldoorn, Barneveld, Brummen, Ede, Elburg, Epe, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Heerde, Nunspeet, Putten, Oldebroek, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen.

Gemeenten (in andere rollen dan die van terreineigenaar)
Behalve als grondeigenaar van natuurterreinen brachten gemeenten lokale publieke belangen in bij het ontwikkelen van de recreatiezonering. Bijvoorbeeld het belang van inwoners bij een aantrekkelijke leefomgeving, bij voldoende recreatiemogelijkheden en bij een goede bereikbaarheid. Daarnaast is er voor de gemeenten het economisch belang van het lokale toerisme. Gemeenten hebben ook een belangrijk rol in relatie tot de infrastructuur op de Veluwe. Openbare gemeentelijke wegen, fietspaden en parkeerplaatsen vallen onder de gemeentelijke bevoegdheid en zijn van groot belang voor de geleiding van recreanten over de Veluwe.

Bewoners van de Veluwe
Niet alleen aan de randen van het natuurgebied maar ook midden op de Veluwe wonen mensen. De Veluwenatuur is voor hen van groot belang om te recreëren, te sporten, rust te vinden, voor hun werkgelegenheid of letterlijk als achtertuin. Het aantal 'Veluwebewoners' is groot en de door hen gevoelde betrokkenheid bij de ontwikkeling van het natuurgebied loopt uiteen. In het verlengde hiervan waren bewoners ook op verschillende manieren betrokken bij de vormgeving van het Recreatiezoneringsplan. Soms heel direct in gesprekken over de gewenste zonering(smaatregelen) op een locatie, soms indirect. Bijvoorbeeld vertegenwoordigd door gemeenteraden, door dorpsraden, 'plaatselijk belang' of platforms van bewoners.

< Inhoudsopgave

Gebruikers van de Veluwe
Hierbij kan gedacht worden aan fietsers, ATB-ers, wandelaars, ruiters en menners, hondenbezitters, etc. Hun betrokkenheid bij de planvorming verliep voor een deel via periodiek overleg met de koepelorganisaties (ANWB, NTFU, KNHS, Wandelnet, Fietsplatform) en kreeg voor een ander deel gestalte via locatie-specifiek overleg met lokale vertegenwoordigers van de gebruikersgroepen.

Natuurorganisaties
Gedurende het planvormingsproces is het gesprek gevoerd met regionale en lokale natuurorganisaties zoals IVN (verschillende afdelingen), Natuur en Milieu Gelderland, afdelingen van de KNNV, vogelwerkgroepen en diverse stichtingen en verenigingen. De gesprekken vonden plaats in de verschillende gebiedsprocessen en tijdens speciaal voor deze groep georganiseerde bijeenkomsten.

Ondernemers
Op en rondom de Veluwe. Ook voor ondernemers in verblijfs- en dagrecreatie, horeca, cultuursector en marketing geldt dat hun betrokkenheid enerzijds via landelijke koepels en anderzijds lokaal is vormgegeven. Vooral voor ondernemers in verblijfsrecreatie is de zonering relevant. Daarom zijn met behulp van lokale toeristische platforms en koepelorganisatie HISWA/ Recron gesprekken georganiseerd tussen terreinbeheerders en individuele ondernemers.

Aanpassingen in de recreatieve kwaliteit, toegankelijkheid en gebruiksintensiteit van delen van de Veluwe hebben op verschillende manieren invloed op de persoonlijke, collectieve, financiële en economische belangen van bovengenoemde partijen. De genoemde partijen beschikken bovendien over ambities, kennis en ervaring die essentieel zijn gebleken voor de totstandkoming van het Recreatiezoneringsplan. Zonder hun inzet en inbreng was de totstandkoming van een integraal Recreatiezoneringsplan voor de Veluwe niet mogelijk geweest. Het proces dat samen met bovenstaande partijen is doorlopen, wordt geschetst in paragraaf 3.2.

3.2 Fases in de planvorming

In paragraaf 2.1 werd al genoemd dat de provincie – vanuit de verantwoordelijkheid voor het behalen van de Natura 2000-doelstellingen op de Veluwe – een regisserende en besluitvormende rol heeft in de totstand-koming van het Recreatiezoneringsplan. Het opstellen van de recreatiezonering is echter in nauw partnerschap met de Veluwse terreineigenaren/-beheerders en gemeenten gebeurd. In alle fasen van de planvorming is gezamenlijk opgetrokken. Niet alleen met de provincie maar ook onderling hebben gemeenten en terreineigenaren onderling intensief met elkaar het gesprek gevoerd over de mogelijkheden om te komen tot een optimale balans tussen recreatie en natuur.

De totstandkoming van het Recreatiezoneringsplan verliep via vier fases en een 'tussenfase':

Figuur: Fases in de planvorming

3.2.1 Fase 1 Ontwikkelen conceptzonering

In fase 1 zijn in interactie tussen provincie, terreineigenaren en gemeenten eerst afspraken gemaakt over een zoneringsmethodiek waarmee alle partijen uit de voeten konden. De betekenis van de zones en de achterliggende methodiek worden uitgebreider beschreven in paragraaf 4.2.

Vervolgens is in werksessies voor vier deelgebieden van de Veluwe door terreineigenaren, gemeenten en provincie een eerste concept-zoneringskaart opgesteld. Daarbij is gekeken naar aanwezige natuur- en belevingswaarden, aanwezige toeristische infrastructuur en recreatief gebruik, ambities voor terreinbeheer en verwachte toekomstige ontwikkelingen. Het ontwerpen van een recreatiezonering op Veluwe-schaal was voor de meeste deelnemers nieuw en vergde bovendien de betrokkenheid van een groot aantal terrein-eigenaren en gemeenten. Vanwege deze complexiteit is er voor gekozen om andere belanghebbenden (bewoners, gebruikersgroepen, ondernemers) niet direct bij het intekenen van het allereerste concept-kaartbeeld te betrekken. Wel zijn zij geïnformeerd via bijeenkomsten met koepelorganisaties en brede

< Inhoudsopgave

publiekscommunicatie (social media, website, e-zine, etc.). Zo werd een eerste globaal beeld verkregen van de richting van de zonering. Dit globale beeld kon daarna gebruikt worden als startpunt voor het gesprek met een bredere groep betrokkenen.

Tussenfase voor complexe gebieden
Bij het ontwikkelen van de eerste concept zoneringskaart werd geconstateerd dat het komen tot een goede recreatiezonering op sommige plekken meer uitdaging oplevert dan op andere locaties. Op sommige plekken vraagt realiseren van een toekomstbestendige recreatiezonering bijvoorbeeld om uitvoering van complexere maatregelen, of de visies van verschillende belanghebbende partijen over de gewenste recreatie-intensiteiten lopen er uiteen. Op aandringen van Provinciale Staten is daarom een 'tussenfase' ingelast waarin, voor de meer complexe gebieden, belanghebbenden zoals bewoners en gebruikersgroepen nadrukkelijk uitgenodigd zijn om eerst mee te praten over de zonering zelf en daarna over de uitwerking daarvan. Hiervoor zijn gebiedsprocessen of gebiedsgesprekken georganiseerd.

Soms gingen deze gesprekken met een brede groep stakeholders vooral over de concept-zoneringskaart. In andere gevallen gingen de gesprekken niet zozeer over de beoogde recreatie-intensiteit maar vooral over de praktisch te nemen zoneringsmaatregelen. Dit tweede type gebiedsprocessen en -gesprekken viel daarmee voor een belangrijk deel onder fase 2 van het recreatiezoneringsproces.

3.2.2 Fase 2 Uitwerken zoneringsmaatregelen

In fase 2 stond de uitwerking van de concept-zoneringskaart naar in de praktijk te nemen maatregelen centraal. Een kaart draagt op zichzelf niet bij aan een betere balans tussen natuur en recreatie. Die betere balans wordt pas bereikt als daarvoor in de terreinen effectieve zoneringsmaatregelen genomen worden. Meer toelichting op de categorieën maatregelen is te vinden in paragraaf 4.4.

Op dit moment is nog niet in alle gevallen duidelijk welke maatregelen het best genomen kunnen worden om de recreatiezonering in de praktijk te brengen, bijvoorbeeld omdat dit om aanvullend ecologisch inzicht of een gebiedsproces vraagt. In het plan zijn daarom ook onderzoeksmaatregelen opgenomen om daarover meer duidelijkheid te krijgen. Ook kunnen op latere momenten nog maatregelen toegevoegd worden aan het Recreatiezoneringsplan (zie ook hoofdstuk 6 over het maatregelprogramma). Op aantal plaatsen wordt de komende jaren verder nagedacht over maatregelen. Input voor het denken daarover kan komen uit voortgaande gesprekken met de omgeving en natuurlijk uit de andere herstelprogramma's in het Beheerplan N2000 Veluwe. Zo kunnen de inzichten die worden verkregen uit de herstelprogramma's Heide en Stuifzanden helpen bij een verdere maatregelspecificatie.

Het denken over maatregelen heeft op diverse locaties tot bijstelling van de concept-zoneringskaart geleid. Bijvoorbeeld wanneer de oorspronkelijk gewenste zonering in de praktijk moeilijk te realiseren bleek. Fase 1 en fase 2 zijn dan ook deels parallel aan elkaar verlopen.

3.2.3 Fase 3 Besluitvorming

De provincie is bevoegd gezag voor het Natura 2000-gebied Veluwe en heeft het beheerplan voor dit gebied vastgesteld. Het Recreatiezoneringsplan is in het Beheerplan Natura 2000 Veluwe opgenomen als maatregel M22. Het Recreatiezoneringsplan is daarom een planuitwerking van het beheerplan. Juridisch gezien bevat het Recreatiezoneringsplan onderdelen waar geen beroep op mogelijk is en onderdelen waar wel beroep op mogelijk is. Omdat de provincie het belangrijk vindt dat het plan tot stand komt in dialoog met belang-hebbenden op de Veluwe, wordt het plan als afronding van het intensieve participatietraject in zijn volledigheid ter inzage gelegd. Dat betekent dat op alle onderdelen zienswijzen kunnen worden gegeven die GS zal meewegen bij de definitieve vaststelling van het plan.

De onderdelen van het Recreatiezoneringsplan die gericht zijn op het soortenherstel op de Veluwe staan daarna niet meer open voor beroep. De onderdelen van het plan die via vaststelling van het plan worden vrijgesteld van een Wnb vergunning staan wel open voor beroep. Het betreft hier een concrete lijst van maatregelen die is opgenomen als bijlage 5.

(Aanloop naar) besluitvorming recreatiezoneringsplan

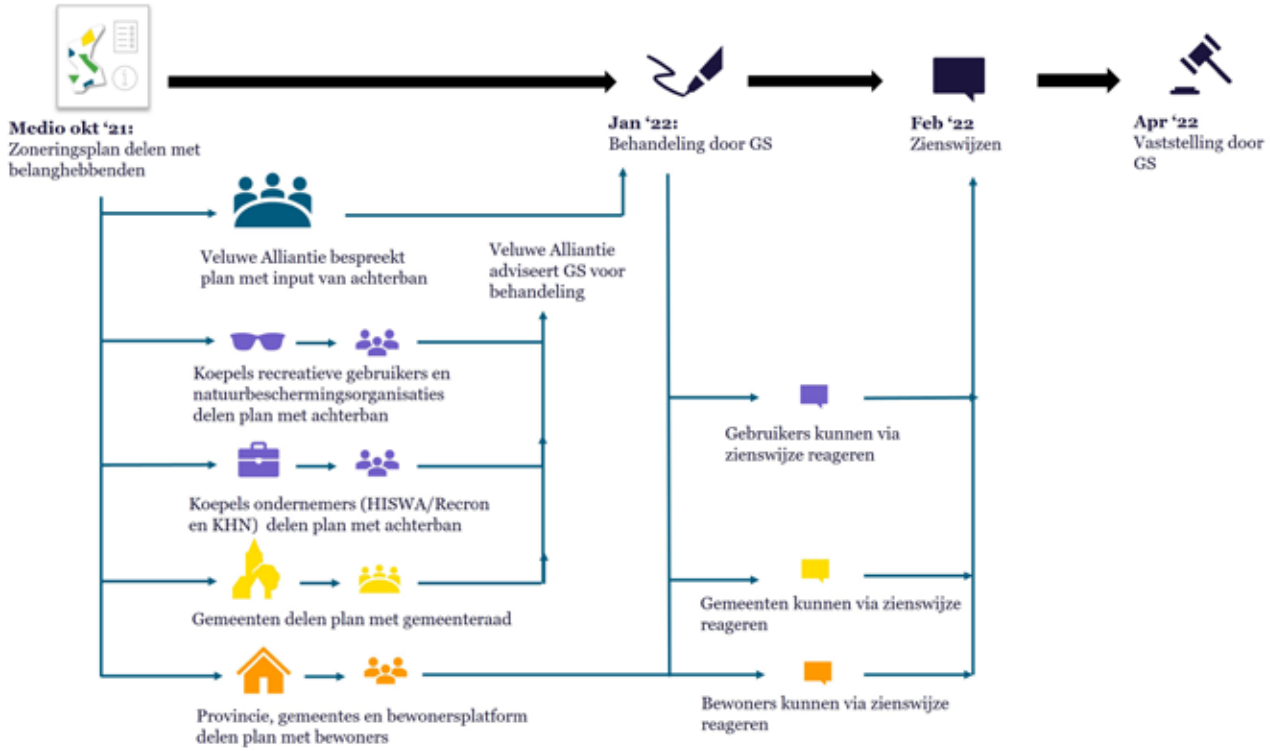

Figuur: Schematische weergave van (aanloop naar) besluitvorming

3.2.4 Fase 4 Uitvoering

Uitvoering is feitelijk geen onderdeel meer van de planvorming maar volgt daar op en is essentieel voor het behalen van de in de plannen gestelde doelen. De uitvoering van het Recreatiezoneringsplan ligt in handen van tientallen partijen en zal een periode van meerdere jaren in beslag nemen (tot 2030). Veel maatregelen kunnen op korte termijn uitgevoerd worden, voor andere maatregelen is meer tijd nodig. Soms omdat het uitvoeren van de maatregel doorlooptijd nodig heeft, soms omdat nog onduidelijk is welke maatregelen het best genomen kunnen worden. Maar ook omdat het borgen van draagvlak voor recreatiezonering vraagt om een groeimodel in de uitvoering.

De uitvoering van het Recreatiezoneringsplan vereist met andere woorden een lange adem. Het in goede banen leiden van de implementatie van de recreatiezonering vraagt om een goede planning van de uitvoering en om tussentijds vinger aan de pols houden. Aan de uitvoering is daarom een apart hoofdstuk gewijd: hoofdstuk 9.

In bijlage 1 wordt verder inzichtelijk gemaakt hoe de betrokkenheid van verschillende partijen er uit heeft gezien in de verschillende planvormingsfasen.

< Inhoudsopgave

4 Methodiek achter de recreatiezonering

Om te komen tot een integrale recreatiezonering die past bij de specifieke kenmerken van de Veluwe is een speciale zoneringsmethodiek ontwikkeld. Paragraaf 4.1 beschrijft kort de totstandkoming van de zoneringsmethodiek. De vier zones, die het hart vormen van de zonering, worden toegelicht in § 4.2. De afgesproken vuistregels voor het reguleren van recreatiedruk worden kort besproken in § 4.3. Het soort zoneringsmaatregelen dat genomen kan worden voor het realiseren van gewenste zonering, komt aan de orde in § 4.4.

4.1 Totstandkoming zoneringsmethodiek

De recreatiezoneringsmethodiek is opgesteld in een interactief proces met gebiedspartijen op de Veluwe. De methodiek is oorspronkelijk gebaseerd op een door Staatsbosbeheer ontwikkelde zoneringsindeling voor natuurgebied De Peelvenen. Vervolgens is de methodiek getest en doorontwikkeld in een samenwerking tussen gebiedspartijen die betrokken waren bij de 'Pilot Recreatiezonering Noord West Veluwe'. In deze pilot hebben Veluweteam, natuur- en bosbeheerders, gemeenten en provincie gezamenlijk verkend wat de vereisten zijn voor een realistische recreatieve zonering die toepasbaar is voor alle terreineigenaren op de Veluwe. Vervolgens is de in de pilot doorontwikkelde methodiek in interactie met eigenaren/beheerders toegepast op de andere deelgebieden van de Veluwe en meermalen in een speciaal daarvoor ingericht 'methodiekoverleg'. Dit heeft tot verdere aanscherping van de methodiek geleid.

4.2 Ruimtelijke indeling in vier zones

Op de Veluwe is een onderscheid gemaakt naar vier zones met een verschillend karakter en daarbij horende natuurwaarden en recreatie-intensiteiten:

Zone A: De poorten van de Veluwe (intensief recreatief gebruik)
'De poorten van de Veluwe' liggen dichtbij woonkernen, recreatieve hotspots en verblijfsrecreatie. Er zijn veel recreatieve voorzieningen als horeca, speelterreinen en bezoekerscentra. De gebieden zijn het startpunt van routes voor korte en lange wandelingen, fietstochten en ruitertochten. Er zijn volop picknickplaatsen en parkeergelegenheid. De poorten van de Veluwe zijn bosrijk. Je vindt er vooral algemene diersoorten zoals de grote bonte specht, koolmees, merel en eekhoorn.

Zone B: Visitekaartje van de Veluwe (matig intensief recreatief medegebruik)
In 'het visitekaartje van de Veluwe' vinden we de mooie, toegankelijke Veluwse natuur. Er liggen fiets-, ruiter en wandelpaden die zijn verbonden met paden van zone A en de wat langere gemarkeerde routes zijn hier ook te vinden. Zone B vormt de overgang tussen zones A en C. De dichtheid van de paden is minder dan in zone A, waardoor er meer ruimte is voor de natuur. Je vindt hier soorten die in Nederland nog op veel plaatsen voorkomen maar ook meer zeldzame soorten als de zwarte specht en de boomklever voelen zich hier thuis in het bos. Soms zie je het wilde zwijn of edelherten rondlopen.

Zone C en C*: De stille, eindeloze Veluwe (extensief recreatief medegebruik)
Hier ervaar je, in de regel, wat verder weg van parkeerplaatsen, dorpskernen en verblijfsrecreatie de 'stille, eindeloze Veluwe'. In deze gebieden ligt de nadruk op natuurbeleving en de rustige recreatie die daarbij past. Je kunt er wandelen, fietsen en paardrijden, maar er zijn minder paden, routes en bankjes dan in zone A en B. De natuur is minder doorsneden, er zijn grotere aaneengesloten terreinen waar je de natuur echt kunt beleven. Naast bos vind je hier ook uitgestrekte heidevelden en zandverstuivingen. De kwetsbare dieren die hier beschermd worden zijn de zwarte specht, wespendief, draaihals, boommarter en hazelworm. Dalkruid is een voorbeeld van een kwetsbare plant die we hier willen behouden. In de zoneringsmethodiek wordt onderscheid gemaakt tussen zone C en zone C*. In zone C* bevinden zich soorten die nog verstoringsgevoeliger zijn dan in zone C, waardoor in zone C* gestreefd wordt naar een lagere dichtheid aan paden.

< Inhoudsopgave

Zone D en D*: De ongerepte en kwetsbare Veluwe ((tijdelijk) geen recreatief medegebruik)
Hier vinden we de 'ongerepte en kwetsbare Veluwe'. In zone D kan buiten het broedseizoen gewandeld, gefietst en paardgereden worden. Recreanten zijn daar welkom van half juli tot half maart[2]. De mogelijkheden zijn dan meestal vergelijkbaar met die in een zone C of C*. Tijdens het broedseizoen zijn deze terreinen niet of beperkt toegankelijk.
In zone D* is jaarrond geen recreatief gebruik mogelijk. Het grootste deel van deze gebieden was voorafgaande aan de recreatiezonering al niet opengesteld: defensieterreinen, wildrustgebieden en particuliere eigendommen. De gebieden zijn vaak wel beleefbaar vanuit de randen, bijvoorbeeld vanaf uitkijkpunten. Soms is bezoek mogelijk onder leiding van de boswachter.
Naast de dieren en planten die ook voorkomen in de zones A tot en met C, worden hier de duinpieper, tapuit, boomleeuwerik, nachtzwaluw, de zandhagedis en edelherten hun rust gegund. En de klokjesgentiaan (belangrijk voor de zeldzame vlindersoort gentiaanblauwtje), rendiermos, orchideeën en beenbreek krijgen hier volop kans om te groeien en bloeien.

Onderstaande Infographic verbeeldt de vier verschillende zones:

Figuur: Vier zones op de Veluwe voor balans tussen natuur en recreatie

Zoals hierboven te lezen en te zien, varieert het karakter van de zones van intensief bezocht (A) tot niet toegankelijk (D*). Daarbij moet opgemerkt worden dat alle zone-aanduidingen toegepast worden op een waardevol Natura 2000-gebied. In Natura 2000-gebieden staan natuurbehoud en natuurbeleving standaard en overal voorop. (Nieuwe) activiteiten zonder natuurbeleving, zoals motorcross, drones, muziek/cultuur–evenementen etc. zijn niet, of erg moeilijk te verenigen met de doelen van Natura 2000.

De recreatiezoneringskaart wordt besproken in hoofdstuk 5.

2 De afsluitingsperiode voor het broedseizoen loopt van 15 maart tot 15 juli. Wanneer de laatbroedende tapuit aanwezig blijkt, dan moet de afgesloten periode worden verlengd tot 1 september.

< Inhoudsopgave

4.3 Vuistregels voor sturen recreatief gebruik

De vier verschillende recreatiezones zijn verder uitgewerkt in de vorm van een 'Toolbox recreatiezonering Veluwe'. Zie voor de volledige 'toolbox' bijlage 2. In de toolbox is gezocht naar door elke beheerder toepasbare vuistregels om invulling te geven aan het 'geleiden en verleiden van recreanten' in aansluiting op het karakter van de betreffende zone.

Er wordt gebruik gemaakt van twee hoofdprincipes om te sturen op het recreatieve gebruik van een terrein en daarmee op de verstoringsdruk:

1. Maaswijdte
2. Typen recreatie en daarbij horende faciliteiten

Ad 1 Maaswijdte

De maaswijdte geeft de maat voor de omvang van terreindelen tussen aangrenzende paden. In zone C* wordt bijvoorbeeld gestreefd naar een maaswijdte van tenminste 50 hectare. Dat betekent dat er tussen de paden rustige kernen zonder betreding zijn van 50 hectare of meer. Hoe hoger de maaswijdte, hoe kleiner de dichtheid aan paden en hoe groter de kernen van rust. Voor zone C is de na te streven maaswijdte 25 hectare en voor zone B is dat minimaal 5 hectare. Voor zone A, de zone met het meest intensieve recreatieve medegebruik, is geen maaswijdte aangegeven. Zone D* is voor recreanten niet toegankelijk. De ideaaltypische maaswijdtes zullen in de praktijk niet overal haalbaar blijken, bijvoorbeeld bij zeer kleine terreinen, bij terreinen met een cultuurhistorisch padenpatroon, omwille van bereikbaarheid van hulpdiensten, etc. In zulke gevallen kan worden gezocht naar andere manieren om rust te creëren.

De groene vlakken in onderstaande figuur verbeelden de zogenaamde 'maaswijdte', de witte lijnen geven paden weer:

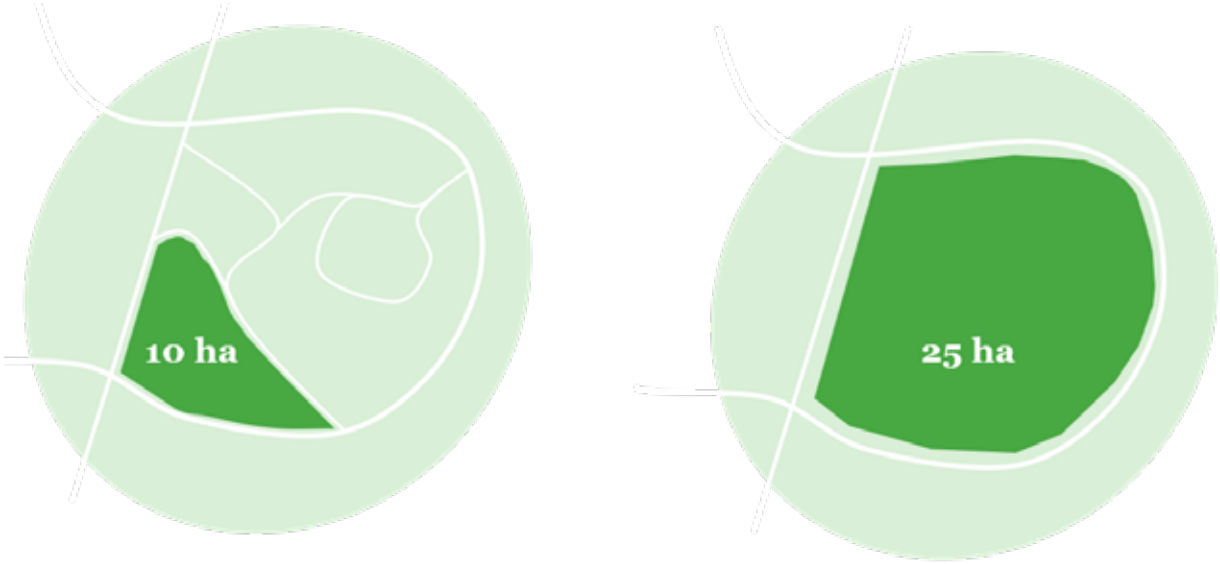

Zone B **Zone C**

Figuur: Schematische weergave van het concept maaswijdte

De toepassing van het instrument 'maaswijdte' en de gehanteerde maaswijdtes zijn gebaseerd op ecologisch onderzoek naar mogelijke maatregelen voor herstel van verstoringsgevoelige soorten (Sierdsema et. al, 2020, Natuurbeheer- en zoneringsmaatregelen voor zeven aangewezen vogelsoorten in Natura 2000-gebied Veluwe). In dit rapport is de best beschikbare wetenschappelijke kennis over de relatie tussen verstoring en effect op vogelpopulaties meegenomen. Het in verband brengen van wetenschappelijke kennis over de specifieke verstoringsgevoeligheid van verschillende soorten, de afstanden waarover menselijke activiteiten leiden tot verstoring en de uiteenlopende impact van verschillende vormen van verstoring, heeft uiteindelijk geleid tot uitspraken over de gewenste 'maaswijdte'.

< Inhoudsopgave

Ad 2 Recreatie-intensiteiten en daarbij horende faciliteiten
Om te kunnen sturen op de mate van recreatieve verstoring wordt in de zoneringsmethodiek aangegeven welke recreatie-intensiteiten in de verschillende zones zijn toegestaan en welke faciliteiten er voor recreanten aanwezig kunnen zijn. De toegestane recreatieve activiteiten en aanwezige faciliteiten nemen af van zone A naar zone D*. Hiermee wordt gestuurd op bezoekersaantallen, de mate van verstoring die door bezoekers ondernomen activiteiten met zich meebrengen en de te verwachten ontwikkeling daarin.

Het is belangrijk op te merken dat het altijd aan de terreineigenaar/-beheerder is om een afweging te maken over de faciliteiten die aangeboden worden in een terrein. In een zone die als A getypeerd is, hoeft bijvoorbeeld niet per se een hondenloslooopterrein of een ruiterroute aanwezig te zijn. In een zone worden alleen faciliteiten geboden die goed te verenigingen zijn met de overige belevingswaarden en met de plaatselijke natuurwaarden in het betreffende terrein.

4.4 Zeven categorieën zoneringsmaatregelen

Het ruimtelijke zoneringsbeeld in de vorm van de recreatiezoneringskaart heeft pas doorwerking als ook aanpassingen in de terreinen gedaan worden. Het gaat daarbij om het geleiden en verleiden van recreanten richting plekken op de Veluwe met belevingswaarde en ruimte voor recreatie. Bij de operationalisering van de kaart in maatregelen is enerzijds gekeken naar het voorkomen van de verschillende natuurwaarden in een gebied en de mate waarin zij profiteren van specifieke maatregelen. Anderzijds is gekeken naar het gebruik van de gebieden en de mogelijkheid voor optimalisatie van de natuurbeleving.

Recreatiezoneringsmaatregelen kunnen fysiek in de natuurterreinen genomen worden, denk aan het omleiden van paden, het plaatsen van borden, verbinden van routes etc. Daarnaast zijn niet-fysieke maatregelen van belang, bijvoorbeeld voorlichting aan recreanten over de regels en recreatieve mogelijkheden in een gebied of het houden van toezicht op correct gebruik van aanwezige voorzieningen. In onderstaande tabel is weergegeven welke categorieën zoneringsmaatregelen opgevoerd konden worden door terreineigenaren en zijn per categorie enkele toelichtende voorbeelden gegeven.

Categorieën zoneringsmaatregelen	Voorbeelden
a. maaswijdte en toegankelijkheid	aanpassen van paden, omleiding van paden tijdens broedseizoen, verbeteren pad-aanduiding, periodieke afsluiting terrein met borden, etc.
b. aanpassen routestructuren	nieuwe routes realiseren, verleggen bestaande routes, bundeling van verschillende routes etc.
c. aanpassen openbare (zand)wegen, fietspaden en parkeerplaatsen	afwaarderen (zand)wegen, verplaatsen parkeerplaatsen in terreinen, aanpassen verharding fietspaden, etc. NB. Maatregelen opgenomen in het RZ-programma hebben in hoofdzaak betrekking op zandwegen door de terreinen en niet om wegen met een brede verkeersfunctie.
d. verplaatsen/aanpassen recreatieve voorzieningen	aanpassen of verplaatsen hondenloslooopterrein, verplaatsen van picknicktafels naar zone A, etc.
e. realiseren nieuwe recreatieve voorzieningen	een uitkijktoren om een afgesloten gebied te kunnen beleven, rolstoelpad, spartelvijver voor honden, etc.
f. communicatie en bebording	infopanelen, borden met openstellingsbepalingen, gedragscampagnes, digitale apps, etc.
g. toezicht en handhaving	ter begeleiding van genomen maatregelen en anders dan of aanvullend op regulier toezicht en handhaving

Tabel: Schematische toelichting op categorieën zoneringsmaatregelen

< Inhoudsopgave

In het Herikhuizerveld (Zuid Veluwe) gebruikt Natuurmonumenten takken om te zorgen dat recreanten de 'wilde paardenpaadjes' niet betreden. Fotografie: H. Sierdsema

Locatie-specifieke onderzoeksmaatregelen
Als al wel duidelijk is dat een recreatiezoneringsmaatregel genomen moet worden, maar nog niet duidelijk welke maatregel in de praktijk het meest effectief en/of best haalbaar zal zijn, kan een 'locatiespecifieke onderzoekmaatregel' in het Recreatiezoneringsplan opgenomen zijn. Deze onderzoeksmaatregel zal eerst uitgevoerd worden, om inzicht te krijgen in de benodigde vervolgmaatregelen. Het kan daarbij ook gaan om een lokaal gebiedsproces waarin met betrokken stakeholders samen onderzocht wordt welke zonerings-maatregelen het meest passend zijn.

Het maatregelprogramma dat onderdeel vormt van dit Recreatiezoneringsplan wordt besproken in hoofdstuk 6.

In de duinen bij Zandvoort worden paaltjes gebruikt om bezoekers door het terrein te geleiden. Het is mogelijk deze techniek ook op de stuifzandterreinen op de Veluwe toe te passen. Fotografie M. Bons

< Inhoudsopgave

5 Recreatiezoneringskaart: de ambitie

De visie op de gewenste ruimtelijke schikking van recreatie-intensiteiten op de Veluwe is vastgelegd in de recreatiezoneringskaart Veluwe. De zoneringskaart is het sturingsinstrument om de benodigde balans tussen natuur en recreatie op de Veluwe te bewerkstellingen. Paragraaf 5.1. gaat in op het karakter van de zoneringskaart. Het samen met de partners ontwikkelde kaartbeeld is te vinden in § 5.2. Paragraaf 5.3 geeft vervolgens een duiding van de ligging van de verschillende zones. De inhoudelijke onderbouwing die ten grondslag ligt aan de recreatiezoneringskaart wordt toegelicht in § 5.5. Een doorkijk naar de toekomst wordt gegeven in § 5.6.

5.1 Zoneringskaart: weergave gewenste situatie

De recreatiezoneringskaart geeft een gezamenlijke, Veluwe-brede visie op de gewenste ruimtelijke schikking van recreatieniveaus in het Natura 2000-gebied. De recreatiezoneringskaart is een weergave van de ambitie – de gewenste zonering – en dus niet van de huidige situatie in het natuurgebied. Wel is het zo dat op flinke delen van de Veluwe de nagestreefde zonering al in grote lijnen overeenstemt met huidige inrichting en gebruik van de terreinen. Op deze terreinen zullen geen, of weinig ingrijpende veranderingen doorgevoerd worden en is de impact van de zonering op het gebruik van de terreinen beperkt.

Bij de ontwikkeling en uitvoering van recreatiezonering hebben de eigenaren zeggenschap over de eigen terreinen. Er wordt geen zonering 'van bovenaf' opgelegd. Het feit dat het eigendom van natuurterreinen op de Veluwe verdeeld is over bijna 8.000 eigenaren maakt dat er niet overal een zone-aanduiding gegeven is. Enkele grotere terreineigenaren gaven aan niet te willen deelnemen. Daarnaast zijn er (clusters van) kleinere particulieren eigenaren die we niet hebben kunnen bereiken[3]. Op deze terreinen worden vanuit het Recreatiezoneringsplan geen maatregelen genomen, de huidige situatie blijft er behouden. Voor niet ingekleurde terreinen werkt dit Recreatiezoneringsplan ook niet als toetsingskader. Vergunningen voor dagrecreatieve activiteiten/voorzieningen worden getoetst aan de hand van het generieke Natura 2000-kader.

3 We hebben geprobeerd zo veel mogelijk kleinere particuliere eigenaren te betrekken, via Gelders Particulier Grondbezit en via de Bosgroep Midden-Nederland, die voor veel particulieren het beheer uitvoert. We hebben echter niet de mogelijkheid en capaciteit om met alle eigenaren in gesprek te gaan.

5.2 Overall kaartbeeld

Onderstaand is de actuele recreatiezoneringskaart voor de Veluwe afgebeeld. Voor een webviewer van de kaart met zoommogelijkheid: klik hier

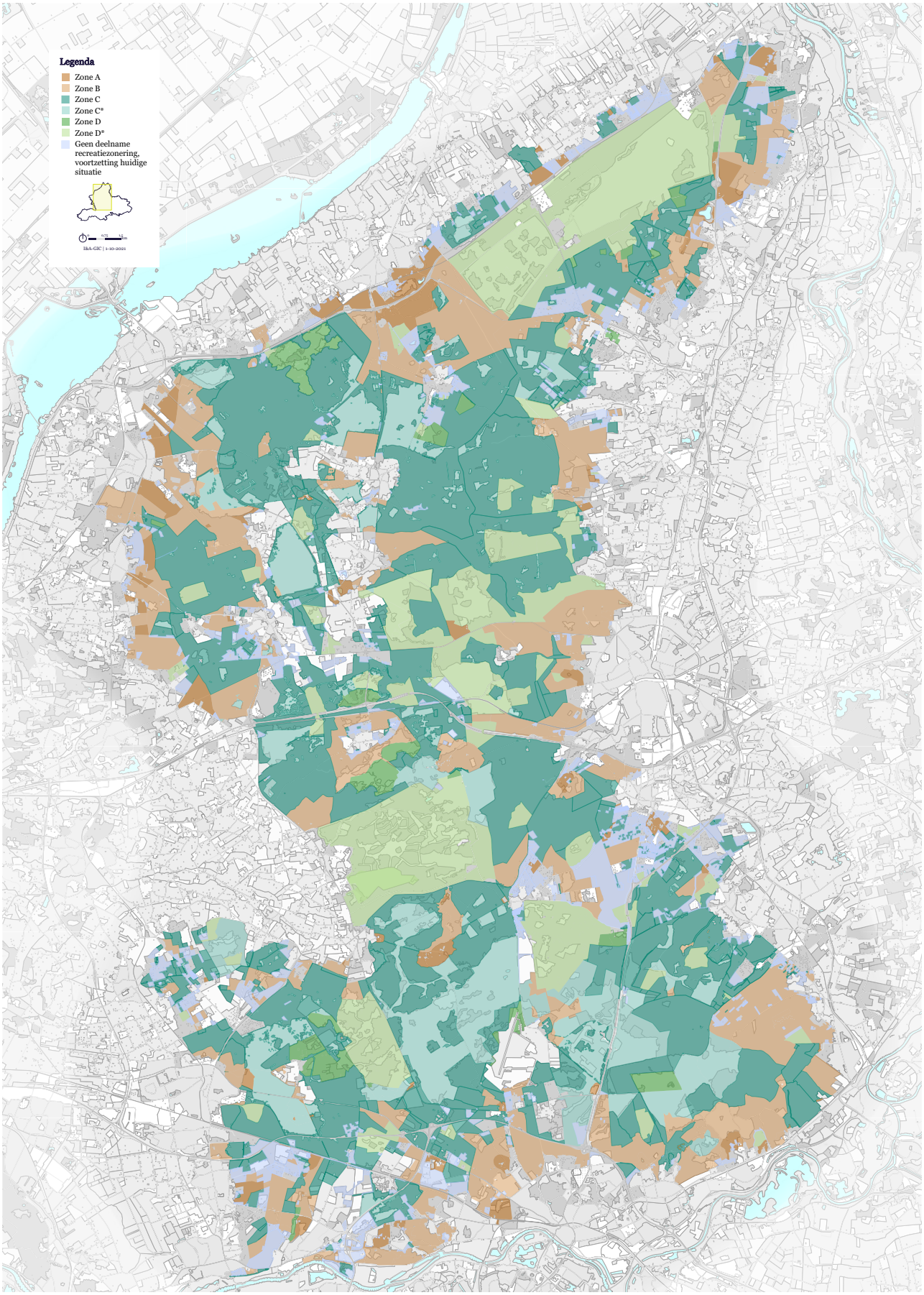

Figuur: Recreatiezoneringskaart Natura 2000-gebied Veluwe

< Inhoudsopgave

Op de kaart is te zien dat het grootste deel van de Veluwe het hele jaar toegankelijk blijft voor recreatief gebruik: de zones A (lichtbruin), B (zalmkleur), C (donker turquoise) en C* (licht turquoise). Op sommige terreinen in de zones A t/m C zullen aanpassingen gedaan worden in de paden- en routestructuren. De padendichtheid op de Veluwe is op dit moment echter dusdanig groot dat het weghalen of (gedurende een deel van het jaar) omleiden van paden voor bezoekers er niet toe leidt dat grote delen van het natuur–gebied niet meer beleefd kunnen worden.

In zone D* (lichtgroen) is het hele jaar geen recreatief medegebruik mogelijk. Dat was op deze terreinen voorafgaand aan het recreatiezoneringsproces meestal ook al het geval, bijvoorbeeld omdat het een wildrust–gebied, militair oefenterrein of niet-opengesteld particulier eigendom betreft. De natuurwaarden op deze terreinen zijn vaak groot.

Voorbeeld van een tijdelijke terreinafsluiting i.v.m. broedende vogels in Natura 2000-gebied Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske

Nieuw op de Veluwe is wel de tijdelijke afsluiting (of sterk beperkte toegang) van gebieden tijdens het broedseizoen[4], op de kaart weergegeven als zone D (donkergroen). In de zones D zijn recreanten buiten het broedseizoen wel welkom om te fietsen, wandelen en paardrijden. De mogelijkheden zijn dan veelal vergelijkbaar met die in zone C/C* (respectievelijk donker en licht turquoise). Toegangsbeperkingen tijdens het broedseizoen zijn nieuw op de Veluwe, maar in diverse andere agrarische en natuurgebieden al langer een bekend fenomeen.

Omvang verschillende zones

In onderstaand tabel is weergegeven wat het totale en procentuele oppervlak is van de verschillende zones op de Veluwe:

Zone	Opperv. in hectare	% van het geheel
Zone A Poorten van de Veluwe (intensief recreatief gebruik)	3.078	3,5%
Zone B Visitekaartje van de Veluwe (matig intensief recreatief medegebruik)	16.201	18,4%
Zone C De stille, eindeloze Veluwe (extensief recreatief medegebruik)	35.047	39,8%
Zone C* De stille eindeloze Veluwe (extensief recreatief medegebruik extra verstoringsgevoelige soorten)	10.695	12,2%
Zone D De kwetsbare en ongerepte Veluwe (geen/beperkt reactief gebruik in het broedseizoen)	2.067	2,3%
Zone D* Jaarrond geen recreatief gebruik	15.597	17,7%
Geen deelname recreatiezoneringsproces, voortzetting huidige situatie	5.321	6,0%
TOTAAL	**88.005**	**100%**

Tabel: Omvang van de verschillende zones op de Veluwe

4 De afsluitingsperiode voor het broedseizoen loopt van 15 maart tot 15 juli. Wanneer de laatbroedende tapuit aanwezig blijkt, dan moet de afgesloten periode worden verlengd tot 1 september. In sommige zone D-gebieden zijn ook tijdens het broedseizoen nog enkele paden toegankelijk.

< Inhoudsopgave

5.3 Ligging van de zones

In hoofdstuk 4 over de methodiek achter de recreatiezonering zijn de karakteristieken van de zones A t/m D beschreven. Deze karakteristieken komen ook tot uiting in de positionering van de zones op kaart.

De A-zones met hun intensieve recreatief gebruik zien we terug op een beperkt aantal plekken waar hoge recreatieve druk aanwezig is door de aantrekkelijkheid en aantrekkingskracht van het gebied voor recreanten. Zones A liggen bij belangrijke toegangen tot de Veluwe op de plekken waar relatief veel recreanten de Veluwe op komen en hun bezoek aan het natuurgebied starten. We vinden ook A-zones wat meer midden op de Veluwe. Ook hier zien we dat ze gekoppeld zijn aan bebouwing, bijvoorbeeld op het Veluwemassief, en daarnaast aan toeristische trekpleisters, zoals de Schaapskooi in Ede, Landgoed Staverden of de toeristische kern van Nationaal Park Hoge Veluwe met het Kröller Muller Museum.

De B-zones (matig intensief recreatief medegebruik) beslaan een wat groter deel van de Veluwe. We vinden deze zones vooral aan de randen van de Veluwe grenzend aan bebouwing en rondom de A-zones. Zone B vormt de overgang van de 'drukte' rondom Natura 2000-gebied Veluwe naar de rustige kern van het natuurgebied. Ook op de Veluwe zelf werkt zone B als overgang. Veelal gaat zone A over in zone B, voordat we in zone C/C* terecht komen. Soms zien we de zones B tot wat verder in de kern van de Veluwe liggen. Vaak heeft dat te maken met een wat ruimer aanbod aan paden en routes op deze terreinen vanuit de overweging om recreatie op deze plekken sterker te faciliteren, zodat op andere plekken de natuur wat meer ontzien kan worden (het principe van geleiding).

Zone C en C* (extensief recreatief medegebruik) beslaat verhoudingsgewijs het grootste deel van de Veluwe. Het recreatief gebruik is hier extensiever en daarmee zijn de terreinen rustiger ten behoeve van de Natura 2000-soorten. De ligging van zone C correspondeert in grote lijnen met de bosgebieden van de Veluwe. Zone C* zien we vooral terug op de meer open heideterreinen en stuifzanden.

Zone D, terreinen die beperkt of niet toegankelijk zijn tijdens het broedseizoen, vinden we ook vooral op stuifzanden en heideterreinen. Dat zijn de terreinen waar de verstoringsgevoelige, op de grond broedende vogels, zich bevinden. Voor deze soorten is de recreatiezonering van groot belang. Voorbeelden van zone D vinden we onder andere bij Kootwijk, bij Hulshorst en bij De Ginkel (nabij Ede).

De jaarrond afgesloten terreinen (zone D*) zijn qua ligging moeilijker te typeren. Dat komt omdat het hier om terreinen gaat die om verschillende redenen afgesloten zijn. De positie van de zone D*-terreinen wordt met andere woorden door meerdere factoren bepaald en die hebben niet altijd met de balans tussen natuur en recreatie te maken. Deels betreft het militaire oefenterrein (bijvoorbeeld Artillerie Schietkamp en De Harskamp), deels afgesloten particuliere eigendommen (bijvoorbeeld Landgoed Deelerwoud), deels wildrustgebieden (bijvoorbeeld op Planken Wambuis en op Kroondomein het Loo) en deels terreinen die gekoppeld zijn aan ecoducten (bijvoorbeeld ecoduct Jac. P. Thijsse over de A12).

5.4 Inhoudelijke onderbouwing van de zoneringskaart

Het indelen van de Veluwe in de getoonde recreatiezones is vanzelfsprekend niet zomaar gedaan, maar op basis van een inhoudelijke onderbouwing. De onderbouwing van de zoneringskaart kent twee componenten:

1 de ecologische onderbouwing;
2 het ruimtelijk beeld van recreatie en toerisme.

Ad 1 Ecologische onderbouwing

Het startpunt voor de ecologische onderbouwing waren de te behalen Natura 2000-doelen, met een accent op de verstoringsgevoelige soorten.

Een belangrijke ecologische onderlegger voor de zonering werd gevormd door een onderzoek naar mogelijkheden voor het herstel van de populaties van zeven verstoringsgevoelige vogelsoorten op de Veluwe: boomleeuwerik, draaihals, duinpieper, nachtzwaluw, tapuit, wespendief en zwarte specht. De Natura 2000-doelen voor deze soorten worden niet gehaald en ingrijpen is geboden. In ket kader van het onderzoek 'Natuurbeheer- en zoneringsmaatregelen voor zeven aangewezen vogelsoorten in Natura 2000-gebied Veluwe' (Sierdsema et. al, 2020) is een kaart ontwikkeld waarop voor de verstoringsgevoelige vogelsoorten is aangegeven hoe een optimale recreatiezonering er voor deze soorten uit zou zien. De zeven vogelsoorten kunnen bovendien als gidssoorten gezien worden voor andere soorten die eveneens baat hebben bij meer rust. Zo profiteert bijvoorbeeld de boommarter van verbeteringen in het leefgebied van de zwarte specht. De kaart met de optimale zonering voor de zeven vogelsoorten is te vinden in bijlage 3. In deze bijlage over de ecologische onderbouwing van de recreatiezonering is ook een tabel opgenomen, waarin is uitgewerkt welke

< Inhoudsopgave

bijdrage een voor de vogels optimale zonering levert aan het herstel van de vogelpopulaties. De onderzoek-matige gegevens zijn in de totstandkoming van de zoneringskaart verrijkt met de ecologische en gebieds-kennis van de terreinbeheerders.

Bij het opstellen van de recreatiezonering is daarnaast gebruik gemaakt van de kennis over de ligging van de verschillende habitattypen op de Veluwe en van overzichtskaarten met hotspots en knelpunten voor reptielen[5]. Kaartbeelden hiervan zijn opgenomen in bijlage 3. Ook is gekeken naar faunapassages en rustgebieden voor wild, zoals die nu al door terreineigenaren beheerd worden.

Zwarte specht. Fotografie: Saxifraga (Bart Vastenhouw)

Zandhagedis

5 De overzichtskaart is opgesteld door Ravon, een kennisorganisatie die zich richt op de studie en bescherming van in Nederland voorkomende amfibieën, reptielen en vissen.

< Inhoudsopgave

Ad 2 Ruimtelijk beeld van recreatie en toerisme
Bij het opstellen van de zoneringskaart is daarnaast zo veel mogelijk aangesloten op het bestaande recreatieve gebruik op de Veluwe. Er is rekening gehouden met het ruimtelijke beeld van woonkernen, toeristische hotspots, recreatieve routes, infrastructuur en vakantieparken en de daarmee samenhangende 'bewegingen van recreanten'. Hiervoor is gebruik gemaakt van kaartmateriaal (zie hiervoor bijlage 4) en van expert judgement van deelnemers aan het proces. Er is niet alleen gekeken naar de actuele situatie, maar ook de koppeling gemaakt met te verwachten ontwikkelingen (bijvoorbeeld bekende nieuwbouwlocaties, toename elektrisch fietsen, etc.) en met ambities en visies op het gebied van recreatie en toerisme.

5.5 Doorkijk naar de toekomst

De zoneringsambities zoals vastgelegd op de recreatiezoneringskaart zullen in de komende (circa 10) jaren gerealiseerd worden door het nemen van recreatiezoneringsmaatregelen (zie hiervoor hoofdstuk 6). Aan het begin van dit hoofdstuk is al benoemd dat de ingetekende ambitie op sommige plekken al dicht bij de huidige situatie ligt. Hier worden weinig ingrijpende maatregelen genomen. Op andere plekken is de afstand tussen ambitie en huidige situatie groter. In die terreinen worden in de toekomst meer aanpassingen gedaan.

De partners hebben er naar gestreefd om met de hier gepubliceerde recreatiezoneringskaart een toekomstig bestendige ambitie te ontwikkelen voor de balans tussen natuur en recreatie op de Veluwe. Tegelijkertijd is het belangrijk op te merken dat de huidige recreatiezoneringskaart niet het absolute eindbeeld voor de Veluwe is: het is een proces van leren en ontwikkelen.

Met het oog op bovenstaande zal de recreatiezoneringskaart (en het bijbehorende maatregelprogramma) in de toekomst periodiek tegen het licht gehouden worden om te kijken of er aanpassingen nodig zijn. Dit Recreatiezoneringsplan maakt deel uit van het Natura 2000-beheerplan voor de Veluwe. Het Natura 2000-beheerplan wordt elke zes jaar geactualiseerd en tussentijds geëvalueerd. In samenhang met deze momenten zal ook gekeken worden of de recreatiezoneringskaart om actualisatie vraagt. Zie hiervoor ook hoofdstuk 9 over de uitvoering van het Recreatiezoneringsplan.

6 Maatregelprogramma: de aanpak

In het vorige hoofdstuk stond het al: het vaststellen van een ambitiekaart leidt op zichzelf nog niet tot een betere balans tussen recreatie en natuur. Er moet concreet actie worden ondernomen om in de praktijk tot en betere geleiding en verdeling van recreatief gebruik te komen. Waar de recreatiezoneringskaart de ambitie op de ontwikkeling van balans tussen Veluwe-natuur en recreatie geeft, geeft het maatregelprogramma een inkijk in de aanpak om deze visie te realiseren. In paragraaf 6.1 wordt het karakter van het maatregel–programma toegelicht. Een overall beeld van de recreatiezoneringsmaatregelen wordt geschetst in § 6.2. In § 6.3 wordt besproken hoe het gesteld is met de vergunningplicht van te nemen zoneringsmaatregelen. Paragraaf § 6.4 geeft een doorkijk naar de zoneringsaanpak in de toekomst.

6.1 Karakter van het maatregelprogramma

Er is in korte tijd veel inzicht verkregen in de mogelijkheden om effectief te sturen op een betere balans tussen natuur en recreatie. Tegelijkertijd weten we nog niet alles, en zal ook voor een deel in de praktijk moeten blijken wat de effecten van maatregelen zijn op natuurbehoud en belevingskwaliteit. We werken daarom programmatisch aan de recreatiezonering waarbij de focus niet ligt op individuele maatregelen, maar we sturen op een totaalpakket dat optimaal bijdraagt aan het doelbereik (voor natuur én recreatie).

De maatregelen die we nu in beeld hebben geven een goed inzicht in de fysieke en niet-fysieke maatregelen die op de Veluwe genomen gaan worden. Maar het maatregelprogramma, in de vorm van de in bijlage 5 opgenomen tabel, is niet in beton gegoten. Het is een flexibel instrument. Het kan voorkomen dat, op basis van voortschrijdend inzicht of nadere ecologische toetsing, besloten moet worden om een maatregel niet, of anders uit te voeren.

De voorgenomen maatregelen zijn verschillend van karakter. Sommige maatregelen zijn heel direct gericht op de instandhouding van Natura 2000-doelsoorten, andere maatregelen zijn meer gekoppeld aan geleiding van recreanten of gericht op het verhogen van belevingskwaliteit. Soms gaat het om eenmalige investeringen, soms om aanpassingen in terugkerend beheer. Afhankelijk van doel en focus van een maatregel, komen ook verschillende, al dan niet provinciale, financieringsbronnen in beeld. Financiering van maatregelen in het programma is niet per definitie gegarandeerd (zie voor financiering verder paragraaf 9.2).

Tot slot is het belangrijk op te merken dat ook vanuit andere programma's en sporen maatregelen genomen kunnen worden die relevant zijn voor de recreatiezonering, denk aan de natuurherstelprogramma's, aan mitigerende maatregelen voor economische ontwikkelingen, aan projecten in het kader van de Regio Deal Veluwe, etc.

6.2 Overall beeld van de maatregelen

De tabel met het totale programma van recreatiezoneringsmaatregelen, voor zover nu in beeld, is opgenomen in bijlage 5. De tabel laat zien welke maatregelen genomen worden in de verschillende gebieden, voor welk natuurdoel dat gebeurt en welke terreineigenaar de maatregelen gaat uitvoeren.

Het huidige maatregelprogramma bestaat uit iets minder dan 250 maatregelen, ingediend door bijna 20 verschillende eigenaren. Maatregelen worden verspreid over alle windstreken van de Veluwe genomen. Het aantal te nemen maatregelen verschilt sterk per eigenaar, in lijn met het feit dat ook de omvang van de door eigenaren beheerde terreinen sterk uiteenloopt. Ook de omvang van de te nemen maatregelen zelf loopt uiteen, soms gaat het bijvoorbeeld om het aanpassen van een specifiek stukje van één route dat niet gunstig ligt, terwijl in een ander gebied de complete routestructuur geoptimaliseerd gaat worden.

6.2.1 Maatregelen voor inrichting, onderhoud en onderzoek

Het overgrote deel van de maatregelen betreft inrichtingsmaatregelen, dat zijn maatregelen die fysiek in de terreinen genomen gaan worden. Soms vergen deze maatregelen gerichte communicatie om recreanten bewust te maken van de nieuwe situatie, specifiek onderhoud om te zorgen dat ze blijven functioneren, of toezicht met betrekking tot de naleving door recreanten. Ook hiervoor zijn maatregelen opgenomen, generiek voor de hele Veluwe en soms ook per terrein. Daarnaast bevat het maatregelprogramma onder–zoeksmaatregelen. Onderzoeksmaatregelen zijn opgevoerd wanneer nog niet duidelijk is hoe een specifieke situatie het best verbeterd kan worden. Vaak zullen deze onderzoeken uiteindelijk resulteren in fysiek te nemen inrichtingsmaatregelen.

< Inhoudsopgave

6.2.2 Inzoomen op inrichtingsmaatregelen

Van de te nemen inrichtingsmaatregelen valt het grootste deel binnen de categorie 'maaswijdte en toegankelijkheid', dit zijn maatregelen die betrekking hebben op de aanwezigheid van paden en op de mate waarin terreinen door recreanten betreden mogen worden. Het kan daarbij gaan om het omleiden, verleggen of weghalen van paden, om (tijdelijk) beperkte toegang van terreinen, etc. Deze maatregelen zijn vooral bedoeld om meer, grotere en 'goed-getimede' kernen van rust te creëren op die plekken op de Veluwe waar zich verstoringsgevoelige natuur bevindt. De maatregelen zijn vaak kleinschalig en eenvoudig uit voeren, maar hebben potentieel een grote impact op de kwaliteit van het leefgebied van verstoringsgevoelige plant- en diersoorten.

Inrichtingsmaatregelen die betrekking hebben op de aanpassingen van routes (wandel, fiets- ATB-, ruiter- en menroutes) hangen nauw samen met maatregelen uit de hierboven besproken categorie. Als een pad verdwijnt, of tijdelijk niet door recreanten gebruikt kan worden, dan wordt gezocht naar een oplossing voor een eventueel aanwezige langere route die gebruik maakt van dat pad. Maar ook van tracés die specifiek aangelegd zijn als onderdeel van een route, kan met de huidige kennis over verstoring en zonering blijken dat ze op een ongunstige plek liggen, bijvoorbeeld vlak naast een belangrijk broedgebied. Daarnaast geven (nieuwe) behoefte van gebruikers soms ook aanleiding om routes aan te passen, bijvoorbeeld om een kortere of juist langere route mogelijk te maken, om de aansluiting op een parkeerplaats te verbeteren of om verschillende gebruikersgroepen beter van elkaar te scheiden. Het aanpassen van routestructuren is dan ook een inrichtingsmaatregel die geregeld genomen zal worden.

De Veluwe wordt doorkruist door een flink aantal openbare fietspaden en (zand)wegen en er zijn de nodige parkeerplaatsen te vinden. Sommige zijn recent, sommige liggen er al decennia. De partijen die nu samenwerken aan de recreatiezonering constateren in diverse gevallen dat de ligging, inrichting en/of het gebruik ervan, met de kennis en in de context van nu, niet bijdragen aan een optimale natuur- en belevingskwaliteit. In deze gevallen kan aanpassing van de bestaande situatie zinvol zijn, bijvoorbeeld verplaatsen van een parkeerplaats, afwaarderen van een weg, of aanpassen van verharding. Vaak spelen echter meerdere belangen, naast natuur- en belevingskwaliteit ook bereikbaarheid, veiligheid en leef–omgevingskwaliteit, die zorgvuldig tegen elkaar afgewogen moeten worden. Aanpassingen van openbare wegen, fietspaden en parkeerplaatsen zijn daarom op dit moment vaak nog als onderzoeksmaatregel in het Recreatiezoneringsplan opgenomen. Belangrijk is ook op te merken dat de beslissingsbevoegdheid over openbare wegen, fietspaden en parkeerplaatsen bij gemeenten berust en zij ook een regierol hebben in het nemen van maatregelen op dit vlak.

De maatregeltabel bevat ook maatregelen die betrekking hebben op het opwaarderen van een bestaande of toevoegen van een nieuwe recreatieve voorziening. Denk bijvoorbeeld aan het upgraden of verplaatsen van een wildobservatiepunt, het realiseren van een nieuwe uitkijktoren, het aanleggen van een spartelvijver voor honden of van een mindervalidenpad. Dergelijke maatregelen als onderdeel van het Recreatiezoneringsplan worden nooit genomen met enkel het oog op de recreatieve kwaliteit van de Veluwe. Ze dragen ook bij aan de natuurkwaliteit doordat ze bezoekers geleiden naar plekken waar de natuur minder gevoelig is voor verstoring.

6.2.3 Inzoomen op onderzoeksmaatregelen

Het maatregelprogramma bevat zo'n 60 onderzoeksmaatregelen in relatie tot opgaven die nog om nadere verkenning vragen. Er is analyse van lokale kansen en knelpunten nodig en veelal nader gesprek met stakeholders. Zo kan worden uitgewerkt welke maatregelen nodig zijn en hoe die het beste kunnen worden uitgevoerd.

Onderzoeken kunnen verschillende vormen aannemen. Het kan bijvoorbeeld gaan om een studie naar de aanwezigheid van bepaalde verstoringsgevoelige soorten. Vaak zal het ook gaan om het onderzoeken van de praktische haalbaarheid van een maatregel, bijvoorbeeld bij het afwaarderen van een weg. Of om het in een proces met betrokkenen verkennen hoe een lokale aanpassing in een natuurterrein, zoals het verleggen van een bestaande route, het best gerealiseerd kan worden met een optimaal resultaat voor de natuur en de recreant.

Onderzoeksmaatregelen die nu opgenomen zijn in het maatregelprogramma hebben vooral betrekking op de aanpassing van bestaande routestructuren, op het optimaliseren van het aantal en de ligging van paden in een terrein (maaswijdte), op de aanwezigheid van hondenloslooptterreinen en op de aanpassing van openbare (zand)wegen, fietspaden of parkeerplaatsen in de terreinen. Bij openbare wegen gaat het vooral om onverharde wegen die de natuurterreinen doorsnijden en niet om wegen met een brede verkeersfunctie. De in het plan opgenomen onderzoeksmaatregelen kunnen, na afronding van het onderzoek, uitmonden in fysiek te nemen inrichtingsmaatregelen.

< Inhoudsopgave

In natuurgebied de Maashorst zijn boomstammen geplaatst om 'berm-parkeren' te voorkomen. Fotografie: R. Goderie

6.3 Maatregelen en vergunningplicht

Het Recreatiezoneringsplan bevat, juridisch bezien, verschillende soorten maatregelen:
- instandhoudingsmaatregelen die vrij zijn van vergunningplicht;
- maatregelen die met een Natuurtoets beoordeeld worden;
- maatregelen waarvoor een Passende beoordeling vereist is.

Instandhoudingsmaatregelen vergunning vrij
Een belangrijk deel van de maatregelen in dit plan wordt primair genomen met het oog op het verbeteren van de natuurkwaliteit, draagt direct bij aan het behalen van de Natura 2000-instandhoudingsdoelen zoals geformuleerd voor de Veluwe en is voor het behalen van de instandhoudingsdoelen ook van groot belang. Dit geldt voor de maatregelen in de categorie maaswijdte en toegankelijkheid, de categorie communicatie en bebording en de categorie toezicht. Het is ook van toepassing op maatregelen die gericht zijn op het weghalen of verkleinen van een recreatieve voorziening. Denk aan het afwaarderen van een weg, het weghalen van een parkeerplaats of het verkleinen van een hondenloslooopterrein. We noemen dit instandhoudingsmaatregelen: er is een 1-op-1 relatie met de natuurdoelen en er worden geen nieuwe activiteiten in het gebied geïntroduceerd. Deze zogenaamde 'instandhoudingsmaatregelen' zijn gezien hun aard en doelstelling vrijgesteld van vergunningplicht. Het merendeel van de maatregelen uit het Recreatiezoneringsplan valt in deze categorie.

Maatregelen te beoordelen met een Natuurtoets
Het Recreatiezoneringsplan bevat ook maatregelen die bijdragen aan de staat van instandhouding van de aangewezen Natura 2000-doelen, maar daar niet direct noodzakelijk voor zijn. Denk bijvoorbeeld aan het verplaatsen van een ruiterpad. Het verplaatsen helpt om verstoring weg te halen op een plek waar zich kwetsbare natuur bevindt en is in die zin nuttig in het kader van het Recreatiezoneringsplan. Echter, voor het bijdragen aan de instandhoudingsdoelen volstaat het weghalen van het ruiterpad, het terugleggen op een betere plek is niet noodzakelijk voor de natuurkwaliteit. De maatregel kwalificeert daarom slechts deels als instandhoudingsmaatregel, het weghalen wel, het terugplaatsen niet, als terugplaatsing plaatsvindt buiten binnen de begrenzing van het N2000-gebied Veluwe. Voor dit soort maatregelen geldt dat het effect ervan – in samenhang – beoordeeld moet worden. Als de schaal en omvang van de effecten beperkt is (m.a.w. geen significant effect), dan volstaat een Natuurtoets en is geen Passende Beoordeling nodig. Voor maatregelen uit de categorieën 'aanpassen routestructuren' en 'verplaatsen/opwaarderen recreatieve voorzieningen' kan hiervan sprake zijn.

< Inhoudsopgave

Maatregelen onder Passende beoordeling
Het Recreatiezoneringsplan bevat alleen maatregelen waarvan we verwachten dat ze bijdragen aan een betere balans tussen recreatie en natuur. Om de geleiding van recreanten over de Veluwe te verbeteren en daarmee verstoringsgevoelige natuur te ontzien, wordt op enkele plaatsen het opwaarderen van een bestaande of het realiseren van een nieuwe recreatieve voorziening voorgesteld. Het introduceren van nieuwe activiteiten in het Natura 2000-gebied, of het opschalen van bestaande activiteiten moet zorgvuldig beoordeeld worden op potentiële effecten op de instandhoudingsdoelen. Daartoe wordt een Passende beoordeling uitgevoerd. Met de Passende beoordeling wordt bepaald of er significante ecologische effecten te verwachten zijn en wat de impact en doorwerking daarvan is. Uitvoering van de betreffende recreatiezoneringsmaatregelen is afhankelijk van de uitkomsten van de Passende beoordeling.
We streven er naar om voor het Recreatiezoneringsplan één Passende beoordeling uit te voeren, waarin de relevante maatregelen, waarvan een significant effect zelfstandig of in samenhang met andere ingrepen op voorhand niet kan worden uitgesloten, in hun samenhang beoordeeld worden.

6.4 Doorkijk naar de toekomst

Eerder werd al benoemd dat het maatregelprogramma nog niet compleet is. Dat is in lijn met het feit dat de uitvoering van het Recreatiezoneringsplan in elk geval tot 2030 zal lopen. Het is in een programmatische aanpak ook niet nodig dat de te nemen maatregelen tot in detail bekend zijn. Er is ruimte om gaandeweg te evalueren en bij te sturen. De nu bekende recreatiezoneringsmaatregelen vormen de eerste tranche. Op latere momenten zullen nieuwe maatregelen toegevoegd worden aan het plan. Nieuwe recreatiezoneringsmaatregelen kunnen voortkomen uit verschillende sporen:

- Zomer 2021 waren nog niet alle gebiedsprocessen en -gesprekken afgerond. Uit de nog op te starten en lopende gebiedsprocessen komen ook zoneringsmaatregelen voort die uiteindelijk onderdeel gaan vormen van het Recreatiezoneringsplan.
- Er wordt op dit moment ook gewerkt aan natuurherstelprogramma's om de natuur op de Veluwe te herstellen en weerbaarder te maken. De natuurherstelprogramma's zijn toegesneden op verschillende Veluwse natuurtypen (heide en stuifzanden, bossen, vennen en venen, beken). Hoewel deze herstel–programma's niet gericht zijn op het verminderen van verstoring, bieden ze wel inzicht in en kennis van verstoringsgevoelige natuur die mogelijk aanvullend is op de kennis die is opgedaan in het kader van het Recreatiezoneringplan. De natuurherstelprogramma's kunnen daardoor ook aanleiding geven om aanvullende recreatiezoneringsmaatregelen op te nemen, ook kunnen maatregelen al onderdeel van het herstelprogramma zijn.
- De recreatief-toeristische ontwikkeling van de Veluwe staat niet stil. Gebruiksintensiteiten veranderen, er komen nieuwe gebruiksvormen op (neem bijvoorbeeld de opkomst van de elektrische mountainbike), de ontsluiting van de Veluwe kan wijzigen (door bijvoorbeeld aanpassingen in openbaar vervoer). Dergelijke ontwikkelingen vragen mogelijk om nieuwe zoneringsmaatregelen, zodat de balans tussen natuur en recreatie niet (opnieuw) verstoord wordt.
- In het maatregelprogramma van zomer 2021 zijn diverse onderzoeksmaatregelen opgenomen. De onderzoekmaatregelen zijn bedoeld om meer zicht te krijgen op de uiteindelijk uit te voeren zoneringsmaatregelen. Logischerwijs kunnen deze onderzoeksmaatregelen dus leiden tot nieuwe, nog uit te voeren maatregelen.
- In het algemeen kunnen nieuwe ecologische inzichten, over de specifieke situatie op de Veluwe of over de verstoringsgevoeligheid van soorten, of monitoring aanleiding geven tot het treffen van nieuwe maatregelen of bijsturing.

< Inhoudsopgave

7 Effect van de recreatiezonering

In de toekomst moet blijken wat het effect van de recreatiezonering op de natuurkwaliteit en belevings-kwaliteit daadwerkelijk is. Vooruitlopend daarop is al wel een eerste doorkijk te geven naar te verwachten effecten. In paragraaf 7.1 wordt de potentiële bijdrage aan natuurbehoud en -herstel besproken. Paragraaf 7.2 gaat over het te verwachten effect op de belevingskwaliteit.

7.1 Verwacht effect op natuurkwaliteit

Om nu een inschatting te kunnen maken van de bijdrage aan natuurbehoud en –herstel is vooral gekeken naar het potentiële effect op de zeven verstoringsgevoelige Vogelrichtlijn-soorten waarvoor in het Beheerplan Natura 2000 Veluwe extra inspanning wordt gevraagd. Voor de boomleeuwerik, draaihals, duinpieper, tapuit, wespendief en zwarte specht worden de Natura 2000-doelen niet gehaald en is recreatiezonering een belangrijke knop om aan te draaien. In paragraaf 5.4 werd al genoemd dat onderzocht is hoe een optimale recreatiezonering er voor deze soorten uit zou zien (Sierdsema et. al 2020): waar bevinden zich idealiter de rustige zones gekoppeld aan het leefgebied van deze vogels?

Aan Sovon Vogelonderzoek Nederland is gevraagd te toetsen in welke mate de eerder uitgewerkte 'optimale vogelzonering' afwijkt of overeenkomt met de recreatiezonering zoals vastgelegd in dit plan. Hiervoor is de in dit plan opgenomen recreatiezoneringskaart vergeleken met de op basis van onderzoek opgestelde kaart (zie bijlage 3) met daarin een optimale zonering voor de genoemde vogels (Sierdsema et. al 2020). In welke mate komt de door middel van zonering te bereiken recreatie-intensiteit op verschillende delen van de Veluwe overeen met de daar vereiste rust voor de vogels?[6]

Het overall beeld is dat de recreatiezonering op de Veluwe voor ongeveer driekwart overeenstemt met de gewenste zonering voor de vogels. Inzoomend blijkt uit de gemaakte vergelijking (stand van zaken september 2021) dat op zo'n 43% van Natura 2000-gebied Veluwe het vereiste rustniveau voor de zeven vogelsoorten overeenkomt met de daar ingetekende recreatiezonering. Op 31% van de Veluwe wordt/is het, op grond van de recreatiezoneringskaart, zelfs iets rustiger dan voor de genoemde vogelsoorten vereist is. Vaak heeft dit te maken met het feit dat hier rust gecreëerd wordt voor andere natuurwaarden op plaatsen waar voor de vogels geen specifieke maatregelen nodig zijn, bijvoorbeeld in de wildrustgebieden en bij de ecoducten, of het hangt samen met de afsluiting van een terrein om niet-ecologische redenen (militair oefenterrein, particulier eigendom). Op ongeveer 26% van de Veluwse natuurterreinen zal het, uitgaande van de recreatiezonering, drukker kunnen blijven dan voor de vogels en daaraan gerelateerde plant- en diersoorten gewenst is.

Vergelijking vogel- en recreatiezonering	Percentage
MATCH	43%
RUSTIGER (dan voor specifiek de vogels noodzakelijk)	31%
DRUKKER (dan voor de vogels gewenst)	26%
TOTAAL	**100%**

Figuur: Vergelijking tussen optimale zonering voor vogels en recreatiezonering, op basis van toetsing Sovon Vogelonderzoek (stand van zaken sept. 2021)

Vervolgens is voor de toetsing een uitsplitsing gemaakt naar open terreinen (heide en stuifzand, ca. een kwart van het Natura 2000-gebied) en gesloten terreinen (bos, ca. driekwart van het Natura 2000-gebied). Hier bevinden zich immers verschillende soorten vogels met een verschillende mate van verstorings-gevoeligheid. Deze vogels zijn daarmee ook gebaat zijn bij uiteenlopende maatregelen. Tapuit, duinpieper en draaihals zijn typisch soorten van open terreinen. Nachtzwaluw en boomleeuwerik worden daar ook toe gerekend, maar houden zich ook deels op in bossen. Zwarte specht en wespendief zijn bossoorten. Kijkend naar de 'match' tussen de optimale zonering voor de vogels en de recreatiezonering in dit plan, dan blijkt de recreatiezonering voor de bosvogels iets gunstiger uit te pakken dan voor de soorten van open terreinen. Dit is weergegeven in onderstaande tabel.

6 Zoals eerder benoemd is de verwachting dat andere soorten mee zullen profiteren van de gecreëerde rust, de vogels zijn in dit opzicht te zien als gidssoorten.

< Inhoudsopgave

Vergelijking vogel- en recreatiezonering	Open terreinen (%)	Bossen (%)
MATCH	33,3%	46,2%
RUSTIGER (dan voor specifiek de vogels noodzakelijk)	38,5%	28,4%
DRUKKER (dan voor de vogels gewenst)	28,2%	25,4%
TOTAAL	**100%**	**100%**

Figuur: Uitgesplitste vergelijking optimale vogelzonering en recreatiezonering voor open terreinen en bossen op basis van toetsing Sovon Vogelonderzoek (stand van zaken sept. 2021)

Wanneer de gekozen recreatiezonering afwijkt van de op een specifieke plek gewenste mate van rust voor vogels, dan is de betekenis daarvan voor de vogels niet altijd hetzelfde. Dit komt doordat sommige terreinen op de Veluwe voor vogels van groter belang zijn dan andere. Een gebied dat volgens de eerder verrichte analyse (Sierdsema et.al 2020) afgesloten zou moeten worden voor vogels, is bijvoorbeeld belangrijker voor de betreffende broedvogels dan een gebied dat ingericht kan worden als terrein met extensief recreatief medegebruik. Ook de mate waarin de recreatiezonering afwijkt van de optimale zonering voor broedvogels kan verschillen. De afstand tot de optimale situatie voor vogels is groter wanneer op een terrein een recreatiezone B is aangegeven, terwijl voor de vogels (periodieke) afsluiting gewenst is (zone D), dan wanneer daar een zone C* wordt gerealiseerd. In een eind 2021 te verschijnen rapportage van Sovon Vogelonderzoek over de uitgevoerde toetsing van te verwachten ecologische effecten, wordt nader ingezoomd op de situatie op verschillende terreinen. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar de zoneringskaart, maar ook naar de te verwachten effecten van het bijbehorende maatregelprogramma. Dan wordt ook berekend welke potentiële bijdrage de recreatiezonering kan leveren aan de toename van de vogelaantallen op de Veluwe en daarmee aan de instandhoudingsdoelen uit het Natura 2000 beheerplan.

Het is belangrijk op te merken dat bij het opstellen van een optimale zonering voor vogels alleen is gekeken naar het best mogelijke scenario voor de vogels, terwijl er in het recreatiezoneringsproces een bredere belangenafweging heeft plaatsgevonden. Het was op voorhand dan ook niet te verwachten dat er een complete match mogelijk zou zijn tussen de recreatiezoneringskaart en de 'vogelzonering'. Het streven was wel om beiden zo dicht mogelijk bij elkaar te brengen. Met de huidige recreatiezonering is nu een eerste – forse – stap gezet op weg naar optimalisatie voor vogels. Het proces stopt niet, na 2021 blijft gewerkt worden aan verdere optimalisatie, daar waar dat nodig en mogelijk is.

Hieronder lichten we toe op welke plaatsen er, met het oog op een bredere belangenafweging, andere keuzes gemaakt zijn dan het streven naar een ideale zonering voor de vogels.

7.1.1 Toelichting gebieden met 'mismatch' recreatiezonering met ideaalsituatie voor vogelsoorten

Zoals hierboven te lezen zal het op een kwart van de Veluwe naar verwachting drukker zijn dan de optimale situatie voor de genoemde vogelsoorten. Dit heeft tot gevolg dat waarschijnlijk het met zonering maximaal haalbare effect voor de vogelstand op de Veluwe niet bereikt gaat worden. Dit is inherent aan het feit dat in de totstandkoming van dit plan niet alleen gekeken is naar natuur. Recreatie op de Veluwe moet mogelijk blijven, is het uitgangspunt.

De gebieden waar de zonering meer recreatief gebruik toestaat dan voor de vogels gewenst, zien we voornamelijk nabij de woonkernen op en rondom de Veluwe. Voorbeelden zijn de terreinen aan de oostkant van Ede, aan de rand van de Veluwe op de flank Voorthuizen-Putten-Ermelo-Harderwijk-Nunspeet of aan de noordoost rand van de Veluwe op de flank Epe-Heerde-Hattem. Het zijn plaatsen waar veel recreanten de Veluwe op komen. Volgens de zoneringsmethodiek bevinden zich hier ook de zones A en B als plekken waar de meeste faciliteiten worden aangeboden: parkeerplaatsen, startpunten van routes, etc.
Ook rondom toeristische trekpleisters zien we dat er meer ruimte voor recreatie en minder rust voor natuur is, dan voor de verstoringsgevoelige soorten optimaal zou zijn. Bijvoorbeeld aan de noordwest kant van Apeldoorn met het Paleispark en grote attracties als Julianatoren en Apenheul, of bij Laag Soeren waar zich horeca, campings en vakantieparken bevinden. Ook historische landgoederen trekken veel publiek en hebben bovendien vaak een cultuurhistorisch waardevol padenpatroon, waardoor grote maaswijdtes daar moeilijk te realiseren zijn (denk bijvoorbeeld aan de langgoederenzone ten noorden van Arnhem).

Ecologisch gezien is het gunstiger om hogere verstoring te concentreren op een beperkt aantal locaties, dan gelijkmatig over een gebied uit te smeren. Het is dan ook een bewuste keuze om op een aantal plekken – waar recreanten logischerwijs het natuurgebied betreden en er voor hen veel te beleven valt – volop ruimte te bieden voor recreatie. Hiermee kan op andere plekken meer rust gerealiseerd worden, zodat de natuur daar behouden blijft en/of herstel wordt.

< Inhoudsopgave

7.1.2 Nulmeting maaswijdte

Een ander aspect om naar te kijken als we uitspraken willen doen over het te verwachten ecologisch effect van de recreatiezonering, is de maaswijdte. De maaswijdte geeft de maat voor de omvang van terreindelen tussen aangrenzende paden of, met andere woorden, de grootte van de vlakken waarop geen menselijke betreding plaatsvindt. Voor het overgrote deel van het Natura 2000-gebied is bij het opstellen van dit Recreatie–zoneringsplan de maaswijdte in beeld gebracht. Hiermee is feitelijk een nulmeting van de maaswijdte verricht. Vervolgens is geanalyseerd in welke mate de huidige maaswijdte in de terreinen overeenstemt met de maaswijdte die nagestreefd wordt, conform de zones die nu op de recreatiezoneringkaart ingetekend staan. Daarbij is specifiek gekeken naar zone B (streefwaarde 5 hectare), zone C (streefwaarde 25 hectare) en zone C* (streefwaarde 50 hectare). Er is niet gekeken naar zone A, omdat daarvoor geen streefwaarde is vastgesteld. Ook naar zone D en D* is (nog) niet gekeken. Daar vindt in principe (tijdens het broedseizoen) geen betreding plaats.

Onderstaande tabel geeft het resultaat van de uitgevoerde analyse:

Actuele geschiktheid ten opzichte van gewenste oppervlakte conform ingetekende zone in %	% aandeel op Veluwe (zones B, C en C*)
<50	40
50-75	12
75-99	8
=100	**39**

Figuur: Tabel met geschiktheidspercentages maaswijdte op basis van analyse Borgman Beheer en Advies

Het percentage in de eerste kolom geeft aan hoe groot het perceel is ten opzichte van de gewenste maaswijdte-omvang. Bijvoorbeeld <50 betekent: het perceel is minder dan de helft van de gewenste grootte, =100 betekent: het perceel voldoet aan de oppervlakte-eis van de zone waarin het ligt. De tweede kolom geeft het percentage waarin de categorie voorkomt op het totale aantal hectares op de Veluwe in de zones B, C en C*. Op bijna 40% van het totale oppervlakte van deze zones op de Veluwe voldoet de perceelgrootte in de huidige situatie al, op 40% nog verre van.

Deze analyse laat zien dat er nog flinke winst te behalen is door het optimaliseren van de padenstructuur, hiervoor zijn in het maatregelprogramma ook veel maatregelen opgenomen. Over enkele jaren kan gekeken worden in welke mate deze maatregelen daadwerkelijk geleid hebben tot maaswijdtes die passen bij de zoneringsambities, en daarmee de rust voor de aanwezige natuurwaarden garanderen.

7.2 Verwacht effect op belevingskwaliteit

Het samenwerkingsverband Veluwe-op-1 noemt als tweede punt op de VeluweAgenda 2030: ‘Een bredere kijk op recreatie en toerisme, waarbij het niet meer in de eerste plaats gaat om het trekken van meer bezoekers, maar om meer kwaliteit’. In de recreatiezonering is deze focus op kwaliteit in plaats van kwantiteit ook omarmd. De recreatiezonering kan op verschillende manieren een impuls geven aan de kwaliteit van de natuurbeleving op de Veluwe.

Vanuit diverse hoeken is in de achterliggende periode het signaal gekomen dat het te druk is op de Veluwe. Ondernemers gaven aan dat hun gasten geen echte Veluwe-rust meer ervaren, bewoners ervaren dat de toenemende drukte hun directe leefomgeving negatief beïnvloedt en verschillende recreantengroepen ervaren hinder van elkaar. De recreatiezonering zorgt voor meer differentiatie in recreatie-intensiteit zodat er geen deken van drukte meer over de Veluwe ligt. Op sommige plekken komen extra voorzieningen, zodat bezoekers daar ook goed gefaciliteerd worden en de recreatiedruk minder overlast geeft. Op andere plekken wordt het voorzieningenniveau juist lager. Door op bepaalde terreinen het aantal paden te verminderen ontstaan bijvoorbeeld grotere aaneengesloten stukken natuur waardoor de recreant meer weidsheid kan ervaren.

Ook het beter scheiden van gebruikersgroepen, door te zorgen dat specifieke routes en paden voor verschillende recreatievormen (ruiters, MTB-ers, etc.) elkaar niet meer raken of kruisen, heeft een positief effect op de beleving. Met de recreatiezonering wordt ook bijgedragen aan betere routenetwerken op de Veluwe, onder andere doordat terreineigenaren meer met elkaar in gesprek gaan over het beter op elkaar laten aansluiten van eigendomsgrens overschrijdende routes. Met het Recreatiezoneringsplan is het optimaliseren van routenetwerken op de Veluwe overigens nog niet af. Het Routebureau Veluwe gaat daaraan de komende jaren in opdracht van de Veluwse gemeenten verder werken, samen met terreinbeherende organisaties en vrijwilligers.

< Inhoudsopgave

Een aanzienlijk deel van de maatregelen in het Recreatiezoneringsplan heeft betrekking op een betere ontsluiting van de natuurterreinen. Het gaat dan bijvoorbeeld om een logische route naar het natuurterrein vanaf een parkeerplaats via gemarkeerde routes. Maar ook het voorkomen dat fietsers en wandelaars gehinderd worden door auto's die met veel stof over zandwegen rijden of met berm- en wildparkeren voor overlast zorgen. Aan een betere ontsluiting van de Veluwe wordt ook gewerkt via de programmalijn 'Bestemmingsmanagement/ontvangstlocaties' uit de VeluweAgenda 2030.

In het kader van de recreatiezonering wordt een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden voor een meer geharmoniseerd evenementen- en activiteitenbeleid voor de Veluwe. Doel is om met terreineigenaren gezamenlijk te spreken over heldere kaders en richtlijnen voor evenementen. Wat kan op welke plek en op welk moment wel, of juist niet en waarom? Daarbij zal ook gekeken worden naar de effecten van evenementen op de beleving van andere bezoekers van de Veluwe. Meer afstemming in het evenementenbeleid moet duidelijkheid bieden aan initiatiefnemers, zodat zij in een vroeg stadium weten waar zij aan toe zijn en de organisatie van hun evenement daarop kunnen afstemmen.

In het kader van het Recreatiezoneringsplan is ook afgesproken dat de recreatiedruk en belevingskwaliteit op de Veluwe gemonitord zal worden, zodat de effecten van de recreatiezonering op lange termijn in beeld gebracht worden.

Het Routebureau Veluwe werkt aan eenduidige aanduidingen voor alle routes op de Veluwe. Afbeelding: Routebureau Veluwe

< Inhoudsopgave

8 Inzoomen op gebieden: proces en resultaat lokale gebiedsprocessen

Het Recreatiezoneringsplan vormt één geheel. Juist met een integrale aanpak voor het gehele Natura 2000-gebied Veluwe wordt gestreefd naar een betere balans tussen natuur en recreatie. Dat neemt niet weg dat in de totstandkoming van het plan telkens maatwerk is geleverd op het niveau van kleinere gebieden. De Veluwe is groot en divers. Terreintypen en natuurwaarden variëren, net als de ligging ten opzichte van steden, dorpen en vakantieparken, de aanwezigheid van toeristische trekpleisters loopt uiteen, het bestaande recreatieve gebruik is niet overal hetzelfde, etc. Komen tot een passende, goed werkende én toekomstbestendige recreatiezonering vraagt om gebiedspecifieke afwegingen. Voor een aantal gebieden is het komen tot een passende recreatiezonering extra complex, omdat er een grote opgave ligt en/of er veel verschillende belangen spelen. In deze gebieden zijn/worden bewoners, ondernemers en gebruikers direct betrokken bij de totstandkoming van de recreatiezonering en bij de uitwerking daarvan in te nemen maatregelen. In dit hoofdstuk zoomen we in op deze gebieden.

8.1 De Haere

Tussen 't Harde en Nunspeet ligt De Haere. Dit is een bos- en heidegebied met als belangrijkste kenmerk de centraal gelegen zandverstuiving. Langs de randen van het Natura 2000-gebied en ook nabij de zandverstuiving liggen enkele vakantieparken, buitensportaccommodaties en woningen. Het gebied wordt voor een groot deel beheerd door Geldersch Landschap en Kasteelen. Er lopen verschillende wandelroutes, zoals het Westerborkpad, een klompenpad en het Thornspicerpad, een ruiterroute en een fietsroute. Het gebied wordt aan de zuidkant begrensd door de snelweg A28.

Het belangrijkste knelpunt voor de natuur in dit gebied is rust en ruimte voor bijzondere vogelsoorten zoals de tapuit, nachtzwaluw, wespendief, draaihals en zwarte specht. De recreatiedruk is hoog door de aantrekkingskracht van de zandverstuiving en de aanwezigheid van vakantieparken en accommodaties. De zandverstuiving heeft extra aantrekkingskracht doordat het ook hondenlosloopgebied is. Door het grote aantal bezoekers is de parkeergelegenheid regelmatig vol en wordt er langs de toegangswegen geparkeerd.

De opgave in dit gebied is om de bezoekersstromen beter te geleiden en de gebruikersdruk op de zandverstuiving en de heide te verminderen. Het gebied is door Geldersch Landschap en Kasteelen aangeduid als recreatiezone C (matig intensief gebruik) waarbij is geconstateerd dat het terrein daar nog niet in alle opzichten aan voldoet. Veel omwonenden ervaren drukte en wensen een betere verkeersafwikkeling en parkeergelegenheid zodat er minder overlast ontstaat. De vakantieparken willen voor hun klanten de toegang tot en het diverse gebruik van het gebied handhaven.

Om de verschillende belangen goed te betrekken en af te kunnen wegen en is in de zomer 2021 een beperkt gebiedsproces gestart. De organiserende partijen zijn de gemeente Elburg, Geldersch Landschap en Kasteelen en provincie Gelderland. Eind augustus is een eerste, druk bezochte en online meegekeken, bewonersavond voor omwonenden en gebruikers van De Haere georganiseerd, in september gevolgd door een bijeenkomst voor de omliggende recreatieondernemers.

Voor De Haere willen Geldersch Landschap en Kasteelen en de gemeente enkele maatregelen onderzoeken die tot een betere geleiding en verspreiding van de recreatiedruk moeten leiden. In de komende tijd wordt nog met bewonersgroepen over deze mogelijke maatregelen gecommuniceerd. Het gaat om de volgende onderzoeksmaatregelen:

- Verminderen van verkeers- en parkeerdruk: De gemeente onderzoekt een alternatief voor de bestaande parkeerplaats langs de Badweg. Gezien vanuit de zonering ligt deze te dicht bij de zandverstuiving. Toegang tot het gebied vanaf een andere plek voor mensen die van veraf komen, biedt ook de mogelijkheden om routes aan te passen zodat die beter bij het terrein aansluiten. Een eerste optie is een locatie gelegen bij de Bovenweg. Ook andere locaties zijn in beeld.
- Aanpassen hondenloslooptterrein: Gezien vanuit recreatiezonering is het gewenst om voor de honden–losloop een ander gebied dan de zandverstuiving in te richten, of deze functie geheel op te heffen zodat honden alleen aangelijnd de natuur in kunnen. Het loslooptterrein Zwaluwenburg bij 't Harde, ook beheerd door Geldersch Landschap en Kasteelen, blijft in ieder geval bestaan.

< Inhoudsopgave

- Geldersch Landschap en Kasteelen wil i.s.m. gebruikersgroepen verkennen hoe de bestaande wandel-, fiets-, MTB-, en ruiterroutes aan te passen zijn, zodat kwetsbare terreindelen meer worden ontzien.
- Aanpassen maaswijdte bos- en heidepaden: Op basis van een nulmeting van de maaswijdte wil Geldersch Landschap en Kasteelen nagaan waar de dichtheid van paden aanpassing behoeft. Ook wordt gekeken naar de paden op de overgangen tussen verschillende biotopen (bos/heide en zand/heide). Deze overgang zijn ecologisch waardevol en kwetsbaar.

Bovenstaande onderzoeksmaatregelen zullen in een vervolgtraject nader worden besproken. Daarbij kan ook gekeken naar andere zaken die naar voren zijn gekomen tijdens de bewonersavond en de ondernemers-bijeenkomst. Zo is bijvoorbeeld genoemd dat een goede parkeerplek voor (elektrische) fietsen ontbreekt.

Zandverstuiving op De Haere. Fotografie: C. Biemans

8.2 Heideterreinen Ermelo

De heideterreinen Ermelosche heide, Groevenbeekse heide en Houtdorper- en Speulderveld zijn in beheer van de gemeente Ermelo. De gemeente wil voor deze heideterreinen een nieuw beheerplan opstellen. Het doel van het beheerplan is om de natuur- en belevingskwaliteit van de heideterreinen een impuls te geven. In het beheerplan wordt aangegeven welke maatregelen daarvoor de komende tien jaar uitgevoerd gaan worden. De recreatiezonering wordt hieraan gekoppeld, zodat één plan ontstaat waarin alles staat beschreven, zowel de natuurmaatregelen als de recreatieve maatregelen.

Over het heidebeheerplan wil de gemeente Ermelo met belanghebbenden in gesprek (bewoners, ondernemers, belangengroepen). Op dit moment wordt gewerkt aan het wettelijk kader (aan welke natuurdoelen moet worden voldaan) en aan een eerste schets om over door te praten. Najaar 2021 gaat de gemeente Ermelo met belanghebbenden in gesprek over de inrichting en het beheer van de heideterreinen.

Recreatie op één van de Ermelose heideterreinen. Fotografie: gemeente Ermelo

< Inhoudsopgave

8.3 Hulshorster- en Beekhuizerzand

Het Hulshorsterzand en Beekhuizerzand zijn twee unieke zandverstuivingen op de Noordwest Veluwe. Het stuifzandlandschap bestaat uit een mozaïek van open zand waar de wind vrij spel heeft, zand met gras, mossen en heide. Een landschap dat in Nederland en Europa steeds minder voorkomt. Buiten Nederland bestaat er zelfs nauwelijks stuifzand. De planten- en diersoorten die in dit gebied voorkomen hebben zich aangepast aan deze soms extreme omstandigheden van de 'Atlantische woestijnen', zoals zandverstuivingen wel worden genoemd. Voorbeelden van bijzondere soorten in dit gebied zijn nachtzwaluw, duinpieper, boomleeuwerik en levendbarende hagedis. Ooit was er in Nederland zo'n tachtigduizend hectare stuifzand, daarvan is nog ongeveer 1.400 hectare over.

Het Hulshorsterzand hoort, met een omvang van ongeveer 430 hectare, bij de vijf grootste zandverstuivingen van Nederland. Natuurmonumenten is de terreinbeheerder van het Hulshorsterzand. Om ervoor te zorgen dat het stuifzand 'levend' blijft en niet gaat vergrassen, is Natuurmonumenten in 2009 al gestart met de uitvoering van het herstelplan Hulshorsterzand. Het stuifzand kan hier (weer) actief stuiven. Het beheer vindt onder andere plaats met een rondtrekkende schaapskudde.
Het Beekhuizerzand is een stuifzandgebied ter grootte van ongeveer 160 hectare, in eigendom en beheer van de Gemeente Harderwijk. Het gebied is in 2004 weer teruggebracht van een bosgebied tot een echt stuifzand-gebied. Defensie gebruikt het Beekhuizerzand bij Harderwijk voor militaire oefeningen met onder meer helikopters.

Rondom het Hulshorsterzand en Beekhuizerzand liggen een aantal hotels, campings en vakantiewoningen, maar het gebied is vooral belangrijk voor bewoners van de omliggende gebieden. Zij komen naar deze gebieden om te wandelen, in het zand te spelen, te mountainbiken, paard te rijden, of om te fietsen. Daarnaast zijn er in de omgeving van de gebieden bezienswaardigheden zoals het bezoekerscentrum van Staatsbosbeheer in Nunspeet, de uitkijktorens rond het gebied (o.a. bij natuurtransferium Nunspeet en bij Harderwijk), de speel-plaats Stakenberg en het Aortjeshuus. Op en rond het gebied bevinden zich paden en routes voor fietsen, wandelen, mountainbiken, paardrijden en mennen.

Het bijzondere maar ook kwetsbare stuifzand- en heidelandschap is een belangrijk gebied voor zowel recreatie als natuur. Omdat er veel belangen spelen is een gebiedsproces doorlopen waarin met inwoners, recreatie-ondernemers, lokale gebruikersgroepen en belangenorganisaties is samengewerkt aan de recreatiezonering. Het gebiedsproces was enerzijds gericht op het geven van duidelijkheid over het doel van recreatiezonering, en de impact op het recreatief gebruik en anderzijds op het betrekken van omwonenden, recreatieondernemers, lokale gebruikersgroepen en belangenorganisaties bij de zonering en de uitwerking ervan in maatregelen.

Het gebiedsproces werd georganiseerd door de provincie Gelderland in nauwe samenwerking met de gemeente Harderwijk (terreineigenaar Beekhuizerzand) en gemeente Nunspeet en Natuurmonumenten (terreineigenaar Hulshorsterzand). In de periode mei – september 2021 zijn op een 11-tal momenten bijeenkomsten georganiseerd en gesprekken gevoerd met bewoners, recreatieondernemers, buurtverenigingen en lokale gebruikersgroepen.

Op basis van de inbreng van de deelnemers aan het gebiedsproces is de conceptzonering op enkele punten aangepast. Het Hulshorsterzand blijft – over gemarkeerde wandelpaden aan de randen – jaarrond toegankelijk voor wandelaars in zone D Delen van het Hulshorsterzand zullen nog worden aangepast van zone D naar een zone C/C*, zodat het zand daar jaarrond beleefbaar blijft door over (gemarkeerde) routes te wandelen en bijvoorbeeld in het zand te spelen. De exacte ligging van deze gebieden wordt nog onderzocht. Een aantal paden dwars over het zand is in het broedseizoen ontoegankelijk, zodat daar de grondbroedende vogels voldoende rust krijgen. Het Beekhuizerzand is uiteindelijk aangeduid als zone C* (rustig gebied met extensief recreatief medegebruik, rekening houdend met zeer verstoringsgevoelige soorten), mede vanwege de omvang van het zandgebied, de maaswijdte (afstand tussen paden) en het gebruik door Defensie. In het broedseizoen worden enkele paden in de kwetsbare overgangszones ontoegankelijk.

De komende tijd moet een aantal zaken nog verder verkend worden. Op het Hulshorsterzand wordt nog onderzocht of de strook direct onder de A28 tussen Hierderweg en Klarenweg aangepast moet worden van zone C naar zone D om in dit deel van het gebied een zo robuust mogelijke zone zonder verstoring in het broedseizoen te maken. De MTB-verbinding Nunspeet en Harderwijk (tussen Klarenweg en Hierderweg) is belangrijk voor met name de lokale fietsers en verenigingen. Daarom zijn met Toerclub de Volharding gesprekken gestart die de komende tijd worden voortgezet. In deze gesprekken wordt gezamenlijk gekeken naar een alternatief tracé, hiervoor zijn ook door de vereniging ideeën aangedragen.
Ook wordt nog gekeken waar precies een jaarrond open te blijven wandelpad komt tussen de Klarenweg en de Oude Klarenweg op het Hulshorsterzand.

< Inhoudsopgave

Voor het Beekhuizerzand is het fietspad over het zand nog onderwerp van onderzoek. Er wordt verkend of het mogelijk, wenselijk en haalbaar is om het tracé van het fietspad te verleggen. Tijdens het gebiedsproces zijn er een aantal alternatieven besproken en op een rij gezet.

Fietsers kijken uit over het Beekhuizerzand. Fotografie: T. Blaauw (Wing)

8.4 Omgeving Kootwijk

Voor het gebiedsproces 'Kootwijk en omgeving' zijn partijen benaderd op de Midden-Veluwe, zowel oostelijk tot aan Ugchelen en Beekbergen als aan de westzijde tot en met Kootwijkerbroek, Stroe en Harskamp. Centraal in dit gebied liggen de dorpen Kootwijk en Radio Kootwijk. Aan de noordzijde is de N344 (Apeldoorn-Voorthuizen) als grens aangehouden. Het gebied wordt grotendeels beheerd door Staatsbosbeheer.

Door de omvang, de variatie in habitats en de geschiktheid als leefgebied voor vrijwel alle voor Natura 2000 kwalificerende vogelsoorten is dit gebied voor het bereiken van de natuurdoelen op de Veluwe van grote betekenis. Een echte hotspot is het Kootwijkerzand, het grootste stuifzandgebied van Nederland.
Voor grondbroedende vogelsoorten is dit een toplocatie. Dit deel van de Veluwe is daarnaast ook belangrijk voor recreatie door de aantrekkingskracht van de stuifzanden, open heide en de dorpen Kootwijk en Radio Kootwijk in combinatie met de aanwezigheid van vakantieparken, hotels en horeca, zowel in het centrale deel als aan de randen van het gebied. Er zijn ruime parkeerplaatsen bij o.a. Hoog Buurlo en 't Leesten om van daaruit de natuur te ontdekken via de aanwezige fietsknooppunten, wandelroutes, mountainbikeroute en ruiterroutes. Ook zijn er diverse hondenlosloopgebieden. De recreatiedruk is hoog.

Het belangrijkste knelpunt gezien vanuit recreatiezonering is rust en ruimte voor bijzondere grondbroedende vogelsoorten en soorten als wespendief, draaihals en zwarte specht. De groep grondbroeders is erg gevoelig voor verstoring, juist omdat ze in open en halfopen gebied (randen) verblijven waar verstoring ver doordringt. Deze kwetsbare delen zouden meer ontzien moeten worden. Tegelijkertijd moet het gebied beleefbaar blijven, door een goede geleiding van bezoekers. Er is een grote betrokkenheid en (vaak ook) veel kennis van dit gebied bij de inwoners en de gebruikers. De inwoners en de dorpsverenigingen hebben een duidelijk belang bij een goed gebruik van dit gebied, het is immers hun directe leefomgeving.

De partijen die hebben deelgenomen aan het gebiedsproces zijn: gemeente Apeldoorn, gemeente Barneveld, dorpsverenigingen en buurtraden, lokale milieu- en gebruikersgroepen en (vertegenwoordigers van) recreatieondernemers. In de periode maart-september 2021 zijn 20 bijeenkomsten gehouden in groot en klein verband.

< Inhoudsopgave

Er is met de betrokken partijen als eerste gesproken over de concept-zoneringskaart, met name over de betekenis en de onderbouwing van de zones die in dit gebied op de kaart zijn gezet. Dit heeft op een enkele locaties tot aanpassing van de zones geleid. Zone B rond Hoog Buurlo is uitgebreid met het dorp Radio Kootwijk en een gebiedje ten noorden van het dorp, ook zone B rond Hoog Buurlo zelf is iets vergroot. Ten noorden van Hoenderloo zijn twee bosdelen die grenzen aan vakantieparken vanwege het bestaande gebruik en dichte padennet gewijzigd van zone C naar zone B.

Vervolgens is gesproken over de knelpunten ten aanzien van het huidige recreatief gebruik en de beoogde maatregelen om de zonering in de praktijk te laten werken. Er is vooral gekeken naar het gedurende het broedseizoen vergroten van de rust in de open terreinen. Een voorbeeld van zo'n maatregel is het niet toegankelijk maken van het zuidoostelijk deel van het Kootwijkerzand, wel blijft een verbindingspad midden–door open. Op de Stroese heide worden enkele paden langs de rand van heide en bos in het broedseizoen niet toegankelijk. Een ander voorbeeld vinden we bij het Kootwijkerveen. Door verleggen van het pad en het realiseren van een uitkijkplateau wordt betreding van de rand van het veen verminderd en kan het toch goed bekeken worden. Een beperkt aantal maatregelen is bedoeld om meer rust in de gevarieerde oudere bossen te bereiken. Er is ook gekeken naar verbetermogelijkheden voor het recreatief gebruik. Onder andere aanleg van een hondenspartelvijver in het hondenlosloopgebied bij Harskamp en bij 't Leesten, het vergroten van enkele voor zonering gunstig gelegen parkeerterreinen en het aanleggen van een mindervalidenroute bij 't Leesten. Nader onderzoek moet nog uitwijzen hoe de aantrekkelijkheid van wandelroutes en MTB paden verbeterd kan worden en hoe goede verbindingen tussen diverse (fiets)routes tot stand kunnen komen. Daarbij moet een nadere en brede afweging gemaakt worden tussen natuur, bereikbaarheid en belangen van bewoners en ondernemers.

Het overleg over de uitvoering en verkenning van maatregelen wordt de komende tijd nog lokaal voortgezet. Voor diverse deelnemers aan het proces blijven er nog vragen over het effect dat de recreatiezonering zal hebben op de vergunningverlening aan recreatiebedrijven (op grond van Wet natuurbescherming), over de laagvliegoefeningen van Defensie die als zeer verstorend worden ervaren, en over de druk die MTB-gebruik veroorzaakt op de terreinen. Dit zijn aandachtspunten voor de komende tijd.

Radio Kootwijk. Fotografie: T. Blaauw (Wing)

< Inhoudsopgave

8.5 Putten, Garderen, Voorthuizen

Tussen de dorpen Putten, Garderen en Voorthuizen ligt een uniek stukje Veluwe. Het gebied is voor een groot deel bebost en er liggen enkele 'landbouw-enclaves' rondom Koudhoorn, Garderen en Speuld. Het gebied trekt veel bezoekers en biedt een verscheidenheid aan verblijfsaccommodaties, horeca en recreatieve routes. Staatsbosbeheer is in dit gebied in omvang de grootste terreinbeheerder. Daarnaast is er aantal kleinere particuliere landgoederen en liggen er terreinen van Geldersch Landschap en Kasteelen, Vitens en de gemeente Putten.

De focus van het doorlopen proces lag op het gebied tussen Putten, Garderen en Voorthuizen dat in het zuiden wordt begrensd door de N344. Het belangrijkste knelpunt voor de natuur in dit gebied is gebrek aan rust en ruimte voor bijzondere vogelsoorten zoals de boomleeuwerik, wespendief, draaihals en zwarte specht.
De kleinere landgoederen in dit gebied ervaren de laatste jaren grote drukte op hun terreinen, die ook gepaard gaat met excessen in gebruik, bijvoorbeeld door MTB-ers en loslopende honden. De opgave is om door gerichte maatregelen in de natuurterreinen bezoekersstromen beter te geleiden, zodat kwetsbare natuurdelen meer worden ontzien. Speciaal bij de kleinere landgoederen is er behoefte aan maatregelen om meer rust op het eigen terrein te realiseren. Voor de Plaatselijk belangen (dorpsvertegenwoordigingen) is voornamelijk het toegankelijk houden van de natuurgebieden vanuit de dorpen en vakantieparken van belang.

De partijen die deelnamen aan het gebiedsproces waren: gemeente Putten, gemeente Barneveld, Plaatselijk belang Garderen, Plaatselijk belang Voorthuizen, Natuur en Milieu Putten, recreatieondernemers Putten, Staatsbosbeheer, landgoed Klein Boeschoten, landgoed Nieuw Veluwe, landgoed Nieuw Groevenbeek, landgoed Schovenhorst, Vitens. Aanvankelijk was er voor zowel de Puttense kant van het Speulder/Sprielderbos als voor de Ermelose kant voorzien in een gebiedsproces. Omdat gemeenten Ermelo en Nunspeet voor de heide–terreinen een eigen heidebeheerplan gaan opstellen waarin ook recreatiezonering wordt opgenomen, is afgezien van het opstarten van een gebiedsproces voor het Ermelose deel. Er bleek echter behoefte aan overleg over het bos- en heidegebied rondom Speuld. Daarom is voor dit deelgebied een aparte bijeenkomst met de buurtvereniging Speuld en enkele inwoners gehouden. In de periode maart-september is een tiental overleggen en bijeenkomsten georganiseerd in wisselende samenstelling van betrokken partijen.

Het gebiedsproces heeft als resultaat gehad dat de zone-aanduiding die in eerste aanleg op de kaart waren ingetekend op diverse plekken is aangepast. Op een aantal plekken is gekozen voor een zone die meer ruimte voor recreatie biedt, op andere locaties wordt juist ingezet op meer rust. Er is ook uitgebreid gesproken over te nemen matregelen op de terreinen van Staatbosbeheer. In het grootste deel van de bosgebieden zijn er geen wijzigingen. Met name bij de open terreinen zoals de Grote Ark en de heide aan de Arnhemse Karweg zal meer rust gecreëerd worden (verwijderen kleine parkeerterreintjes, verleggen wandelpaden en opheffen illegale paadjes). Andere voorbeelden van maatregelen zijn het verwijderen van een wandelpad over de Stroesche heide, het beter beschermen van het Watergraafsmeertje en een kwaliteitsimpuls voor het hondenlosloop–gebied gelegen aan de N344. In de toekomst wordt nog gekeken naar het afwaarderen van enkele doorgaande zandwegen in het bos en naar het actualiseren van routenetwerken binnen en buiten de Natura 2000-begrenzing. Deze zijn opgenomen als onderzoeksmaatregelen in het maatregelprogramma recreatiezonering en zal in samenspraak met gebruikers worden opgepakt.

Voor het toekomstig gebruik van het gebied zijn is ook de ontwikkeling van de zone tussen Krachtighuizen en landgoed Schovenhorst tot 'Putter Poorten' van belang. Dit is een project van gemeente Putten e.a., met als doel betere geleiding van recreatief gebruik, inclusief het ontwikkelen van ontvangstlocaties. Hiervoor wordt een bijdrage uit de regiodeal Veluwe aangevraagd. Ook ontwikkeling van gebied Veenhuizerveld, net ten westen van het Natura 2000-gebied is relevant. Dit is een project van diverse partijen onder regie van de provincie, bedoeld om invulling te geven aan doelen als een ecologische verbindingszone, natuurinclusieve landbouw en verbetering van het landschap. Veenhuizerveld biedt goede kansen voor recreatieontwikkeling, die de druk op het Natura 2000-gebied kan verminderen.

In het gebiedsproces zijn nog diverse andere ideeën geopperd, die in de toekomst mogelijk uitwerking krijgen: elektrisch vervoer tussen drukbezocht (ontvangst)locaties, het gemeentebos van Putten aan de Domeinenweg verder ontwikkelen tot een biodivers buurtbos met o.a. voedselbos en wildakkers, en het inrichten van daartoe geschikte locaties voor wildobservatie.

< Inhoudsopgave

Sluippaadje door heideterrein

8.6 Veluwezoom/Posbank

De Veluwezoom bij Rheden en Rozendaal heeft een grote recreatieve aantrekkingskracht. In het bijzonder de Posbank, met zijn bijzondere afwisseling van heide, bossen, landgoederen en heuvels, trekt ieder jaar grote hoeveelheden bezoekers. Deze bezoekersstromen brengen overlast met zich mee. De druk op de natuur neemt toe en de leefbaarheid voor omwonenden staat steeds meer onder druk. De gemeente Rheden en de gemeente Rozendaal maken daarom samen met Natuurmonumenten een plan voor de toekomst. Dit zogenoemde Masterplan heeft als doel om te komen tot meer evenwicht tussen recreatie, natuur en omgeving in dit deel van de Veluwezoom. In het kader van het Masterplan wordt gesproken met verschillende belangenorganisaties, bewoners en ondernemers. Er zijn wensen en ideeën opgehaald en scenario's opgesteld.

In het proces dat hiervoor is georganiseerd is ook de recreatiezonering in het gebied geagendeerd. Omdat Natuurmonumenten in het gebied al langjarig bezig is met het in balans brengen van recreatie en natuur weerspiegelt de zoneringskaart in dit gebied grotendeels de bestaande indeling van het gebied.

Edelherten op de Posbank. Fotografie: D. Vermeulen

< Inhoudsopgave

8.7 Wolfheze

Wolfheze is een eeuwenoud landschap met imposante bossen, heidevelden, kronkelende beeklopen, voormalige landbouwgronden en smalle paadjes. Terreineigenaar Natuurmonumenten wil investeren in de kwaliteit van het gebied. Voor de aan de heide gebonden soorten is het van belang dat er extra rust wordt gecreëerd. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de bijzondere populatie reptielen en vogels, ook op de randen waar de heide overgaat in bos. Het bosgebied rondom Wolfheze kent nu nog een hoge fijnmazigheid aan paden, dit is niet gunstig voor onder andere de (broedende) vogelsoorten.

De ambitie is om van Wolfheze een rustiger natuurterrein te maken met extensief recreatief medegebruik (zone C/C*). Tegelijkertijd moeten de hoogtepunten beleefbaar blijven en moet de mogelijkheid voor wandeling van verschillende lengtes blijven bestaan. Met bewoners, lokale natuurorganisaties en gebruikersgroepen is besproken hoe de padenstructuur en de parkeersituatie bij Wolfheze het beste aangepakt kunnen worden. Tijdens een terreinbezoek hebben betrokken partijen en Natuurmonumenten een keuze gemaakt in de meest geschikte maatregelen.

Gladde slang. Fotografie: A. de la Lande Cremer

< Inhoudsopgave

9 Uitvoering van het Recreatiezoneringsplan

Van medio 2019 tot eind 2021 is door veel partijen op de Veluwe hard gewerkt om te komen tot dit Recreatiezoneringsplan. Goede planvorming is essentieel, maar uiteindelijk is het de uitvoering waarmee de positieve effecten op natuur- en belevingskwaliteit behaald worden. Paragraaf 9.1 gaat kort in op rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende partijen tijdens de uitvoering. Monitoring en tussentijdse evaluatie van de uitvoering komen aan de orde in § 9.2. In § 9.3 worden enkele onderwerpen besproken die van belang zijn voor een goed functionerende recreatiezonering en die in de toekomst nog aandacht vragen.

9.1 Rollen en verantwoordelijkheden betrokken partijen

De recreatiezonering op de Veluwe wordt realiteit door het uitvoeren van de in dit plan opgenomen zoneringsmaatregelen. Net als bij het opstellen van het plan, geldt dat ook de uitvoering een gezamenlijke inspanning van een groot aantal partijen vraagt.

De daadwerkelijke praktische uitvoering van de maatregelen is in handen van de verschillende terreineigenaren op de Veluwe. Zij zorgen er voor dat de maatregelen in hun terreinen op het juiste moment, op de juiste wijze en op de juiste plek uitgevoerd worden. Ook de communicatie over de praktische uitvoering van maatregelen is in handen van de terreineigenaren. Om de uitvoering in goede banen te leiden zullen de betreffende terreineigenaren waar nodig afstemmen met hun 'buren' en met de bezoekers/gebruikers van hun terreinen, zoals zij dat ook bij andere soorten werkzaamheden in de terreinen doen. Als de precieze uitvoering van een zoneringsmaatregel (het 'hoe') nog verder uitgewerkt moet worden, dan worden daarvoor mogelijk nog gesprekken met belanghebbenden/betrokkenen gevoerd. Zeker bij locatie-specifieke onderzoeksmaatregelen die de vorm hebben van een gebiedsproces, zal sprake zijn van overleg met uiteenlopende betrokken partijen.

Als voortouwnemer van het Natura 2000-beheerplan voor de Veluwe, waarvan het Recreatiezoneringsplan deel uitmaakt, is de provincie belast met het bewaken van de voortgang van de uitvoering. Hierover worden afspraken met de terreineigenaren gemaakt, gekoppeld aan de afspraken die gemaakt worden over de financiering van de maatregelen. Indien nodig neemt de provincie het initiatief om de voortgang en eventuele bijsturing van de uitvoering te bespreken met de partners. Over de financiering van de uitvoering van de maatregelen, en de provinciale rol daarin, wordt nader ingegaan in paragraaf 9.2.

Eerder is al benoemd dat de uitvoering van het Recreatiezoneringsplan een meerjarig proces is. De uitvoering loopt door tot in de tweede Natura 2000-beheerplanperiode (looptijd van het tweede beheerplan is op dit moment voorzien als 2024-2030). De lange uitvoeringsduur heeft niet zozeer te maken met de complexiteit van de uit te voeren maatregelen als wel met het feit dat op dit moment nog niet alle te nemen maatregelen in beeld zijn. In paragraaf 6.4 is beschreven dat uit verschillende sporen nieuwe zoneringsmaatregelen voort kunnen komen. In de periode tot en met 2023 moet het overgrote deel van de te nemen maatregelen in beeld zijn. In de jaren daarna zullen vooral nog nieuwe maatregelen opgevoerd worden op basis van 1) nieuwe inzichten over het effect van reeds genomen maatregelen, 2) voortschrijdende ambities op het gebied van recreatiezonering in relatie tot de natuurdoelen en 3) nadere afstemming met de omgeving.

9.2 Financiering

Financiering van recreatiezoneringsmaatregelen kan vanuit verschillende bronnen gebeuren, naar gelang de aard en impact van de maatregel. Middelen kunnen door de provincie beschikbaar gesteld worden of door een andere partij. Opname van een maatregel in het recreatiezoneringsprogramma houdt dan ook nog geen provinciale verplichting tot financiering in.

Wanneer maatregelen onder het reguliere beheer van terreinen vallen, dan valt financiering onder het bestaande Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL). Voor een groot deel van de maatregelen zal dit echter niet van toepassing zijn. Voor de uitvoering van recreatiezoneringsmaatregelen is daarom aanvullende provinciale financiering beschikbaar. Hiervoor wordt de Subsidieregeling Recreatiezonering opengesteld. De Subsidieregeling Recreatiezonering is opgenomen als paragraaf in de overkoepelende regeling Ruimte voor Gelderland. De recreatiezoneringsmaatregelen worden gefinancierd als onderdeel van de Specifieke

< Inhoudsopgave

Uitkering van het Rijk (SPUK) voor stikstofreductie en natuurherstel. Het gaat hier om middelen die gereserveerd zijn voor natuurbehoud en -herstel. Bij het nemen van een financieringsbeslissing over recreatiezoneringsmaatregelen wordt dan ook gekeken naar de bijdrage van de betreffende maatregel aan de natuurkwaliteit.

Recreatiezoneringsmaatregelen die helemaal gericht zijn op natuurbehoud en -herstel (instandhoudings–maatregelen, zie paragraaf 6.2) kunnen volledig (100%) gefinancierd worden vanuit de Subsidieregeling Recreatiezonering. Er zijn ook recreatiezoneringsmaatregelen die voor een deel ten goede komen aan de natuurkwaliteit maar daarnaast een investering in recreatie zijn. Het is niet legitiem dergelijke maatregelen volledig te financieren met geld dat gereserveerd is voor natuurbehoud en -herstel. Voor deze maatregelen geldt dat er sprake kan zijn van cofinanciering vanuit de Subsidieregeling Recreatiezonering. Het bepalen van het cofinancieringspercentage is maatwerk.

Voor maatregelen die primair een investering zijn in de recreatieve kwaliteit dienen andere financierings–bronnen gezocht te worden. Hierbij kan bijvoorbeeld gekeken worden naar de Regio Deal Veluwe.

Binnen de SNL-regeling is een bepaling opgenomen dat beperkte openstelling van natuurterreinen in zone D (geen/beperkte openstelling tijdens het broedseizoen) geen effect heeft op de SNL- openstellingsvergoeding die de provincie toekent aan de beheerder.

9.3 Monitoring en evaluatie

Wanneer planuitvoering veel doorlooptijd vergt, zijn monitoring en evaluatie extra zinvol omdat de daaruit voortkomende inzichten benut kunnen worden voor bijsturing in de planuitvoering als dat nodig blijkt. Monitoring is gericht op het in beeld brengen van de effecten van het Recreatiezoneringsplan. Monitoringsgegevens kunnen benut worden om te evalueren of de uitvoering van het Recreatiezoneringsplan tot het gewenste resultaat leidt.

Monitoring natuurontwikkeling

Om te volgen hoe de natuur zich in het Natura 2000-gebied Veluwe ontwikkelt, kan gebruik gemaakt worden van gegevens die provincie en terreinbeheerders (o.a. in opdracht van de provincie) periodiek verzamelen over de ontwikkeling van de natuur. Afhankelijk van het natuurbeheertype, worden planten, broedvogels, libellen, sprinkhanen en vegetatiestructuur in kaart gebracht. Deze (SNL-)monitoring is ingericht om iets te zeggen over de kwaliteit(s)ontwikkeling van een gebied.

Voor alle aangewezen Natura 2000-soorten op de Veluwe heeft de provincie samen met soortenorganisaties (Ravon, Floron, Zoogdiervereniging, Sovon, etc.) een monitoring opgezet. Voor de vogelsoorten sluiten we voor een belangrijk deel aan bij de monitoring die Sovon al lange tijd uitvoert in kader van het landelijke Netwerk Ecologische Monitoring (zie www.sovon.nl). Voor veel andere soorten heeft de provincie zelf de monitoring laten ontwikkelen en opzetten. Voor (bijna) alle Natura 2000 aangewezen soorten loopt de monitoring nu. Op basis van deze monitoring kunnen straks op niveau van Natura 2000-gebied Veluwe uitspraken gedaan worden over hoe het gaat met een soort.

De ontwikkeling in populaties is altijd afhankelijk van meerdere factoren binnen en buiten het betreffende natuurgebied. Een directe koppeling tussen recreatiezoneringsmaatregelen en de aanwezigheid van soorten op de Veluwe zal dan ook niet altijd te leggen zijn en vraagt in elk geval om nauwkeurige interpretatie van de monitoringsgegevens. Het is verder belangrijk op te merken dat ecologische processen tijd kosten en dat resultaten vaak niet direct zichtbaar zijn.

Monitoring ontwikkeling maaswijdte

De maaswijdte is één van de centrale sturingsprincipes in de recreatiezoneringsmethodiek van de Veluwe. De maaswijdte geeft aan wat de dichtheid van paden in een terrein is en daarmee hoe groot de voor de natuur rustige kernen zonder menselijke betreding in een terrein zijn (zie ook uitleg in paragraaf 4.3).
De padendichtheid is op de Veluwe op veel plekken zeer groot, veel groter dan in veel andere Natura 2000-gebieden. Het fijnmazige padenpatroon is historisch gegroeid, onder andere vanuit voormalige bosaanleg en -exploitatie. Ook zijn er door de jaren heen veel informele olifantenpaadjes ontstaan, bijvoorbeeld door herhaaldelijke menselijke betreding van wildpaden. Tijdens het planvormingsproces is voor een groot deel van de Veluwe het actuele padenpatroon in kaart gebracht en berekend wat de maaswijdte in de verschillende terreinen is. Hiermee is voor de maaswijdte een goede indicatie van de nulsituatie verkregen.

< Inhoudsopgave

Op basis van dit Recreatiezoneringsplan zullen aanpassingen gedaan worden in het padenpatroon. Door in beeld te brengen hoe het padenpatroon zich ontwikkelt, kan ook inzicht verkregen worden in de ontwikkeling van de maaswijdte en daarmee in rust en ruimte voor de natuur. Bij het aflopen van het eerste Beheerplan Natura 2000 Veluwe, in 2023 of 2024, zal de maaswijdte opnieuw in beeld gebracht worden. Op basis daarvan kan beoordeeld worden of de maaswijdte zich ontwikkelt in lijn met de visie zoals vastgelegd in dit Recreatie-zoneringsplan. De provincie organiseert de monitoring van de maaswijdte, de terreineigenaren leveren de daarvoor benodigde gegevens.

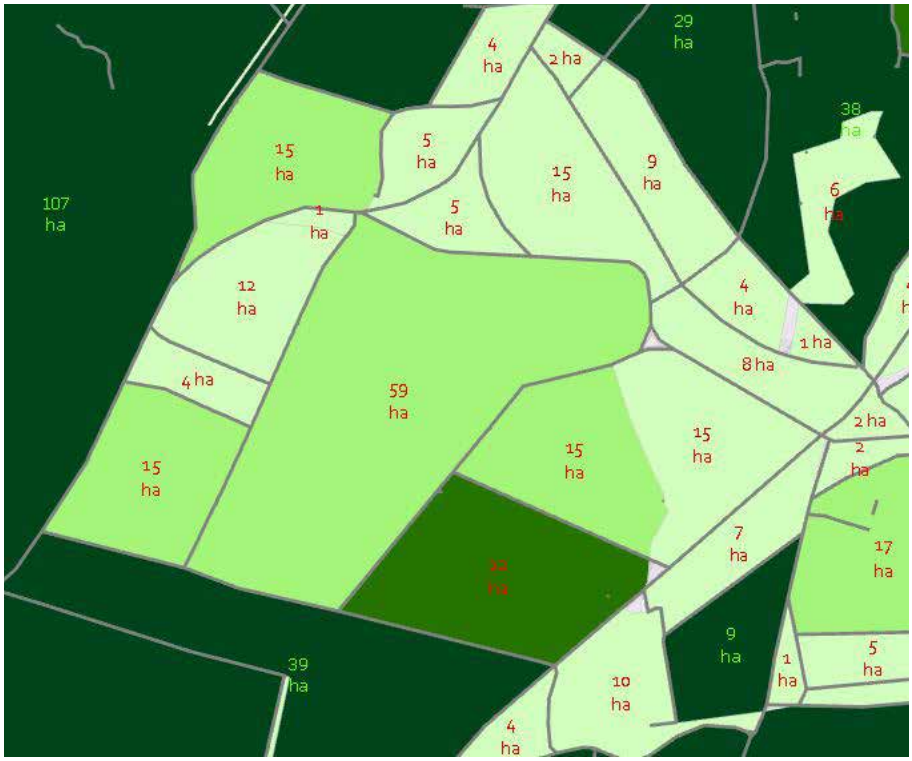

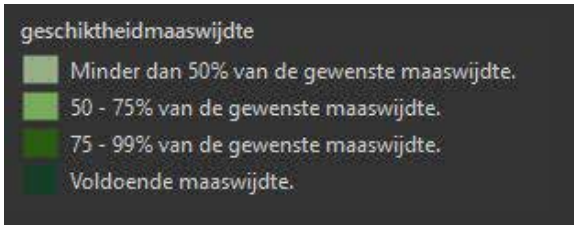

Voorbeeld van een maaswijdte geschiktheidskaart voor een willekeurig deel van de Veluwe, stand van zaken medio 2021

< Inhoudsopgave

Monitoring ontwikkeling recreatief gebruik
Om uitspraken te kunnen doen over de effectiviteit van de recreatiezonering is het goed ook zicht te hebben op de ontwikkeling van het recreatief gebruik van de Veluwe. Er zijn twee aspecten die van belang zijn om te monitoren: 1) drukte en 2) waardering van recreanten.

Ad 1. Monitoring drukte
Is het daadwerkelijk rustig op de plekken waar en momenten wanneer de natuur minder verstoring kan verdragen? Dit is een kernvraag om inzicht te krijgen in de effectiviteit van de genomen zonerings-maatregelen. Om dit in beeld te krijgen, wordt op geselecteerde locaties de drukte gemonitord. Zo wordt een beeld verkregen van het totale aantal bezoekers en van piekdrukte in de terreinen. Hiervoor kan op dit moment eveneens gebruik worden gemaakt van de data uit de Druktemonitor Gelderland.

Ad 2. Monitoring waardering recreanten
De recreatiezonering beoogt ook bij te dragen aan een betere belevingskwaliteit van de Veluwe, bijvoorbeeld door bezoekers te geleiden naar plekken met een hoge belevingswaarde of door conflicterend gebruik van paden en routestructuren te verminderen (scheiden van gebruikersgroepen). In dit licht is het interessant om in kaart te brengen hoe de waardering van bezoekers over hun bezoek aan de Veluwenatuur zich ontwikkelt. Over de inrichting en uitvoering van deze monitoring worden afspraken gemaakt met de partijen die samen uitvoering geven aan de VeluweAgenda.

(Tussentijdse) evaluatie van het Recreatiezoneringsplan
Het is belangrijk dat de uitvoering en de resultaten van het Recreatiezoneringsplan geëvalueerd worden. De samenwerking in recreatiezonering is nieuw en de ervaring met zoneringsmaatregelen is nog beperkt. Het is niet ondenkbaar dat de samenwerkende partijen gaandeweg tot de conclusie komen dat bijsturing gewenst is, in de visie (kaartbeeld) en/of in de aanpak (maatregelprogramma).

Evaluatie en eventuele bijstelling van de recreatiezonering worden in de tijd gekoppeld aan evaluatie-momenten van het Beheerplan Natura 2000 Veluwe: over ca. 2,5 jaar aan het einde van de eerste beheerplan-periode en dan weer drie jaar later in het midden van de tweede beheerplanperiode bij de tussentijdse evaluatie van het beheerplan. De provincie neemt het initiatief tot de evaluatie en zorgt dat deze uitgevoerd wordt.

Monitoringsgegevens kunnen dienen als inhoudelijke input voor de evaluatie, maar zullen mogelijk niet altijd op het gewenste moment of het gewenste niveau beschikbaar zijn. Expert judgement, de expertise en ervaringen van terreineigenaren op de Veluwe, zijn ook van groot belang e voor een goede beoordeling van de voortgang in en de resultaten van de recreatiezonering.

9.4 Communicatie

Recreatiezonering is nodig om de natuur op de Veluwe te kunnen beschermen en tegelijkertijd voor recreanten toegankelijk te houden (vandaag, morgen en de volgende jaren). Een essentie daarbij is, zoals eerder genoemd, het “geleiden en verleiden” van mensen naar de plekken waar de natuur dat het beste kan hebben.
In combinatie met het juiste gedrag (op de aangewezen paden blijven, honden aanlijnen, alleen met toegestane vervoermiddelen de natuur in, etc.) neemt de druk op de kwetsbare delen van de Veluwe af. Effectieve recreatiezonering vraagt dus iets van het gedrag van de recreant. Voor balans tussen recreatie en natuurbehoud is respectvolle omgang met de natuur noodzakelijk.

Met dit Recreatiezoneringsplan wordt daarom niet alleen ingezet op fysieke maatregelen maar ook op communicatie. Daarbij zijn drie kernwoorden van toepassing:
- Bewustwording: Uitleg over de effecten van menselijke aanwezigheid op overlevingskansen voor specifieke soorten.
- Gedragsbeïnvloeding: Informatie die er op is gericht dat mensen zich aan de openstellingsregels houden.
- Draagvlak voor lokale veranderingen: Uitleg over te nemen zoneringsmaatregelen, de beoogde werking ervan en de alternatieven die er worden geboden.

Deze communicatieopgave is een gezamenlijke opgave voor de partijen die aan het Recreatiezoneringsplan hebben gewerkt. Elke organisatie neemt daar vanuit de eigen positie, doelgroepen, taakinhoud en communicatiemiddelen een verantwoordelijkheid in. De komende jaren vraagt dit voortgaande samenwerking langs twee sporen:
1. Publiekscampagnes gericht op de omgang van met de kwetsbare natuur. Een voorbeeld hiervan op nationaal niveau is de campagne “Kraamkamer van de natuur” door de terreinbeherende organisaties.
2. Uitvoeringscommunicatie in de natuurterreinen bij implementatie van zoneringsmaatregelen.

Beide sporen vragen regie en afstemming in strategie en uitvoering.

< Inhoudsopgave

9.5 Aandachtspunten voor de toekomst

Om binnen de gestelde termijn te komen tot een breed gedragen en goed afgestemd Recreatiezoneringsplan is door alle betrokken partijen een grote hoeveelheid werk verricht. De complexiteit van de opgave was groot en de tijdsdruk aanzienlijk. De beschikbare capaciteit van de betrokken partners is in het planproces maximaal benut. Het resultaat, in de vorm van voorliggend Recreatiezoneringsplan, is een flinke stap op weg naar een Veluwe die zowel voor natuur als voor recreanten beter is ingericht. Tegelijkertijd is het ook belangrijk om te realiseren dat in het achterliggende proces nog niet alle aspecten volledig/voldoende aan bod zijn geweest. Een aantal onderwerpen vraagt nog om aandacht en om verdere uitwerking in samenspraak met de betrokken partijen op de Veluwe. De conclusies daaruit kunnen direct landen in beleid en uitvoering van de betrokken terreineigenaren, meegenomen worden in aanvulling op/actualisatie van het Recreatiezoneringsplan, of een plek krijgen in andere projecten/programma's op de Veluwe. Onderwerpen die, voor een goede balans tussen recreatie en natuur, in elk geval nog verder uitgewerkt moeten worden zijn:

1 Loslopen van honden op de Veluwe
2 Terreinfietsen (MTB, gravelbiking)
3 Afstemming openstellingsbeleid
4 Evenementenbeleid
5 Openbare (zand)wegen
6 Toezicht en handhaving
7 Samenwerking met Defensie

9.5.1 Loslopen van honden op de Veluwe

Bij het loslopen van honden gaat het om twee verschillende zaken. Ten eerste om loslopende honden op delen van de Veluwe waar een aanlijngebod geldt. Hierbij gaat het vooral om het naleven van geldende regels. En ten tweede om de aangewezen hondenloslooopterreinen binnen het Natura 2000-gebied. Hier mogen honden loslopen, maar voor een aantal van de hondenloslooopterreinen speelt wel de vraag of ze op de juiste plek liggen.

<u>Loslopende honden waar een aanlijngebod geldt</u>
Terreineigenaren en -beheerders constateren dat de naleving van aanlijngeboden nog veel te wensen overlaat. Het is helaas geen zeldzaamheid dat recreanten hun honden laten loslopen op plekken waar dat niet mag. Soms gebeurt dat omdat er (net) buiten de grenzen van het hondenloslooopterrein niet aangelijnd wordt, soms ook op plekken waar helemaal geen sprake is van een hondenlosloopzone. Op sommige plekken op de Veluwe geldt dat honden, onder appèl van hun 'baasje' mogen loslopen op de paden maar niet naar de buiten. In de praktijk blijkt dit vaak lastig.

Het laten loslopen van honden op plekken die daarvoor niet bedoeld zijn, heeft negatieve effecten op de natuur en leidt regelmatig tot conflicten met andere recreanten. Het verbeteren van de naleving van de regels vraagt om goede communicatie, zodat mensen weten waar en waarom honden aan de lijn moeten, en om toezicht en handhaving als hondenbezitters de regels desondanks overtreden.

<u>Hondenloslooopterreinen</u>
De Veluwe kent zo'n 50 door de terreineigenaar aangewezen hondenloslooopterreinen. Veel van deze hondenlosloopgebieden zijn al geruime tijd als zodanig in gebruik. De drukte op en rondom een deel van deze terreinen is de laatste jaren flink toegenomen, volgens de eigenaren/-beheerders. Dit heeft mogelijk te maken met een toename in het aantal honden (de hondenpopulatie in Nederland steeg recent naar 1,9 miljoen) en met het grotere aantal honden-uitlaatservices. Beheerders signaleren bovendien dat de grenzen van de hondenloslooopterreinen niet overal goed in acht genomen worden en dat het loslopen 'uitwaaiert'.

Mede op basis van recente inzichten over de verstoringsimpact van loslopende honden, komt de vraag naar voren of hondenlosloop in deze omvang nog passend is op de Veluwe. Terreineigenaren stellen zich daarbij ook vragen over de lange termijn. Hoe, gezien de kwetsbare toestand van de natuur, om te gaan met de behoefte aan mogelijkheden voor hondenlosloop in de komende 10 jaar?

In het kader van dit Recreatiezoneringsplan wordt al gekeken hoe om te gaan met enkele specifieke honden-loslooopterreinen. Denkrichtingen zijn: zoeken naar alternatieven, aanpassen van de omvang en tijdelijke aanlijngeboden in het broedseizoen. De partners zijn echter van mening dat het goed is om, gezamenlijk en onder regie van de provincie, nog wat scherper te kijken naar de actuele aanwezigheid en verdeling van hondenloslooopterreinen over het Natura 2000-gebied. Liggen ze op de juiste plek in relatie tot natuur, staat de verdeling van hondenloslooopterreinen over de Veluwe in verhouding tot het gebruik daarvan, etc.? Vervolgens moet in samenspraak gekeken worden naar de toekomstige ontwikkeling van hondenlosloop-

< Inhoudsopgave

terreinen op de Veluwe en naar (de ontwikkeling van) eventuele alternatieve locaties buiten de Natura 2000-begrenzing. Hiervoor is ook een onderzoeksmaatregel opgenomen in het maatregelprogramma dat uitvoering geeft aan dit Recreatiezoneringsplan.

9.5.2 Terreinfietsen: MTB en gravelbiking

Het fietsen op de Veluwe ziet er nu heel anders uit dan zo'n 10 jaar geleden door de introductie van de e-bike, de toename van het aantal mountainbikers[7] en de opkomst van de gravelbike. Mobiele applicaties zoals Strava hebben er bovendien toe geleid dat 'officieuze' routes, eens gefietst en gedeeld, door vele andere recreanten navolging kunnen krijgen.

Het veranderde fietsgebruik stelt terreineigenaren voor de nodige uitdagingen. Wandelaars ervaren de in hoog tempo langs 'flitsende' fietsers al storend en er komen met regelmaat klachten binnen over confrontaties tussen fietsers en wandelaars. Paden die daarvoor niet aangelegd zijn, hebben veel te lijden van intensief fietsverkeer. En de toenemende aantallen terreinfietsers (niet zelden grote groepen) leiden tot extra verstoring (optische verstoring, geluid en aanrijdingen) van kwetsbare natuur. Tegelijkertijd is er een grote groep gebruikers die de Veluwe graag met de terreinfiets wil verkennen en beleven. Deze behoefte vraagt aandacht. Omdat de actieradius van terreinfietsers relatief groot is, is afstemming tussen meerdere terreineigenaren nodig om te komen tot een kwalitatief goed netwerk waarin confrontaties met andere gebruikersgroepen vermeden worden en dat tegelijkertijd optimaal rekening houdt met de vereisten vanuit natuurbescherming.

Het Routebureau Veluwe ontwikkelt en beheert de Veluwebrede routenetwerken. Het Routebureau heeft een moutainbikevisie opgesteld, waarin gekeken is naar de ligging van kwetsbare gebieden (recreatiezonerings–kaart), scheiding van overige recreantengroepen en het bieden van de beste beleving voor de terreinfietser. Realisatie van de visie ligt bij gemeenten, (andere) terreineigenaren en Routebureau.

9.5.3 Afstemming openstellingsbeleid

Een goede recreatieve zonering kan niet zonder heldere toegangsregels. De toegangsregels van de diverse terreinbeheerders op de Veluwe verschillen. Bij de één mag je bijvoorbeeld op alle paden wandelen én fietsen, bij de ander mag fietsen alleen op daarvoor aangewezen fietspaden en -routes. De recreant is zich lang niet altijd bewust bij welke eigenaar hij/zij nu door de natuur wandelt/fietst en welke specifieke regels op dat terrein gelden. Het gros van de in het recreatiezoneringsproces betrokken terreineigenaren geeft aan eenduidigheid in toegangsregels belangrijk te vinden om zo te komen tot beter naleefgedrag en om, indien nodig, toezicht en handhaving te vergemakkelijken. De eerste onderlinge gesprekken hierover zijn gevoerd. Terreineigenaren werken aan afspraken over eenduidige openstellingsregels.

9.5.4 Geharmoniseerd evenementenbeleid

In het Natura 2000-gebied worden uiteenlopende activiteiten en evenementen georganiseerd. Dit varieert van kleinschalige natuureducatie activiteiten van de terreineigenaren zelf, tot grootschalige sportevenementen en een internationale 'happening' als Airborne. Terreineigenaren signaleren dat evenementen en activiteiten de laatste jaren talrijker en grootschaliger zijn geworden. Soms zijn evenementen jaren geleden kleinschalig begonnen, maar hebben ze zich inmiddels doorontwikkeld tot activiteiten van serieuze omvang. Dit heeft impact, niet alleen op de natuur maar ook op andere bezoekers.

Op Veluwe-niveau is er geen totaaloverzicht van evenementen die op jaarbasis in het Natura 2000-gebied plaatsvinden. In lijn hiermee zijn er zorgen over de cumulatieve effecten die evenementen hebben op de kwaliteit van de Veluwe-natuur. Ook wordt geconstateerd dat initiatiefnemers 'rond shoppen' over de Veluwe: als één eigenaar geen toestemming geeft, dan wordt het op een naburig terrein nog eens geprobeerd. Dit wordt mede veroorzaakt doordat voor initiatiefnemers op dit moment vaak niet duidelijk is waar en wanneer een aanvraag voor een activiteit kansrijk is en waar en wanneer niet.

Bij terreineigenaren bestaat behoefte aan meer onderlinge afstemming over het beleid voor activiteiten en evenementen in de verschillende zones. Men ziet voor zich dat er gezamenlijke aanknopingspunten komen voor een toetsingskader voor activiteiten en evenementen die duidelijkheid geven aan terreineigenaren én aan initiatiefnemers. Daarbij moet de koppeling met de Wet natuurbescherming en met de verschillende zones (A t/m D*) goed gelegd worden. Met het oog hierop is een regierol voor de provincie weggelegd.
De uitwerking van het gezamenlijke kader voor activiteiten en evenementenbeleid is opgenomen als onderzoeksmaatregel in het maatregelprogramma van dit Recreatiezoneringsplan.

7 De coronapandemie heeft hieraan nog een extra impuls gegeven. Volgens VeiligheidNL werd er in 2019 11 miljoen uur gemountainbiked in Nederland tegen 5 miljoen uur in 2020.

< Inhoudsopgave

9.5.5 Openbare (zand)wegen

De verkeerssituatie op en rond de Veluwe is van invloed op de ontsluiting van natuurterreinen. De verkeers-situatie wordt echter niet automatisch geregeld met het Recreatiezoneringsplan. Dat is ook in lijn met het feit dat rondom wegen bredere afwegingen spelen dan de balans tussen natuur en recreatie. Het gaat ook om bereikbaarheid, doorstroming, verkeersveiligheid en leefomgevingskwaliteit. De bevoegdheid voor openbare wegen, uitgezonderd provinciale wegen, berust bovendien bij gemeenten. Zij voeren de regie op eventueel door te voeren aanpassingen. In het recreatiezoneringplan zijn wel (onderzoeks)maatregelen opgenomen die betrekking hebben openbare wegen. Het betreft hier veelal onverharde zandwegen die de natuurterreinen doorsnijden.

9.5.6 Toezicht en handhaving

Toezicht en handhaving zijn nodig om te zorgen dat gebruikers van de Veluwe zich houden aan de regels die gelden in de natuur. Goede naleving start met heldere communicatie en goede inrichting van de terreinen die bezoekers als vanzelf 'op het goede spoor zet', maar in sommige gevallen is daarnaast extra toezicht en handhaving vereist. Bijvoorbeeld bij nieuw genomen maatregelen, op specifieke piekmomenten of op plekken waar gebruikers herhaaldelijk in de fout gaan. In het maatregelprogramma recreatiezonering hebben eigenaren/beheerders aangegeven waar en wanneer extra toezicht en handhaving nodig zijn, om te zorgen dat de fysiek te nemen recreatiezoneringsmaatregelen (bijvoorbeeld een pad-afsluiting) in de praktijk ook effectief kunnen zijn.

Maatregelen op het vlak van toezicht en handhaving zullen in de periode 2022-2023 onderdeel vormen van het maatregelprogramma Recreatiezonering. Na deze periode moeten de aan recreatief gebruik gerelateerde toezichts- en handhavingsinspanningen onderdeel worden van het Handhavingsplan Veluwe. Met het opstellen van het nieuwe Handhavingsplan Veluwe wordt gestart in 2022.

9.5.7 Samenwerking met Defensie

De Veluwe is niet alleen een populair gebied voor recreatie en toerisme. Het heeft ook een belangrijke functie als militair oefenterrein. Verschillende locaties zijn aangewezen als laagvlieggebied voor helikopters. Zowel de landmacht als de luchtmacht oefenen op en rond de zandverstuivingen en heidevelden, onder meer om situaties in woestijnomgevingen te simuleren. Militair gebruik vormt geen onderdeel van de recreatiezonering. Toch is aandacht voor militair gebruik belangrijk. De vraag dient zich namelijk aan of beperking van recreatie op bepaalde terreinen tijdens het broedseizoen wel zin heeft als er nog andere vormen van verstoring zijn. Naast de inzichten in de effecten van verstoring door recreatie is daarom kennis nodig van de impact van militair gebruik. Dit vraagt in eerste instantie inzicht in de feitelijke impact van militair gebruik op de verstoringsgevoelige (veelal als zone D, D* of C*) aangewezen delen van de Veluwe. Daar zal nader onderzoek naar worden gedaan.

< Inhoudsopgave

9.6 Blijvende samenwerking rondom recreatiezonering

Het samenwerken aan de recreatiezonering heeft een proces van bewustwording op gang gebracht bij de Veluwse gebiedspartijen en een brede groep betrokkenen. Het inzicht over de mogelijkheden voor een betere balans tussen natuur en recreatie en de samenwerking op dit vlak hebben een stevige impuls gekregen.
Er is in kort tijd een enorme hoeveelheid werk verzet door alle betrokken partijen en veel bereikt. Het werk is echter nog niet af. Het feitelijke werk in de natuurterreinen moet zelfs nog beginnen. Het is cruciaal om de komende jaren in de implementatie en verdere uitwerking van de recreatiezonering samen op te blijven trekken. Het maatregelprogramma (zie bijlage 5) en de inhoud van dit hoofdstuk over uitvoering zetten hiervoor de agenda.

Ook de afstemming en samenwerking met parallelle programma's en initiatieven blijft de komende jaren van belang. Voor een goede (door)werking van de recreatiezonering is het essentieel dat de in dit plan neergelegde visie doorwerkt in bijvoorbeeld de Veluwe-op-1 programmalijn rondom bestemmingsmanagement en ontvangstlocaties, in de door het Routebureau Veluwe geregisseerde samenwerking rondom routestructuren en in een programma als Vitale Vakantieparken. Voor dit soort programma's en samenwerking geeft de recreatiezoneringskaart belangrijk input.

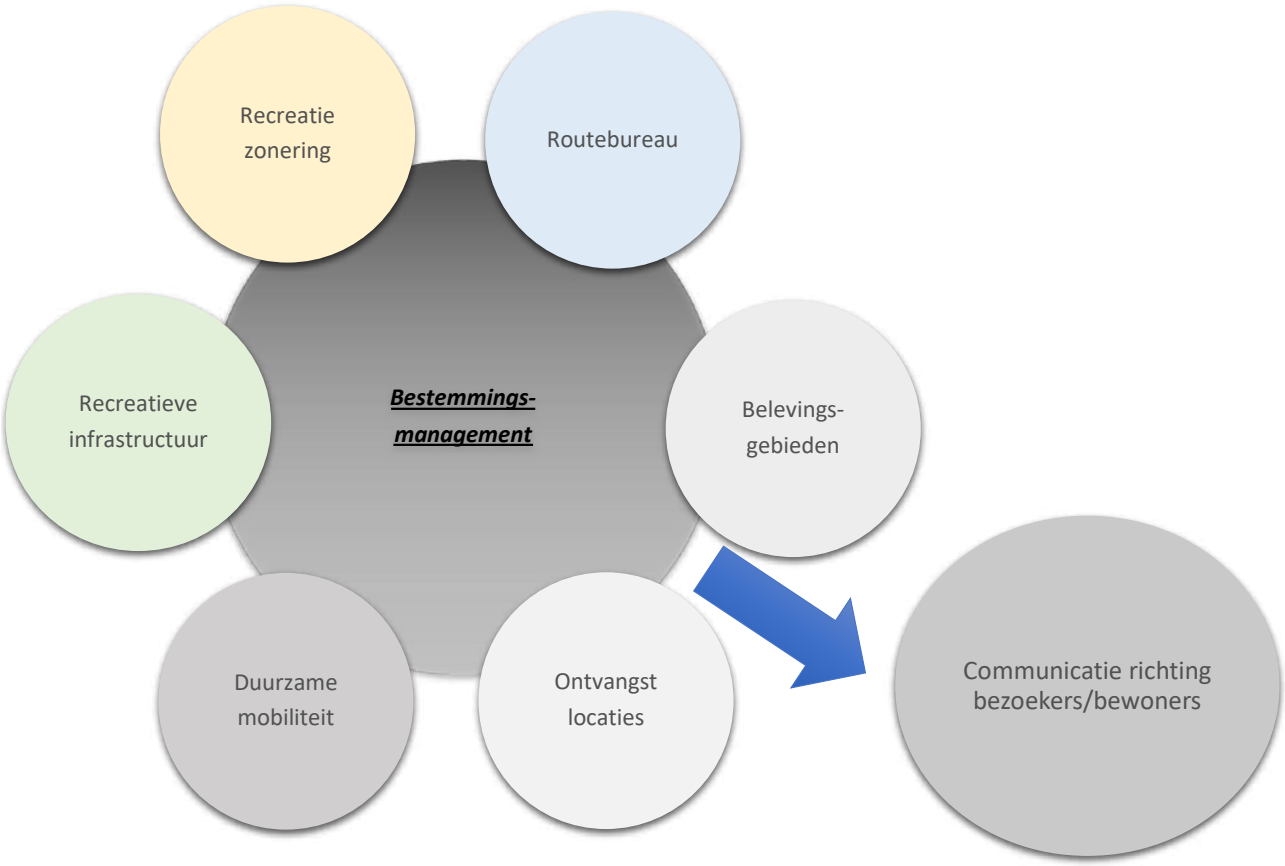

Figuur: Recreatiezonering is één van de inhoudelijk sporen die richting geeft aan bestemmingsmanagement (afbeelding Matthijs Bouwman, Veluwe-op-1)

< Inhoudsopgave

Bijlagen

Bijlage 1:	Toelichting op betrokkenheid partners en stakeholders
Bijlage 2:	Toolbox recreatiezoneringsmethodiek
Bijlage 3:	Ecologische onderbouwing recreatiezonering
Bijlage 4:	Onderbouwing toeristisch-recreatieve kaarten
Bijlage 5:	Maatregeltabel

< Inhoudsopgave

Bijlage 1 Toelichting op betrokkenheid partners en stakeholders

Deze bijlage geeft een toelichting op de betrokkenheid van verschillende partners en stakeholders in de totstandkoming van het Recreatiezoneringsplan. Met schema's wordt inzichtelijk gemaakt hoe partijen in verschillende planvormingsfasen betrokken zijn. Voor de terreineigenaren (inclusief gemeenten met terreineigendom) is geen apart schema opgenomen, omdat zij in elke processtap een centrale rol gespeeld hebben.

Gemeenten (anders dan in de rol van terreineigenaar)

Figuur: Betrokkenheid gemeenten in het planvormingsproces

Bovenstaande figuur geeft de betrokkenheid van gemeenten weer. Het gaat hier om de publiek- en bestuurs-rechtelijke rol van gemeenten, en niet om hun rol als terreineigenaar. In de rol als terreineigenaar hebben gemeenten zelf invulling geven aan de recreatiezoneringskaart en aan de inventarisatie van te nemen maatregelen op de eigen terreinen.

Bewoners

Figuur: Betrokkenheid bewoners in het planvormingsproces

Bewoners waren soms betrokken op individueel niveau. In de meeste gevallen zijn echter bewonersplatforms en dorps- en wijkraden betrokken als vertegenwoordigers van deze groep. Daarnaast is veel geïnvesteerd in publiekscommunicatie via nieuwsbrieven, e-magazines, www.recreatiezoneringopdeveluwe.nl en social media om bewoners te informeren en te betrekken.

< Inhoudsopgave

Gebruikersgroepen

Figuur: Betrokkenheid gebruikersgroepen in het planvormingsproces

In paragraaf 3.1 was al te lezen dat het soort gebruikersgroepen op de Veluwe sterk uiteenloopt, van beoefenaars van een specifieke sport tot hondenbezitters of natuurliefhebbers. Voor de meeste gebruikersgroepen geldt dat zij zowel op koepelniveau betrokken zijn geweest, als via een lokale vertegenwoordiging in gebiedsprocessen.

Ondernemers

Figuur: Betrokkenheid ondernemers in het planvormingsproces

Ook voor ondernemers geldt dat betrokkenheid zowel individueel vorm kon krijgen, via ondernemersspreek-uren en gebiedsprocessen als via de koepelorganisaties.

Het is tot slot belangrijk om op te merken dat de betrokkenheid van de verschillende groepen niet per definitie ophoudt na afronding van de besluitvormingsfase, maar dat die door kan lopen in de uitvoeringsfase van het Recreatiezoneringsplan.

< Inhoudsopgave

Bijlage 2 Toolbox recreatiezoneringsmethodiek

Onderstaande tabel/toolbox geeft een instrumentele uitwerking van de zoneringsmethodiek. De tabel laat zien hoe de verschillende zones te typeren zijn en welk recreatief gebruik er gefaciliteerd wordt. De tabel is in dit opzicht niet uitputtend/limitatief. Er worden met enige regelmaat nieuwe recreatieve activiteiten ontwikkeld/aangeboden op de Veluwe. Daarvan zal apart bekeken moeten worden waar en wanneer ze passend zijn. Toepassing van de tabel vraagt maatwerk. Het is een instrument dat zorgt voor eenduidige toepassing van de zonering, maar soms kan om moverende redenen afgeweken worden.

	Zone A: Intensief recreatief gebruik	Zone B: Matig intensief recreatief medegebruik	Zone C: Rustig gebied met extensief recreatief medegebruik (verstorings-gevoelige soorten)	Zone C*: Rustig gebied met extensief recreatief medegebruik (zeer verstorings-gevoelige soorten)	Zone D: Rustig gebied geen/beperkt recreatief gebruik tijdens broedseizoen	Zone D*: Jaarrond afgesloten gebied
Karakteristiek	Poorten en ontvangst-locaties van de Veluwe met ruimte voor recreatieve activiteiten	Visitekaartje van de Veluwe. Overgangs-gebied van de recreatiezone naar de rustige Veluwe met matig intensief recreatief medegebruik	Natuur met rustige, extensieve recreatie. Stilte, ruimte en natuur spelen hier de hoofdrol	Natuur met rustige, extensieve recreatie. Stilte, ruimte en natuur spelen hier de hoofdrol	Afgesloten gebied tijdens de broedtijd	Jaarrond afgesloten gebied alleen toegankelijk onder begeleiding van de boswachter.
(N2000)-soorten	Algemene soorten als Grote bonte specht, Koolmees, Merel, Eekhoorn	Zwarte specht, Boomklever	Zwarte specht, Wespendief, Draaihals, Boommarter, Hazelworm, Dalkruid	Roodborsttapuit, Boomleeuwerik, Nachtzwaluw, Zandhagedis, Hazelworm, Klokjesgentiaan, Rendiermos	Zwarte specht, Wespendief, Draaihals, Boommarter, Hazelworm, Dalkruid, Duinpieper, Tapuit, Boomleeuwerik, Nachtzwaluw, Nachtzwaluw, Zandhagedis, Hazelworm, Klokjesgentiaan, Rendiermos	Zie kolom hiernaast. In aanvulling daarop: Orchideeën, Beenbreek, Edelhert, Wild zwijn
Motief-groep recreatie	Gezelligheid, eropuit, beweging, sport, kinder-activiteiten.	Beweging, sport, natuur-beleving, interesse, eropuit	Natuurbeleving, interesse, volledig opgaan in de natuur	Natuurbeleving, interesse, volledig opgaan in de natuur	Natuurbeleving	Natuurkennis en daaraan gerelateerde natuurbeleving
Typen recreatie	Wandelen, fietsen, paardrijden, ATB, hardlopen	Wandelen, fietsen, paardrijden, ATB, hardlopen	Wandelen, fietsen, paardrijden, ATB op gemarkeerde routes	Wandelen, fietsen, paardrijden, ATB op gemarkeerde routes	(Wandel) excursie met de boswachter	(Wandel) excursie met de boswachter
Buiten wegen en paden	Alleen met toestemming van beheerder	nee	nee	nee	nee	nee

< Inhoudsopgave

	Zone A: Intensief recreatief gebruik	Zone B: Matig intensief recreatief medegebruik	Zone C: Rustig gebied met extensief recreatief medegebruik (verstorings-gevoelige soorten)	Zone C*: Rustig gebied met extensief recreatief medegebruik (zeer verstorings-gevoelige soorten)	Zone D: Rustig gebied geen/beperkt recreatief gebruik tijdens broedseizoen	Zone D*: Jaarrond afgesloten gebied
Faciliteiten	TOP/ Transferium/ P-Veluwe, speelbos, kabouter-paden, uitkijktorens, bezoekers-centra, zoekgebied voor hondenlosloop, startpunt routes en ATB-tracks.	P-Veluwe, parkeerplaats, ATB-routes, wandel, fiets- en ruiterroutes, zoekgebied voor hondenlosloop.	Wandel, fiets- en ruiterroutes. Nog nader bepalen hoe het ATB gebruik geleid kan worden	Wandel, fiets- en ruiterroutes. Nog nader bepalen hoe het ATB gebruik geleid kan worden	geen	geen
Maaswijdte paden	nvt	> 5 ha	> 25 ha Op cultuur-historische landgoederen en kleinschalige natuur-terreinen wordt hiervan afgeweken	> 50 ha + 50% van omtrek zonder pad. Op cultuur-historische landgoederen en kleinschalige natuur-terreinen wordt hiervan afgeweken	100 ha	nvt
Activiteiten/ Evenementen	Ruimte voor onge-motoriseerde (sport)-activiteiten, en kleinschalige evenementen	Ruimte voor onge-motoriseerde (sport)-activiteiten	Alleen beperkt ruimte voor onge-motoriseerde (sport)-activiteiten buiten het broedseizoen	Alleen beperkt ruimte voor onge-motoriseerde (sport)-activiteiten buiten het broedseizoen	Excursies onder begeleiding. Ruimte voor onge-motoriseerde (sport)-activiteiten buiten het broedseizoen	Excursies onder begeleiding.
Openstelling	Tussen zonsopgang en zonsondergang. Beheerder kan uitzondering toestaan.	Tussen zonsopgang en zonsondergang	Tussen zonsopgang en zonsondergang	Tussen zonsopgang en zonsondergang	In het broedseizoen niet/beperkt, buiten het broedseizoen tussen zonsopgang en zonsondergang.	niet
Honden	In losloop-gebieden honden vrij	Honden in principe aangelijnd	Honden aangelijnd	Honden aangelijnd, soms geen toegang voor honden	Geen toegang in broedseizoen, daarbuiten alleen aangelijnd	Geen toegang voor honden
Motor-voer-tuigen*	Bij uitzondering voor ondersteuning evenementen (spullen brengen)	Alleen voor beheer en toezicht en (beperkt) voor excursies met de eigen boswachter.	Alleen voor beheer en toezicht en (beperkt) voor excursies met de eigen boswachter.	Alleen voor beheer en toezicht en (beperkt) voor excursies met de eigen boswachter.	Alleen voor beheer en toezicht en (beperkt) voor excursies met de eigen boswachter.	Alleen voor beheer en toezicht en (beperkt) voor excursies met de eigen boswachter.

< Inhoudsopgave

	Zone A: Intensief recreatief gebruik	Zone B: Matig intensief recreatief medegebruik	Zone C: Rustig gebied met extensief recreatief medegebruik (verstorings-gevoelige soorten)	Zone C*: Rustig gebied met extensief recreatief medegebruik (zeer verstorings-gevoelige soorten)	Zone D: Rustig gebied geen/beperkt recreatief gebruik tijdens broedseizoen	Zone D*: Jaarrond afgesloten gebied
Wet- en regelgeving	Natura 2000 (Wnb), gemeentelijke verordeningen.	Natura 2000/ Wet natuur-bescherming	Natura 2000/ Wet natuur-bescherming	Natura 2000/ Wet natuur-bescherming	Natura 2000/ Wet natuur-bescherming	Natura 2000/ Wet natuur-bescherming
Eerste aanspreek-punt	Beheerder	Beheerder	Beheerder	Beheerder	Beheerder	Beheerder

*Het gebruik van motorvoertuigen is in alle zones toegestaan ten behoeve van beheer (inclusief inventarisaties en monitoring) en ook voor excursies onder begeleiding van de boswachter. Motorvoertuigen worden alleen ingezet indien ongemotoriseerde alternatieven niet haalbaar zijn of tot nog meer verstoring zouden leiden.

< Inhoudsopgave

Bijlage 3 Ecologische onderbouwing recreatiezonering

Deze bijlage bevat gegevens die gebruikt zijn bij de ecologische onderbouwing van de recreatiezonering. Het gaat achtereenvolgens om:

A Kaart met de gewenste situatie voor de zeven verstoringsgevoelige vogelrichtlijnsoorten die op de Veluwe extra aandacht nodig hebben.
B Kaarten met aanwezigheid van geschikt leefgebied voor de zeven individuele verstoringsgevoelige vogelsoorten op de Veluwe, ingedeeld naar geschiktheidsklassen.
C Diagram met daarin de potentiële vogelstand op de Veluwe na het nemen van optimale zoneringsmaatregelen. Tabel met te verwachten populatie effecten van 'optimale vogelzonering'.
D Kaart met daarop de in het Natura 2000 Aanwijzingsbesluit vastgelegde 18 habitattypen die essentieel zijn voor de natuurlijke rijkdom van de Veluwe.
E Overzichtskaarten met hotspots en knelpunten voor reptielen op de Veluwe.

A Gewenste zonering verstoringsgevoelige vogelsoorten

Door een consortium bestaande uit Sovon Vogelonderzoek, Stichting Bargerveen en Bureau ZET is onderzoek gedaan naar mogelijkheden voor soortherstel van zeven Vogelrichtlijnsoorten op de Veluwe, waarmee het op dit moment niet goed gaat (Sierdsema et. al, 2020, Natuurbeheer- en zoneringsmaatregelen voor zeven aangewezen vogelsoorten in Natura 2000-gebied Veluwe). In het kader van dit onderzoek is gekeken naar natuurherstelmaatregelen ten behoeve van de boomleeuwerik, draaihals, duinpieper, nachtzwaluw, tapuit, wespendief en zwarte specht en naar recreatiezoneringsmaatregelen voor deze verstoringsgevoelige vogelsoorten. Voor de zeven vogelsoorten is het gewenste niveau van rust in beeld gebracht op basis van de beschikbare kennis over de verstoringsgevoeligheid en vervolgens gekeken waar die rustige zones gecreëerd moeten worden op basis van het historische en actuele voorkomen van deze vogelsoorten op de Veluwe.

De kaart op de volgende bladzijde geeft een overzicht van de gewenste zonering voor de zeven vogelsoorten gezamenlijk. Kaarten voor de individuele soorten vindt u daaronder.

Legenda Gewenste zonering broedvogels:

Niet-toegankelijk in het broedseizoen:
- maaswijdte paden van 100 ha of meer
- gebieden zonder paden niet toegankelijk in broedseizoen

Rustige heide, stuifzand en open bos:
- alleen extensieve dagrecreatie
- geen paden langs > 50% van de bosranden
- maaswijdte paden van 25 ha of meer

Rustig bos:
- alleen extensieve dagrecreatie
- maaswijdte paden van 25 ha of meer

< Inhoudsopgave

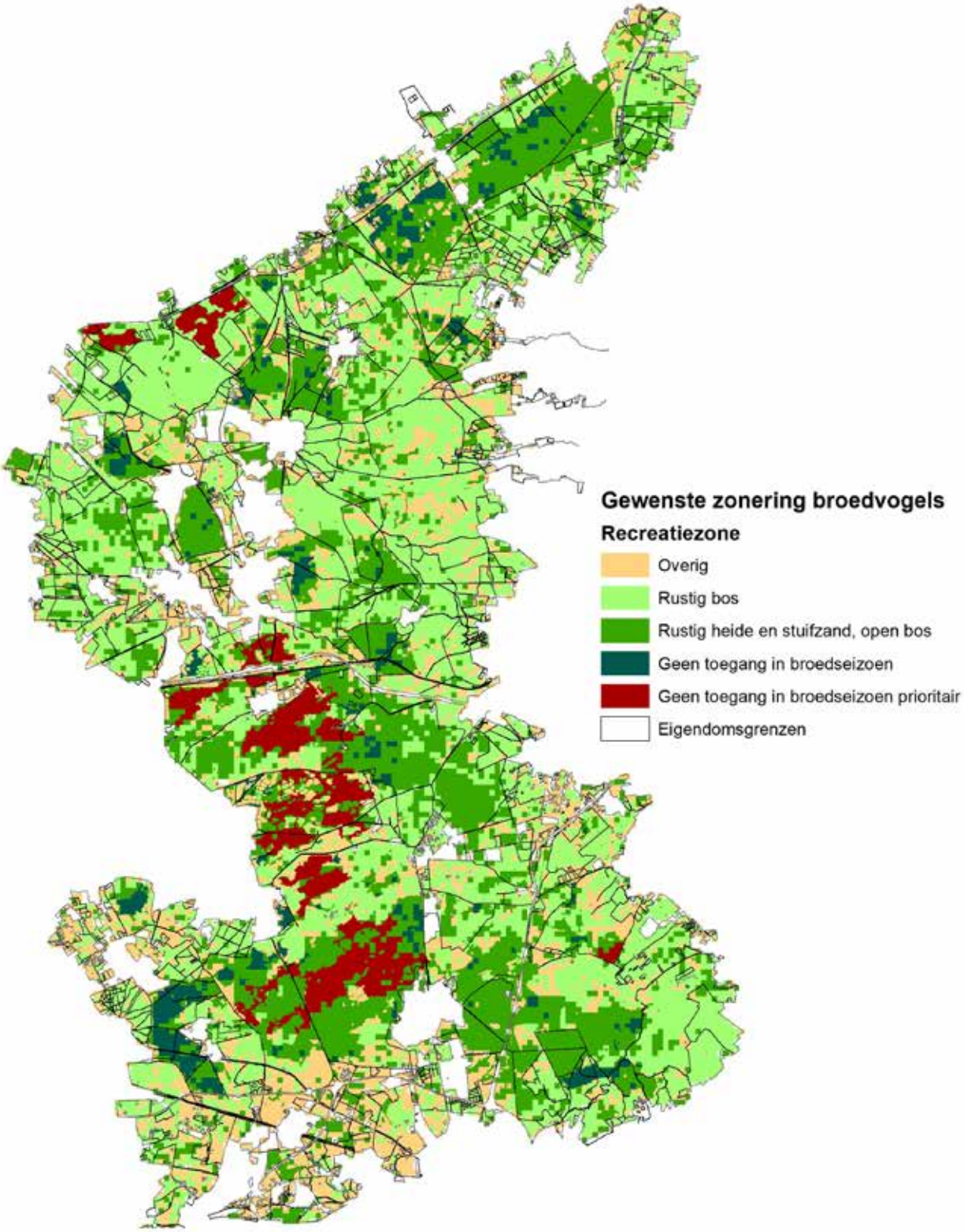

Figuur: Totaalbeeld gewenste zonering uitgaande van leefgebied en verstoringsgevoeligheid zeven vogelsoorten (Sovon).

< Inhoudsopgave

B Aanwezigheid geschikt leefgebied verstoringsgevoelige vogelsoorten Veluwe

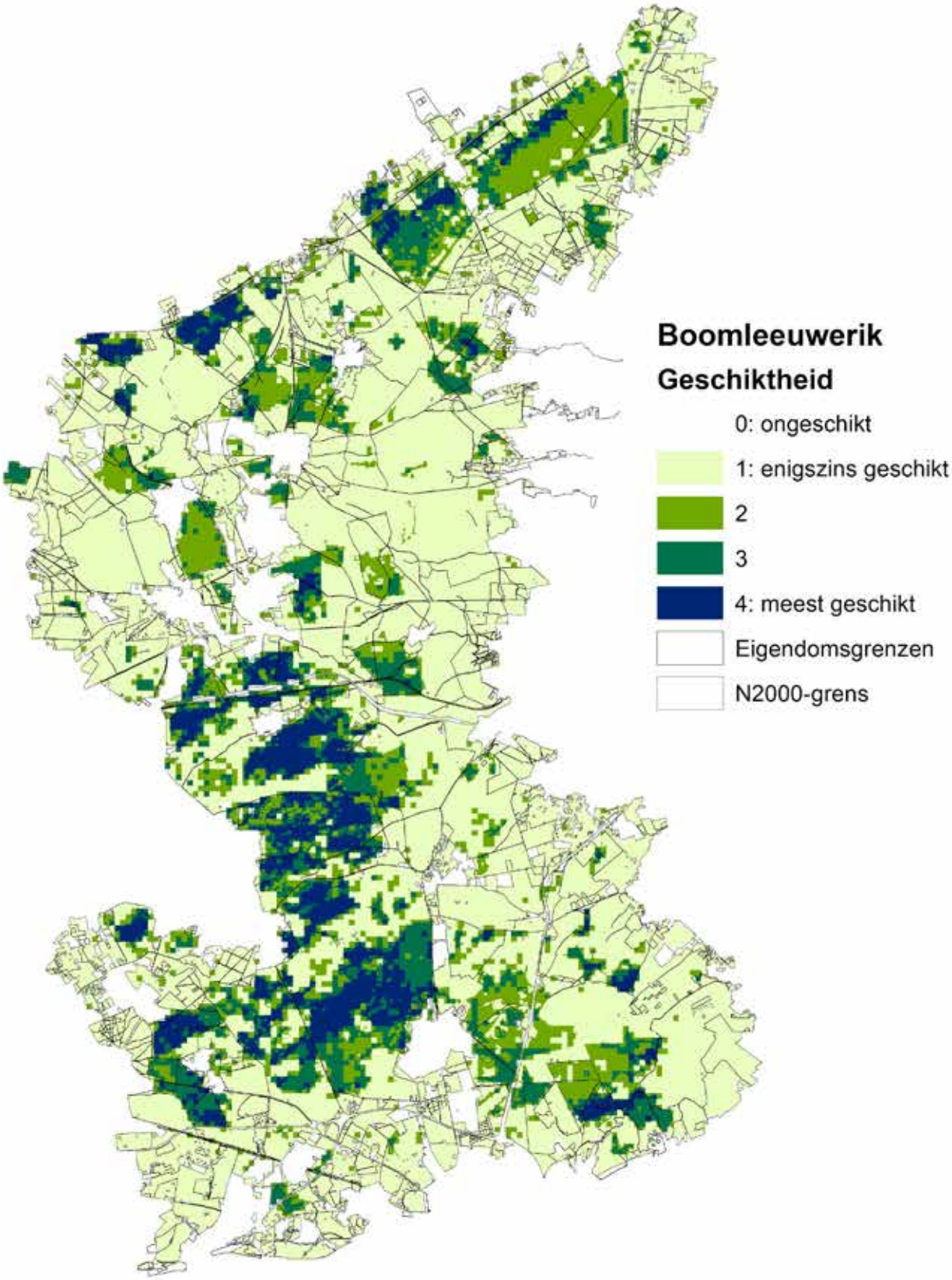

Figuur: Ligging leefgebied boomleeuwerik naar geschiktheidsklasse (Sovon)

< Inhoudsopgave

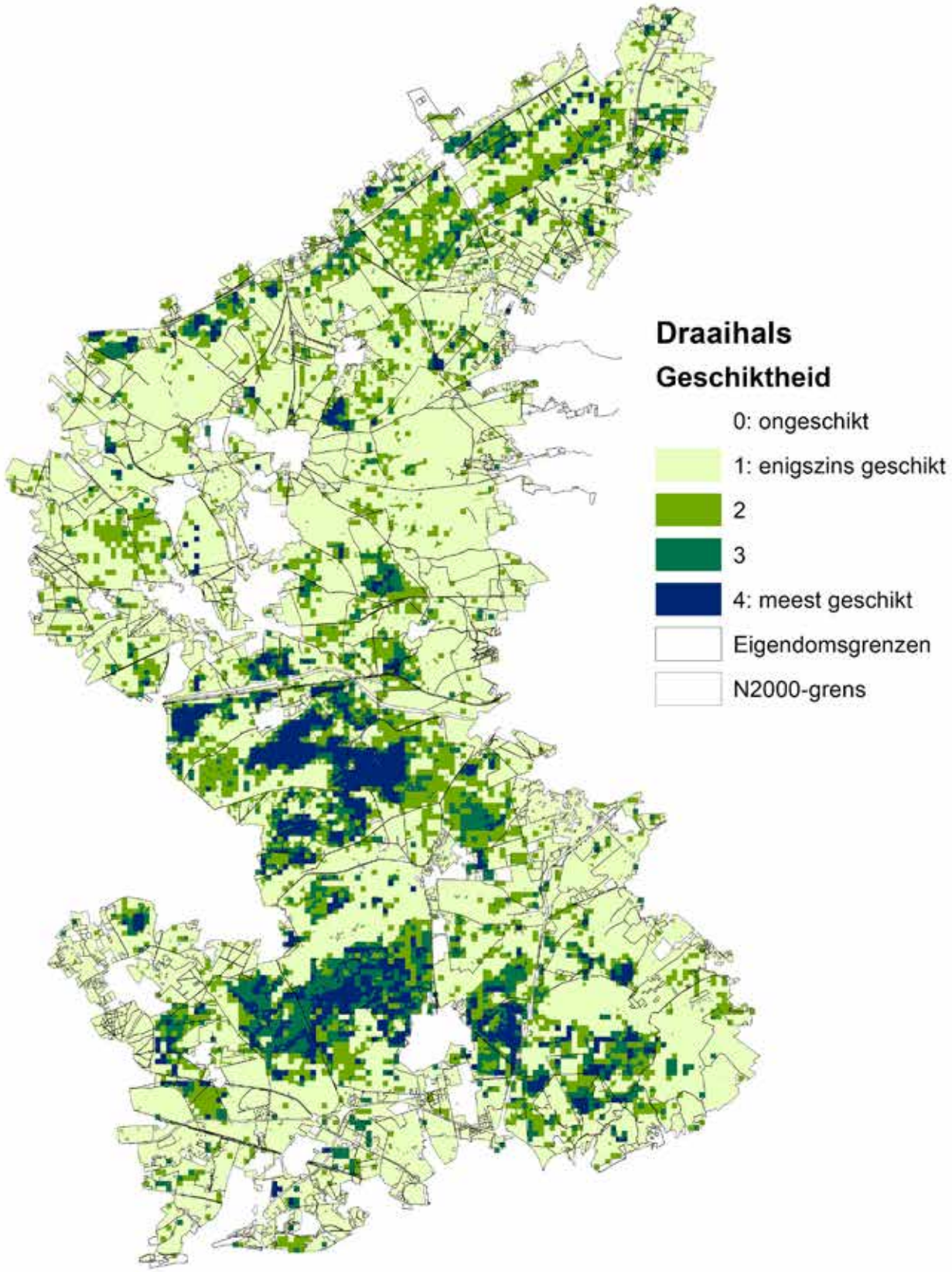

Figuur: Ligging leefgebied draaihals naar geschiktheidsklasse (Sovon)]

< Inhoudsopgave

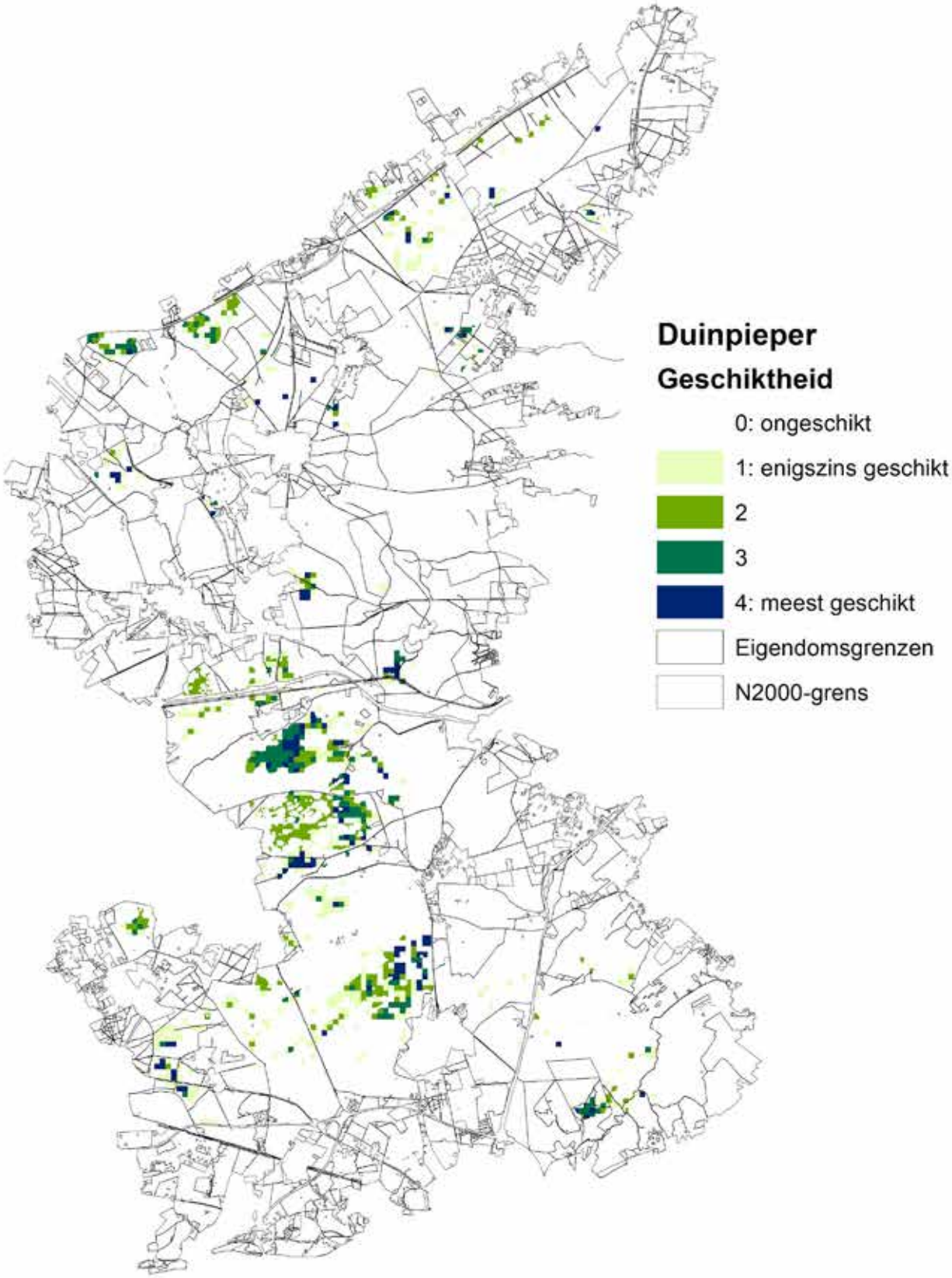

Figuur: Ligging leefgebied duinpieper naar geschiktheidsklasse (Sovon)

< Inhoudsopgave

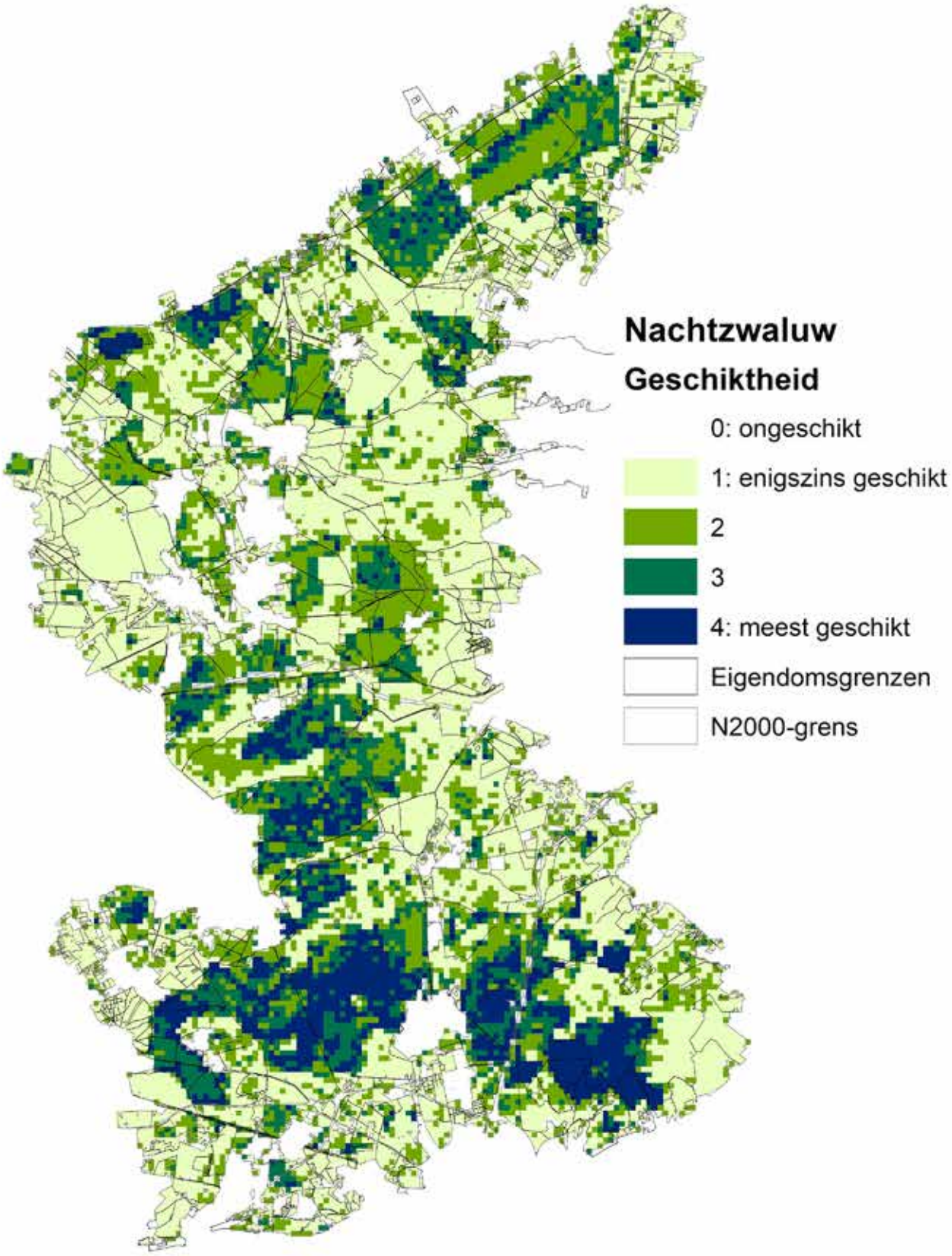

Figuur: Ligging leefgebied nachtzwaluw naar geschiktheidsklasse (Sovon)

< Inhoudsopgave

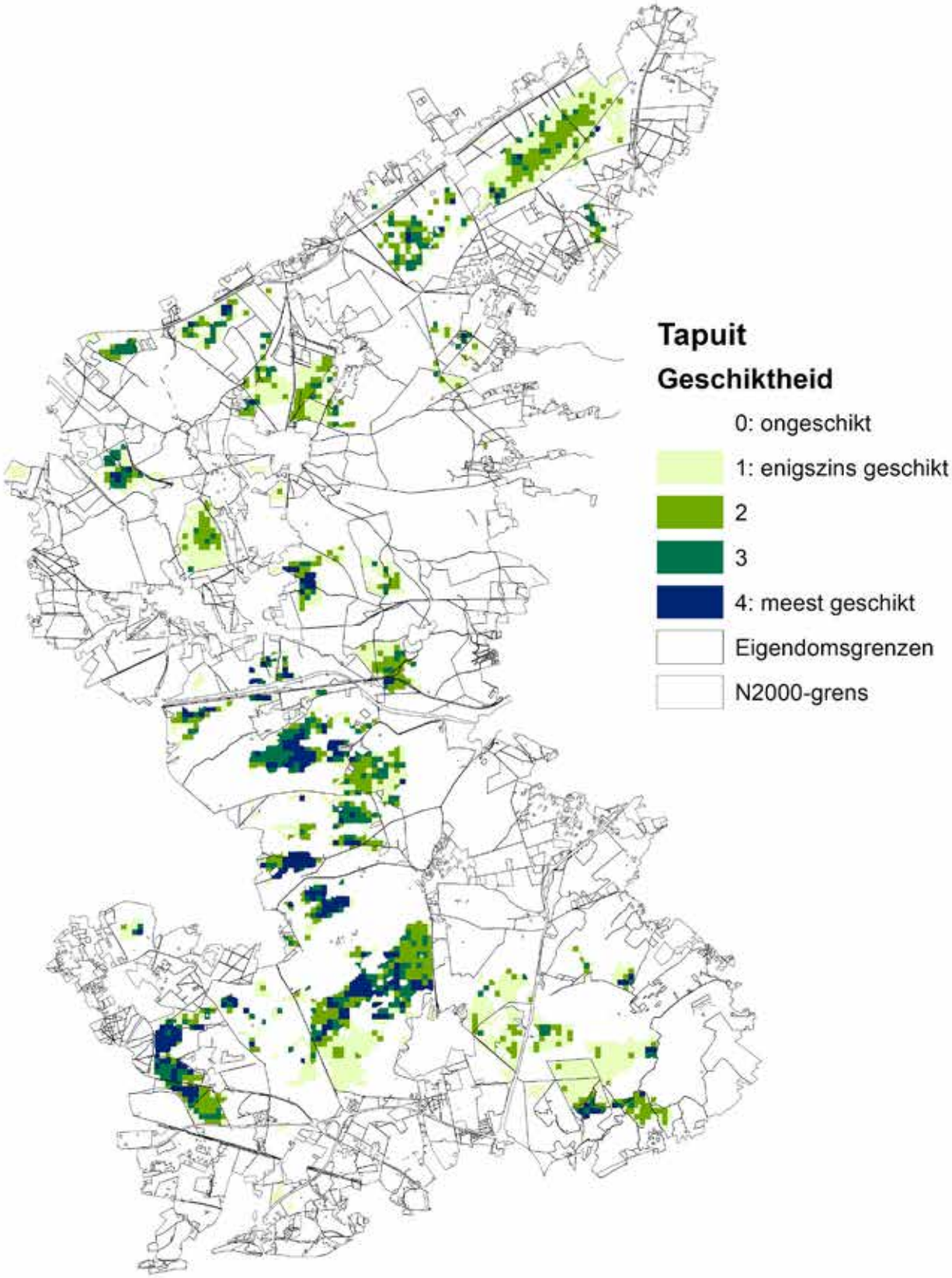

Figuur: Ligging leefgebied tapuit naar geschiktheidsklasse (Sovon)

< Inhoudsopgave

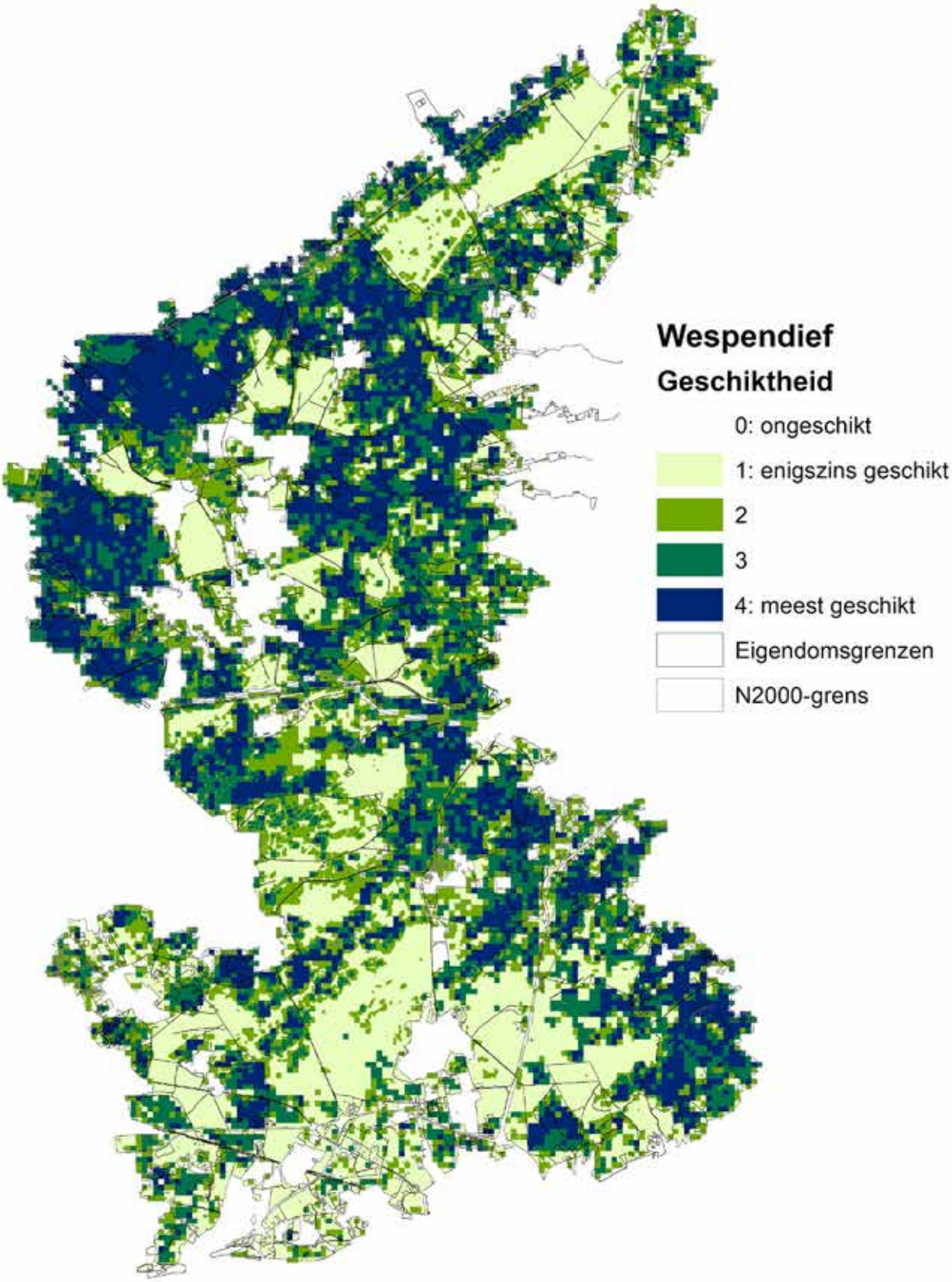

Figuur: Ligging leefgebied wespendief naar geschiktheidsklasse (Sovon)

< Inhoudsopgave

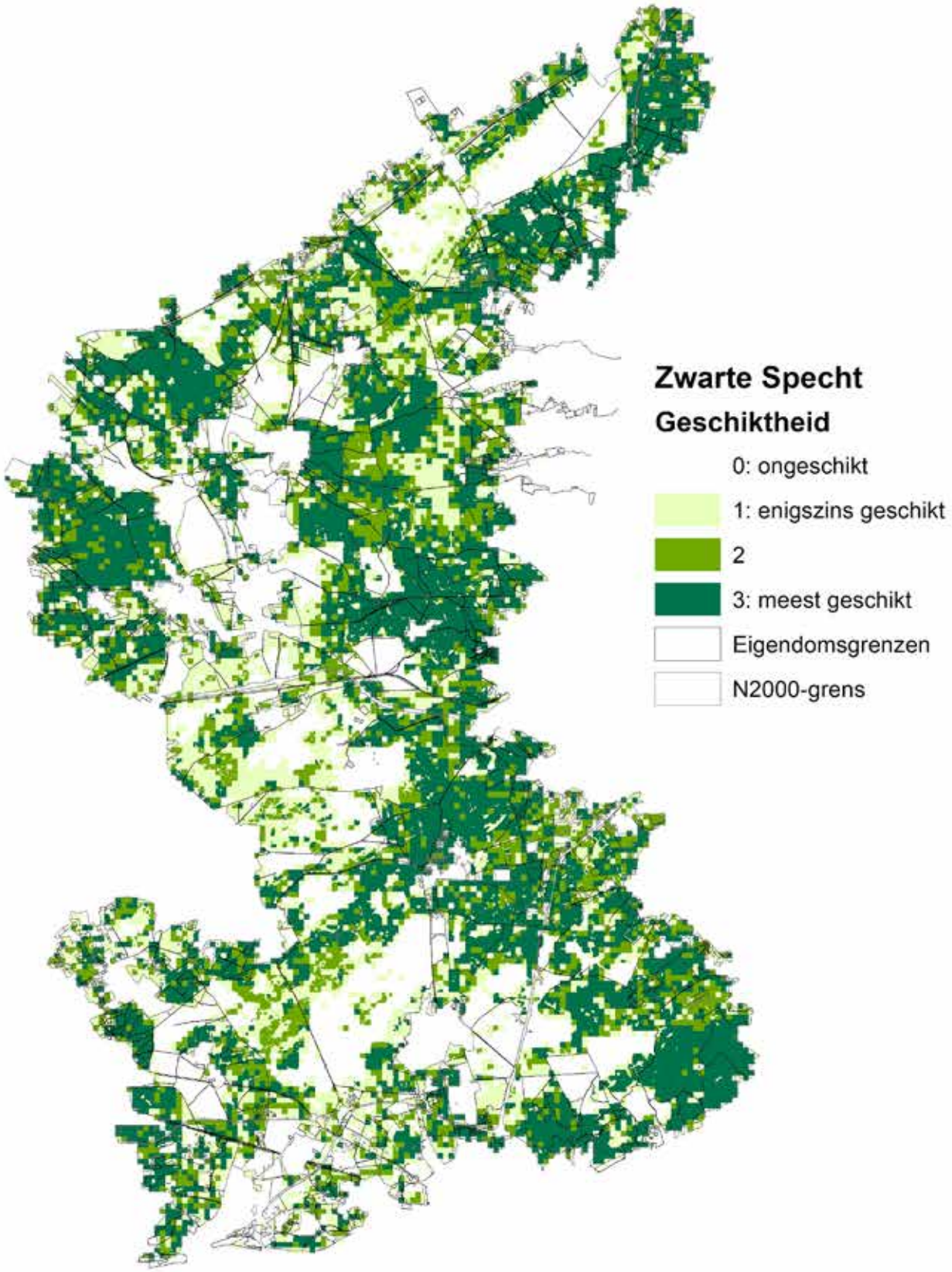

Figuur: Ligging leefgebied zwarte specht naar geschiktheidsklasse (Sovon)

< Inhoudsopgave

B Diagram potentiële vogelstand

Op basis van het voornoemde onderzoek naar herstel van de verstoringsgevoelige vogelrichtlijnsoorten (Sierdsema et.al. 2020) is een doorrekening gemaakt van het effect dat het nemen van optimale zonerings-maatregelen kan hebben op de vogelstand op de Veluwe. In onderstaande diagram is de potentiële vogelstand van duinpieper, tapuit, boomleeuwerik, draaihals, nachtzwaluw, zwarte specht en wespendief na het nemen van de best denkbare maatregelen afgezet tegen de doelaantallen zoals in Europees verband zijn afgesproken (Natura 2000-instandhoudingsdoelstelling.

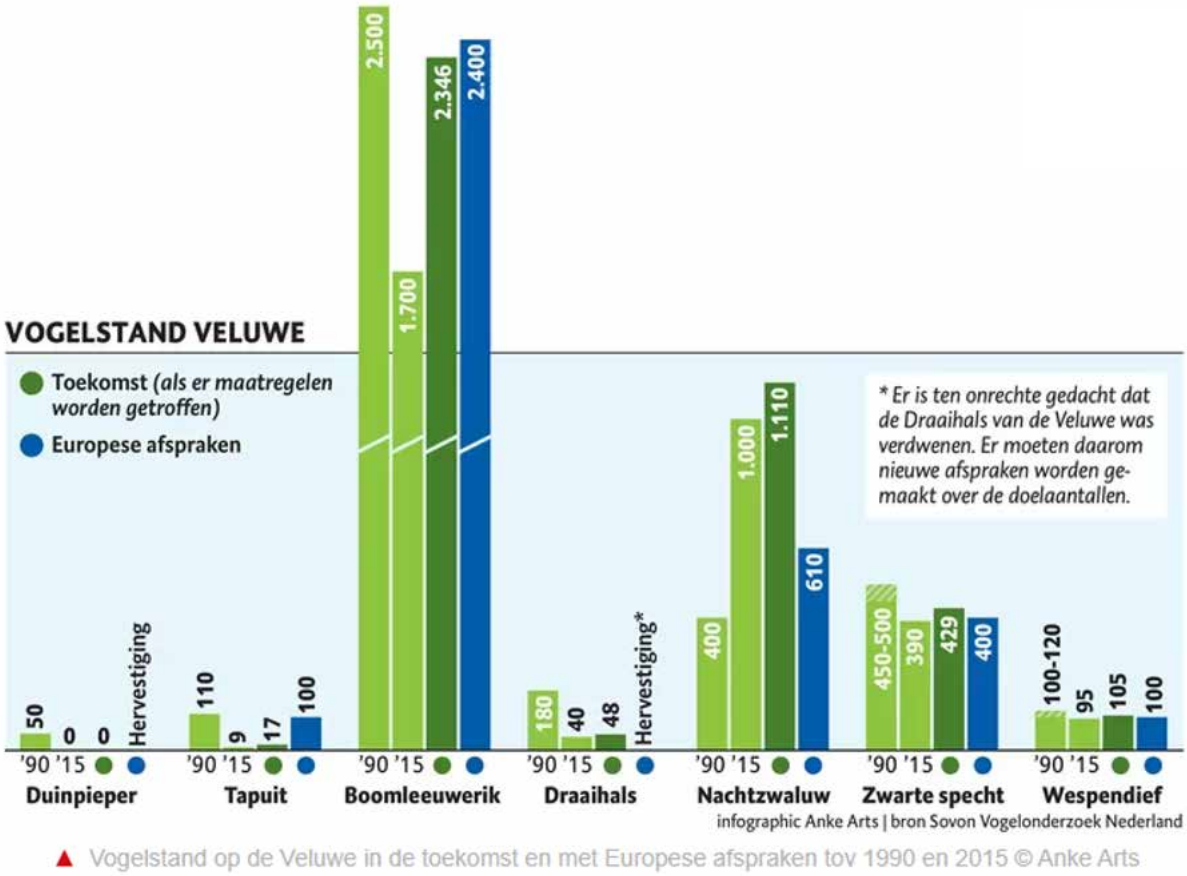

Figuur: Vogelstand verstoringsgevoelige soorten in 1990, 2015 en potentieel na het doorvoeren van optimale zoneringsmaatregelen afgezet tegen de Europese Natura 2000-doelstelling

Voor het bepalen van de te verwachten vogelstanden in voorgaande figuur zijn door Sierdsema et al (2020) voor het doorrekenen van te verwachten populatie-effecten van een optimale vogelzonering de in onderstaande tabel afgebeelde waarden gehanteerd.

Zone	Duin-pieper	Tapuit	Boom-leeuwerik	Draaihals	Nacht-zwaluw	Wespen-dief	Zwarte-Specht
Overig							
3_Rustig bos						20	20
4_Rustig		30	30	15	10		
5_Geen toegang	100	75	100	25	30		
6_Geen toegang prioritair	150	100	150	25	30		

Tabel: Verwachte populatietoename (in procenten) na invoering van recreatiezonering gericht op vogelpopulaties

< Inhoudsopgave

C Habitattypenkaart Veluwe

Het aanwijzingsbesluit Veluwe noemt 18 habitattypen die essentieel zijn voor de natuurlijk rijkdom op de Veluwe. De gehele Veluwe is geïnventariseerd op de aanwezigheid van deze habitattypen met een voldoende kwaliteit. Het resultaat is weergegeven op de habitattypenkaart.

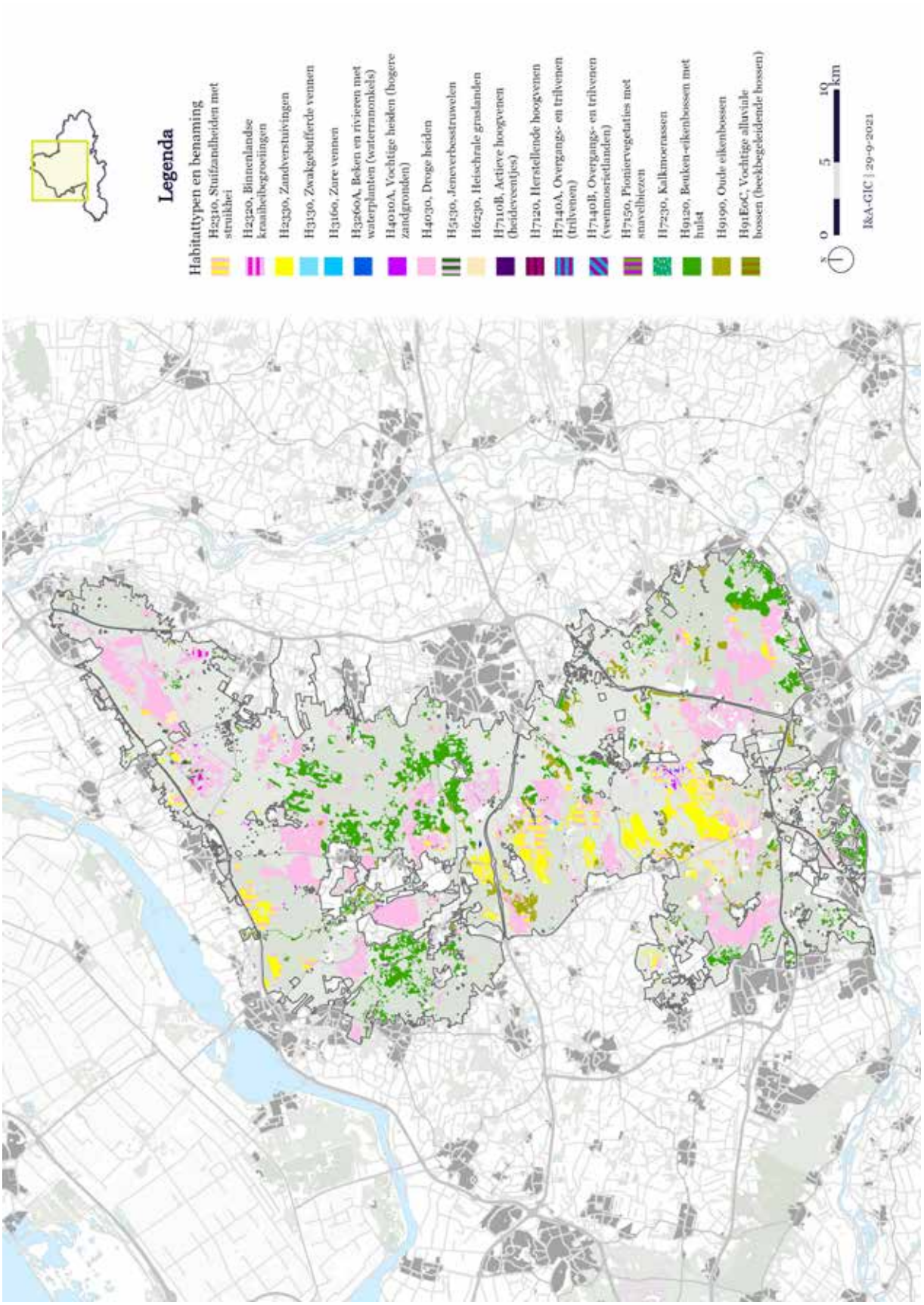

Figuur: Habitattypenkaart Veluwe 2014

< Inhoudsopgave

D Overzichtskaart knelpunten en hotspots reptielen op de Veluwe

Reptielen (slangen en hagedissen) worden op de Veluwe, net als vogels, negatief beïnvloed door een toenemende recreatiedruk. Voor deze soorten zijn vooral aanrijdingen een probleem. Reptielen zijn geneigd de warmte op te zoeken die uitstraalt van verharde fietspaden (beton en asfalt) maar lopen daar ook grote kans om aan- of overreden te worden. Op verzoek van de provincie heeft RAVON, kennisorganisatie voor reptielen, amfibieën en vissen, in beeld gebracht wat hotspots zijn voor reptielen en waar in de periode 2010-2019 slachtoffers van verkeersaanrijdingen aangetroffen zijn.

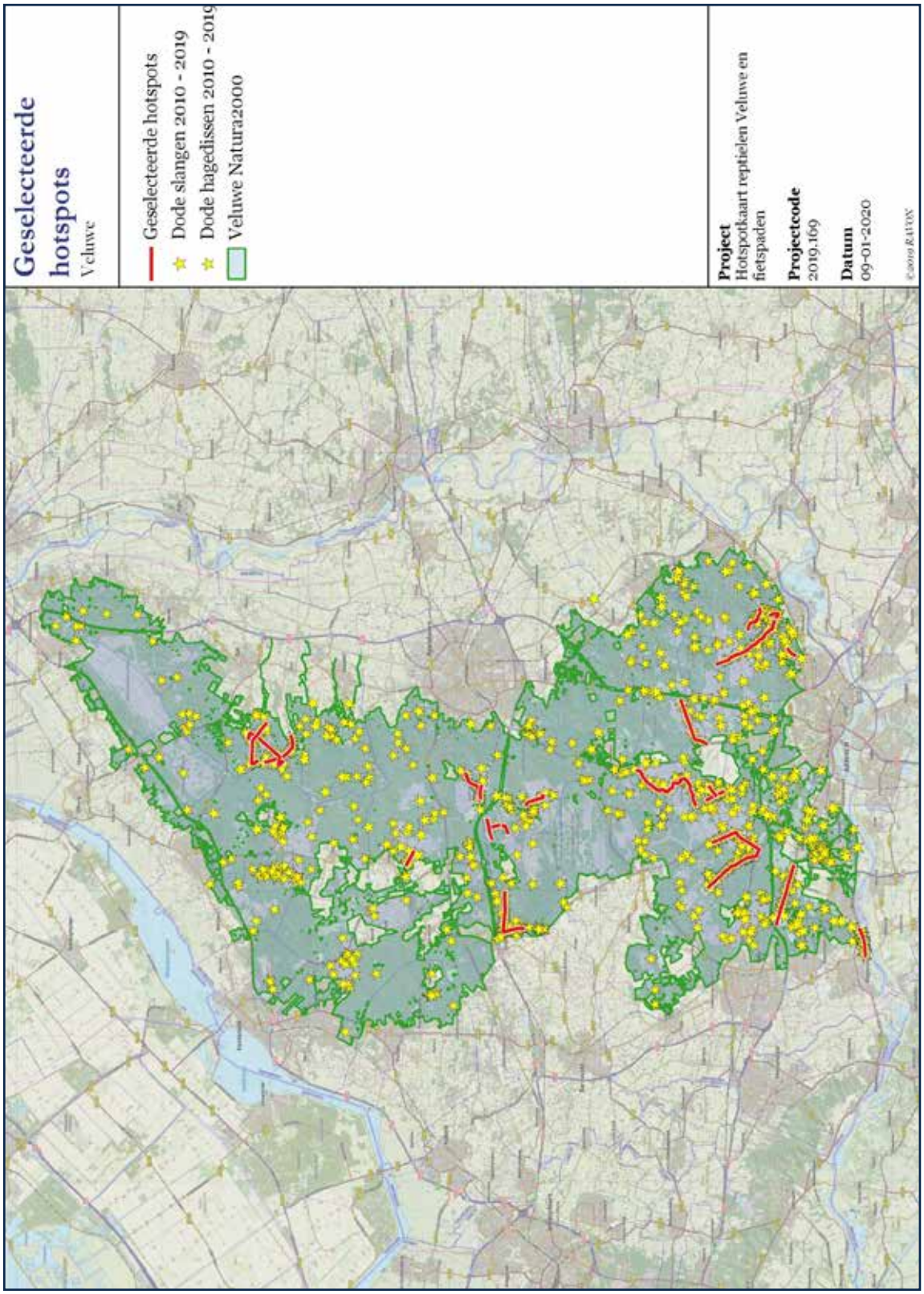

Figuur: Overzichtskaart Veluwe met hotspots voor voorkomen van slangen en hagedissen en vindplaatsen van dode reptielen.

< Inhoudsopgave

Bijlage 4 Onderbouwing toeristisch-recreatief gebruik Veluwe

Deze bijlage bevat kaarten die inzage geven in het recreatief gebruik van de Veluwe. De informatie uit deze kaarten is meegewogen in de totstandkoming van de recreatiezonering. In de bijlage zijn achtereenvolgens de volgende kaarten opgenomen:

A Topografische kaart Veluwe voor aanwezigheid woonkernen
B Kaart met bestaande toeristische hotspots, horeca en recreatieverblijfsterreinen
C Kaart met recreatieve routes op de Veluwe

A Topografische kaart van de Veluwe

Figuur: Topografische kaart van de Veluwe

< Inhoudsopgave

B Bestaande toeristische hotspots, horeca en recreatieverblijfsterreinen

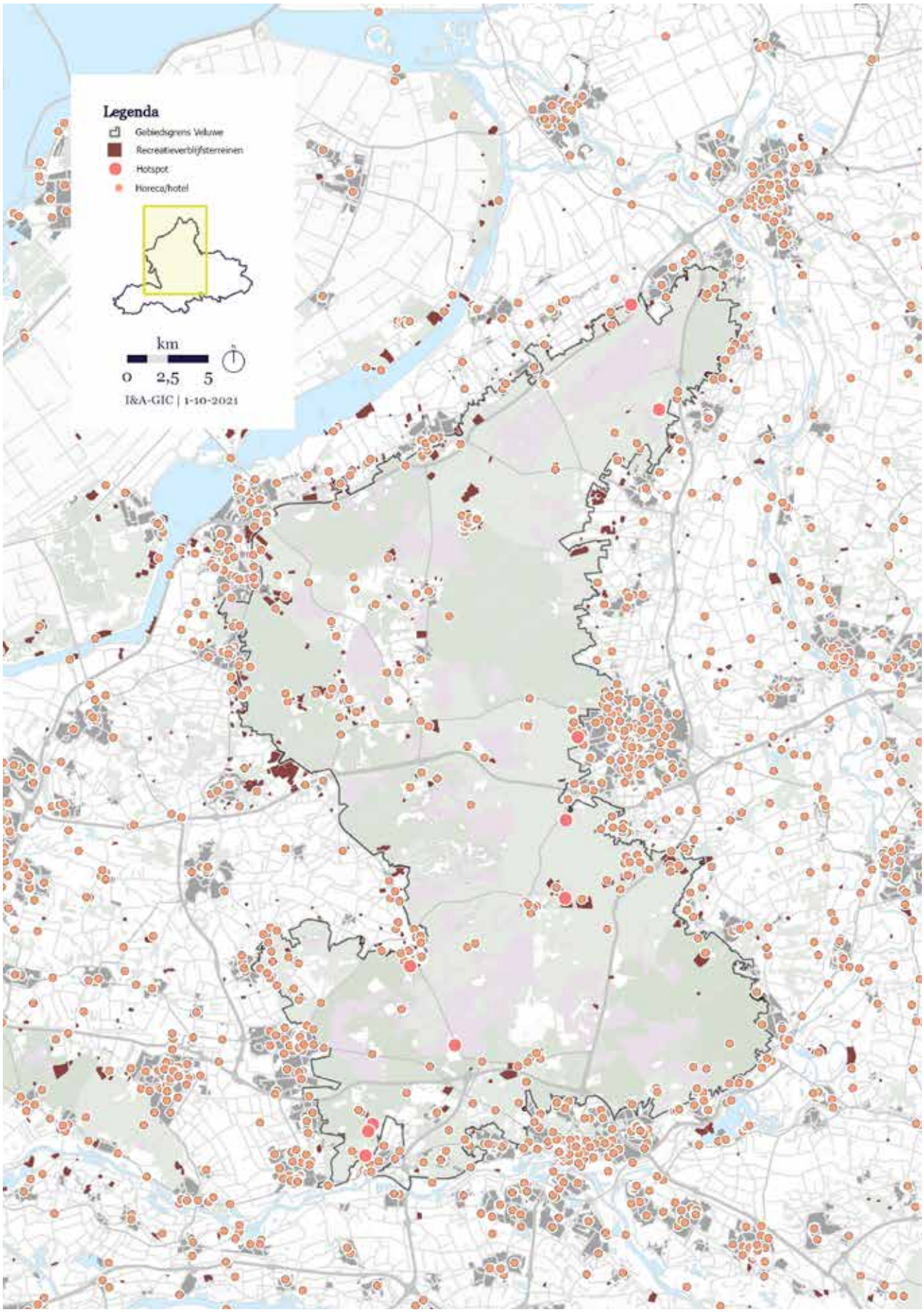

< Inhoudsopgave

C Recreatieve routes op de Veluwe

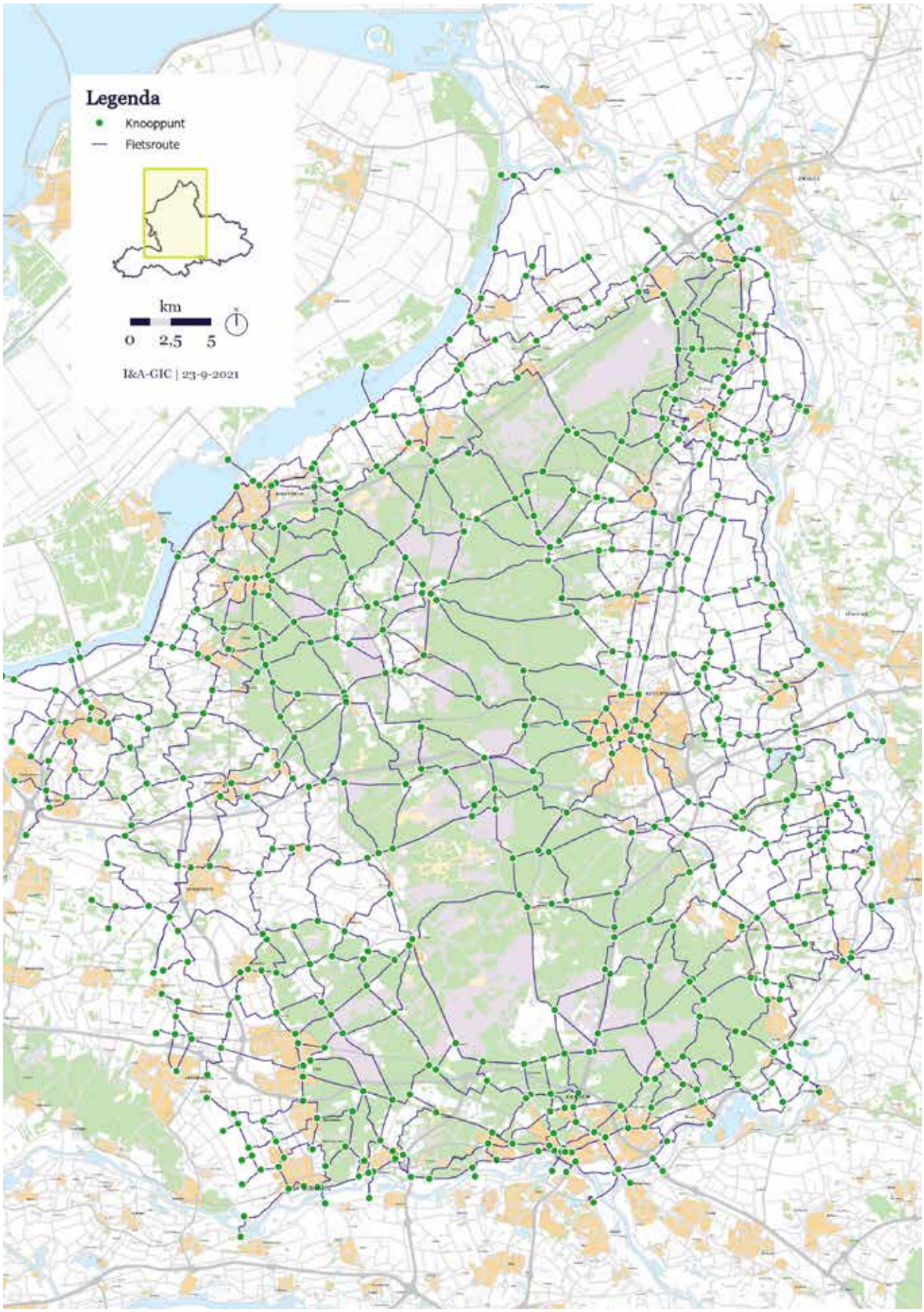

Figuur: Fietsroutenetwerk

< Inhoudsopgave

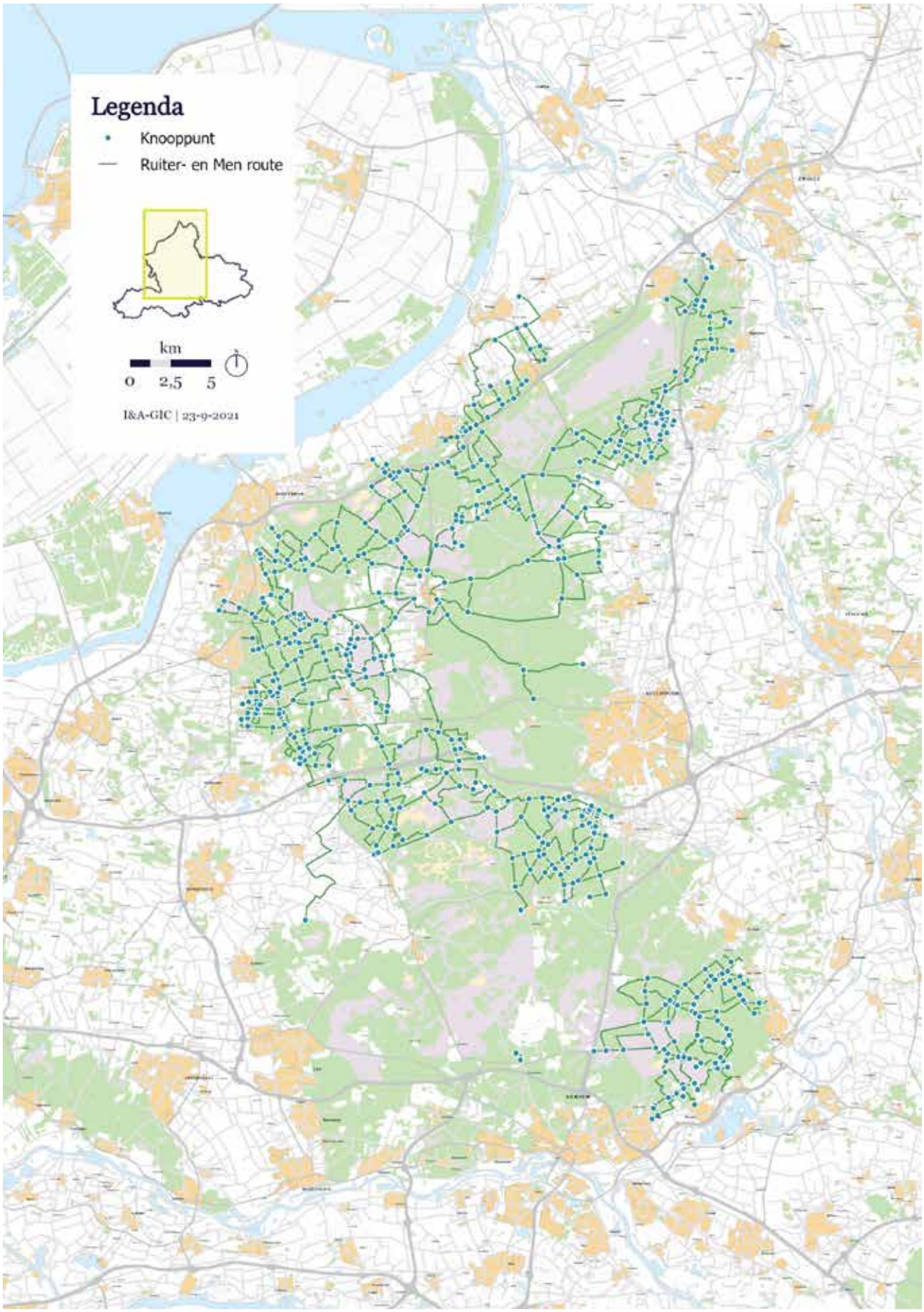

Figuur: Ruiter- en menroutenetwerk
(NB. kaart is niet volledig. Voor de onderbouwing is daarom ook gebruik gemaakt van de expert judgement van de boswachters.)

< Inhoudsopgave

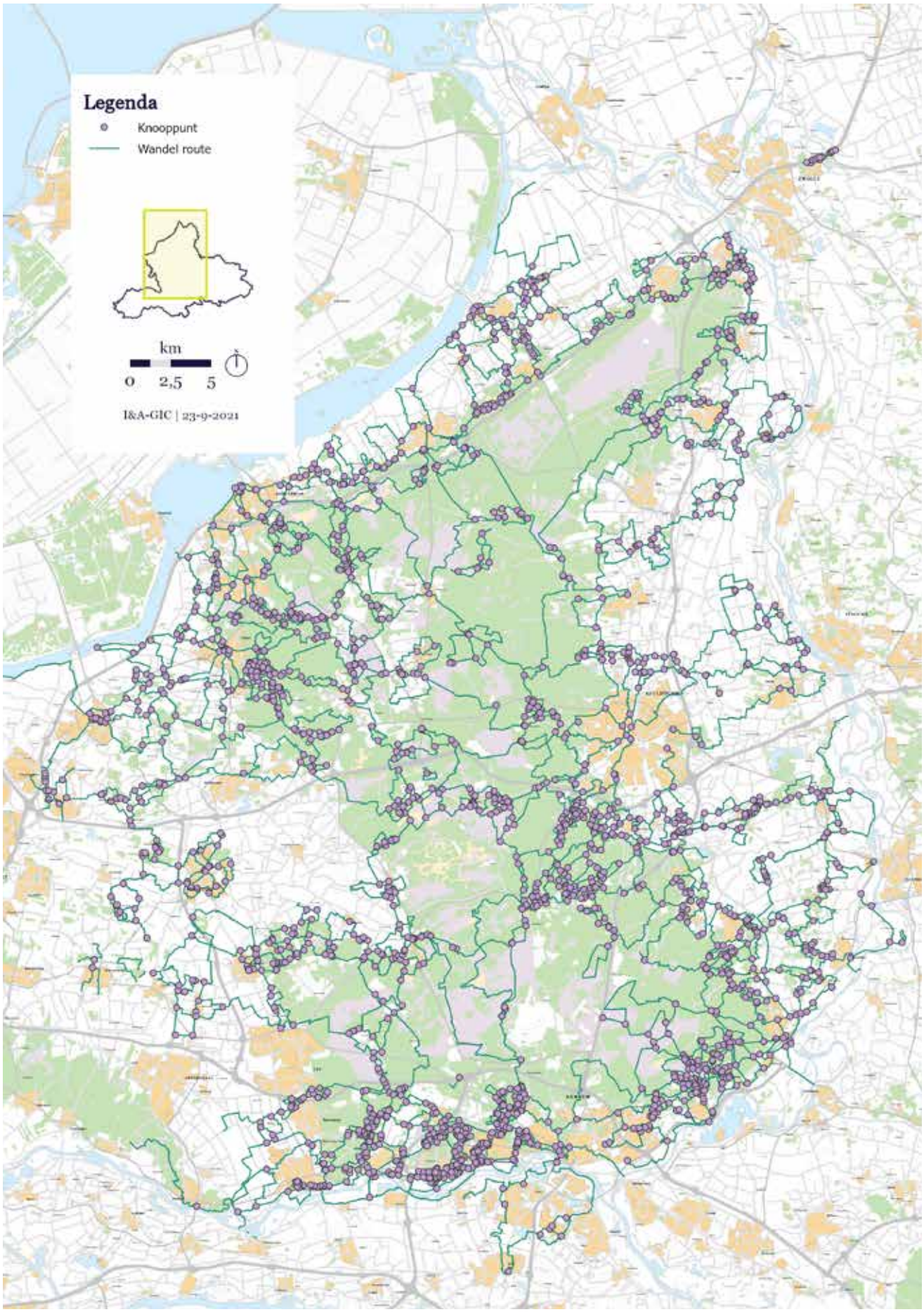

Figuur: Wandelroutenetwerk (NB. kaart is niet volledig. NB. kaart is niet volledig. Voor de onderbouwing is daarom ook gebruik gemaakt van de expert judgement van de boswachters.)

< Inhoudsopgave

Bijlage 5 Maatregelprogramma in tabelvorm

In onderstaande tabel zijn de recreatiezoneringsmaatregelen opgenomen. Niet alle maatregelen in de maatregeltabel zijn 'in beton gegoten'. Over de precieze uitwerking van een deel van de maatregelen zullen terreineigenaren nog in gesprek gaan met bewoners en belanghebbenden. De tabel is ingedeeld naar terreineigenaar (ook gemeenten).

Uitwerking N2000 beheerplan Veluwe				
Uitvoeringsprogramma recreatiezonering				
Nummer	**Naam Maatregel***	**Omschrijving Maatregel**	**N2000 Doel**	**Gebiedsnaam/ locatie**
0. Algemene Maatregelen				
0.1	Onderzoeken mogelijkheden afgestemd evenementen- en activiteitenbeleid over het gehele Veluwe N2000-gebied.	In samenspraak met terreineigenaren onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor afgestemd evenementen- en activiteitenbeleid. Streven is om samen te komen tot één kader voor activiteiten en evenementen dat duidelijkheid geeft aan terreineigenaren én aan initiatiefnemers en in lijn is met de uitgangspunten van de recreatiezonering.	Alle doelen	Gehele Veluwe N2000-gebied
0.2	Ontwikkeling van gezamenlijke visie op de toekomstige ontwikkeling en aanwezigheid van hondenlosloop-terreinen over het gehele Veluwe N2000-gebied.	Inventarisatie en beoordeling van de actuele aanwezigheid en verdeling van hondenloslooptterreinen over het N2000-gebied. Liggen ze op de juiste plek in relatie tot natuur, staat de verdeling van hondenloslooptterreinen over de Veluwe in verhouding tot het gebruik daarvan, etc.? Ontwikkeling van gezamenlijke (provincie en terreineigenaren) visie op de toekomstige ontwikkeling/aanwezigheid van hondenloslooptterreinen op de Veluwe.	Alle doelen	Gehele Veluwe N2000-gebied
0.3	Communicatie Recreatiezonering Veluwebreed	Ontwikkelen en uitvoeren van Veluwebrede publiekcampagnes en communicatie bij uitvoering van recreatiezoneringsmaatregelen.	Alle doelen	Gehele Veluwe N2000-gebied
0.4	Toezicht en handhaving Recreatiezonering	In relatie tot recreatiezonering is op sommige plaatsen en momenten extra toezicht en handhaving vereist. Bijvoorbeeld bij nieuw genomen maatregelen, op specifieke piekmomenten of op plekken waar gebruikers herhaaldelijk in de fout gaan. In overleg met terreineigenaren wordt gekeken waar extra inzet nodig is. Dergelijke maatregelen op het vlak van toezicht en handhaving zullen in de periode 2022-2023 onderdeel vormen van het maatregelprogramma Recreatiezonering. Na deze periode moeten de aan recreatief gebruik gerelateerde toezichts- en handhavingsinspanningen onderdeel worden van het Handhavingsplan Veluwe.	Alle doelen	Gehele Veluwe N2000-gebied

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
0.5	Ontwikkelen van een monitoring aanpak om de (1) ontwikkeling maaswijdte en (2) ontwikkeling recreatief gebruik te monitoren en verbeteren over het gehele Veluwe N2000-gebied.	Om het effect van de recreatiezonering in kaart te brengen is het wenselijk om naast de bestaande natuurmonitoring, twee aspecten te monitoren: 1) ontwikkeling maaswijdte en 2) ontwikkeling recreatief gebruik (drukte en waardering). In samenspraak met terreineigenaren ontwikkelt provincie hiervoor een monitoring aanpak. Na de onderzoeksfase zal de betreffende monitoring geïmplementeerd worden.	Alle doelen	Gehele Veluwe N2000-gebied
0.6	Onderzoek	Onderzoek naar de feitelijke impact van militair gebruik op de verstoringsgevoelige (veelal als zone D, D* of C*) aangewezen delen van de Veluwe.	Alle doelen	Natuurterreinen (nadruk op zone C*, D en D*) die onder invloed staan van militair gebruik
1. Apeldoorn				
1.1	Plaatsen van bebording	Het plaatsen en/of aanpassen van bebording t.b.v. informeren bezoekers, sturen parkeergedrag, centreren recreatiedruk en (op Lammerspad) weren van scooters.	A072 - A233 - A236 - H9120 - H4030	Lammerspad, Paalweg, Juniperlaan, Soerenseweg, J.C. Wilslaan en ingangen natuurpark Berg en Bos
1.2	Aanpassen bestaande padenstructuur	Het afsluiten van een aantal paden, ten behoeve van extensivering gebruik zone C gebied.	A072 - A233 - A236	Berg en Bos (ATB-pad en Grensweg Kroondomein)
1.3	Plaatsen van fietsenstalling	Plaatsen van fietsenstalling op diverse locaties om bezoekers te motiveren om met de fiets te komen en de auto te laten staan	A072 - A233 - A236 - H9120 - H4030	Dennenheuvel en Berg en Bos
1.4	Optimaliseren bestaande parkeerplaats	Onderzoeken hoe parkeren bij Natuurpark Berg en Bos verbeterd kan worden, t.b.v. tegengaan wildparkeren.	A072 - A233 - A236 - H9120 - H4030	Berg en Bos (Paalweg en Soerenseweg)
1.5	Onderzoeken mogelijke alternatieve routestructuur (ATB)	Onderzoeken ligging ATB-route over huidige paden in zone A en noodzakelijkheid oost-west verbinding langs Soerenseweg.	A072 - A233 - A236	Berg en Bos
1.6	Onderzoeken mogelijke alternatieve routestructuur (wandelen)	Onderzoeken of er drie overzichtelijke wandelroutes gecreëerd kunnen worden (kids-route, informatieve route en langeafstands-route), ten behoeve van centreren recreatiedruk.	A072 - A233 - A236 - H4030 - H9120	Berg en Bos
1.7	Onderzoeken aanpassen hondenlosloopgebied	Onderzoeken of het hondenlosloopgebied verkleind en omrasterd kan worden, t.b.v. meer rust.	H9120 - A233	Berg en Bos (met name zone C in wording ten oosten van de J.C. Wilslaan)
1.8	Onderzoeken mogelijkheid tot het organiseren van evenementen Bosweide	De bosweide wordt meermaals per jaar benut voor evenementen die mogelijk in strijd kunnen zijn met de N2000-principes en wetgeving. Onderzoeken tot in welke mate evenementen wel of niet kunnen worden georganiseerd.	A072 - A233 - A236	Bosweide, Berg en Bos
1.9	Onderzoeken mogelijke aanpassing zone	Onderzoeken of het mogelijk is het gebied ten oosten van J.C. Wilslaan aan te passen van zone B naar zone C, waardoor gebruik geëxtensiveerd wordt t.b.v. beschermen Beukeneikenbos.	H9120 - A233	Berg en Bos, het gebied ten oosten van J.C. Wilslaan

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
2. Arnhem				
2.1	Realiseren nieuwe recreatieve voorzieningen	Plaatsen van wildobservatiehut t.b.v. ontzien kwetsbare natuur.	A072	Kemperheide
2.2	Aanpassen bestaande padenstructuur	Het verbeteren van de route noord-zuid en oost-west in het bosgebied van Schaarsbergen, alsook het opheffen van een aantal paden d.m.v. het inplanten van bos, die met de nieuwe padenstructuur niet meer gebruikt zullen worden. Exacte paden nog nader te bepalen, in overleg met bewoners en gebruikers.	A072	Bos Schaarsbergen
2.3	Aanpassen bestaande parkeerplaats	Verplaatsen van de parkeerplaats Koningsheide richting de Deelenseweg. In plaats van de parkeerplaats, nieuw bos aanplanten.	A072	Parkeerplaats Koningsheide / Deelenseweg (Bos Schaarsbergen)
3. Barneveld				
3.1	Onderzoeken mogelijke aanpassing padenstructuur	Onderzoeken of een aantal zandwegen afgewaardeerd of aangepast kunnen worden in regio Garderen, in samenwerking met gemeente Barneveld, gemeente Putten en gemeente Ermelo.	Alle doelen	Garderen
3.2	Onderzoeken mogelijke aanpassing padenstructuur (fiets)	Onderzoeken mogelijke aanpassing fietspadenstructuur Kootwijk.	Alle doelen	Kootwijk
4. Ede				
4.1	Aanpassen bestaande padenstructuur en plaatsen van bebording	Een aantal paden afsluiten door middel van het frezen van de toplaag van het pad en/of het pad beplanten met bomen/ struikvormers. Tevens het plaatsen van bebording t.b.v. informatieverschaffing omtrent gewijzigde ingangen.		Bennekom, Edese Bos Noord, Edese Bos Oost, Edese Bos West, Noord Ginkel, Roekel, Vlinderdas, Westerrode, Zanding en Zuid-Ginkel
4.2	Aanpassen bestaande padenstructuur	Afsluiten van beheerpaden voor recreatief gebruik d.m.v. plaatsing slagbomen of bebording.		Bennekom, Edese Bos Noord, Edese Bos Oost, Edese Bos West, Noord Ginkel, Roekel, Vlinderdas, Westerrode en Zuid-Ginkel
4.3	Aanpassen bestaande routestructuur	Het verleggen van bestaande routes, inclusief het verplaatsen/verwijderen van routepalen en richtingwijzers route. Gericht op bundeling verschillende thema's en grebruikersgroepen.		Edese Bos Noord, Edese Bos Oost, Edese Bos West, Noord Ginkel, Roekel, Westerrode, Zanding
4.4	Onderzoeken mogelijke aanpassing bestaande padenstructuren	Onderzoek naar bundeling van paden voor verschillende gebruikersgroepen en/of van verschillende themaroutes. Streven is naar logische routes over een beperkter aantal paden.		Edese Bos Noord, Edese Bos Oost, Roekel, Westerrode
4.5	Onderzoeken mogelijke aanpassing bestaande padenstructuren	Onderzoek naar mogelijkheid tot het sluiten van een aantal (zand)wegen. Maatwerk per weg.		Edese Bos Noord, Edese Bos Oost, Edese Bos West, Roekel, Vlinderdas, Westerrode, Zanding
4.6	Onderzoeken mogelijke aanpassing routestructuren	Onderzoek naar samenvoeging van het ruiter- en wandelpad in combinatie met hondenlosloopgebied.		Edese Bos Oost en Edese Bos West (Hesseweg)

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
4.7	Onderzoeken mogelijke verbetering verbinding	Onderzoeken hoe de verbinding met Landgoed Kernhem (hoofdtoegang) verbeterd kan worden, zodat recreanten meer ter plaatse blijven.		Edese Bos Oost
4.8	Onderzoeken mogelijke sluiting klaphekjes	Onderzoek naar het sluiten van klaphekjes, om zodoende toegankelijkheid van bezoekers te reguleren. Het betreft klaphekjes bij rasters die momenteel niet gekoppeld zijn aan hoofdpaden of bestaande routes. Op basis van uitkomsten onderzoek, maatregel uitvoeren.		Edese Bos Oost en Westerrode
4.9	Onderzoeken mogelijke aanpassing hondenlosloopgebied	Onderzoek naar het verkleinen, verwijderen of verplaatsen van het huidige hondenlosloopgebied, dat dicht tegen de heide aan ligt. Onderzoeken of een alternatief in Edese Bos Oost en West nodig is. Op basis van uitkomsten onderzoek, maatregel uitvoeren.		Edese Bos Oost
4.10	Opheffen parkeerplaats	Opheffen van de (illegale) parkeerplaats in de omgeving van de rotonde bij de N304.		Edese Bos West (rotonde bij N304)
4.11	Plaatsen van bebording	Plaatsen van bebording t.b.v. informatievoorziening omtrent zone rolstoelpad en zone kinderklompenpad.		Edese Bos West
4.12	Onderzoeken mogelijkheid scheiding MTB- en wandelroute	Onderzoek naar verleggen deel van MTB-route, zodat de route gescheiden wordt van de wandelroute. Maatregel gericht op het scheiden van gebruikersgroepen.		Edese Bos West
4.13	Aanpassen bestaande padenstructuur	Verleggen van het Trekvogelpad Hoekje Kreelsepad, zodat het pad zich niet langer in Zone D bevindt.		Noord Ginkel
4.14	Realiseren uitkijkplatform	Realiseren van een uitkijkplatform over het heideterrein, ter compensatie van afsluiting wandelpad over het heideterrein. Het uitkijkplatform fungeert tevens als pad afsluiting. De grafheuvels blijven open voor recreatief bezoek.		Noord Ginkel
4.15	Onderzoeken mogelijke verplaatsing en/of opheffen van routes in zone D	Er lopen diverse routes door zone D, welke opgeheven of verplaatst moeten worden. Onderzoeken of er een mogelijkheid is om tot een bundeling van verschillende routes te komen, welke in een corridor door zone D lopen. Definitieve tracé in overleg met gebruikersgroepen.		Noord Ginkel
4.16	Onderzoeken parkeersituatie	Onderzoeken situatie in relatie tot Ginkelplan. Betreft situatie provinciale weg en uitvalswegen terreinen in en daaraan gekoppelde (illegale) parkeerplaatsen.		Noord Ginkel
4.17	Onderzoeken mogelijkheid verbetering startlocaties en verlegging routes	Onderzoeken mogelijkheid verbetering startlocaties en verlegging routes.		Noord Ginkel
4.18	Onderzoeken mogelijkheid opsplitsen MTB en ruiterroute	Onderzoek naar het opsplitsen van de bestaande MTB en ruiterroutes.		Noord Ginkel
4.19	Onderzoek uitbreiding wandelpaden	Onderzoek naar uitbreiding wandelpaden ten noorden van Valkse Beek. Betreft agrarisch landschap buiten N2000. Ter ontlasting van N2000.		Roekel (wandelpaden ten noorden van Valkse Beek)

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
4.20	Onderzoek verplaatsing activiteiten	Onderzoek naar verplaatsing van activiteiten Eeschoten naar buiten het bos. Betreft terrein buiten N2000-begrenzing.		Roekel
4.21	Onderzoek uitbreiding thematisch wandelpad	Onderzoek uitbreiding thematisch wandelpad bij Kleine Kreek. Recreanten richting landbouwenclave geleiden en verleiden.		Vlinderdas (wandelpad bij Kleine Kreek)
4.22	Onderzoek sturing van wild	Onderzoek wild meer sturen bij Hennekamp		Vlinderdas (Hennekamp)
4.23	Onderzoek aanpassen routestructuren	Onderzoek aanpassen routestructuren.		Vlinderdas
4.24	Verleggen van bestaande MTB route	Verleggen van bestaande MTB route. Route van de heide af, terugleggen het bos in, waar de route minder verstorend werkt. Inclusief verwijderen/verplaatsen van routepalen en richtingwijzers route.		Zanding
4.25	Herstellen van wandelpaden	Herstellen van wandelpaden.		Zanding
4.26	Onderzoek mogelijke herinrichting parkeerplaats	Onderzoek naar herinrichting van de parkeerplaats Weversteeg bij restaurant Wever. Er wordt momenteel veel wild geparkeerd, en het doel is om het parkeren te reguleren. Op basis van uitkomsten onderzoek, maatregel uitvoeren.		Zanding (parkeerplaats Weversteeg bij Restaurant Wever)
4.27	Optimaliseren bestaande parkeerplaats	Herinrichten parkeerplaats Vijverlaan.		Zanding (parkeerplaats Vijverlaan)
4.28	Onderzoek mogelijk alternatief voor hondenrondje	Onderzoek naar alternatief voor hondenrondje.		Zanding
4.29	Onderzoeken mogelijke aanpassing routestructuren	Onderzoek naar mogelijke verlegging van schaapskooiroute en trekvogelroute (LAW). Beide routes bundelen met andere bestaande routes. Op basis van uitkomsten onderzoek, maatregel uitvoeren.		Zuid Ginkel (Schaapskooiroute en Trekvogelroute)
4.30	Onderzoeken mogelijke aanpassing routestructuren	Onderzoek naar weghalen van Franse bergroute, inclusief weghalen van bestaande routepalen en richtingswijzers route. Op basis van uitkomsten onderzoek, maatregel uitvoeren.		Zuid Ginkel (Franse bergroute)
4.31	Onderzoeken aanpak wild parkeren	Onderzoek naar een mogelijke aanpak voor wild parkeren rondom insteekweggetjes.		Zuid Ginkel
4.32	Realiseren nieuwe recreatieve voorzieningen	Plaatsen van 10 picknicktafels in zone A.		Zuid Ginkel
4.33	Onderzoeken aanpak illegale hondenlosloop	Onderzoek naar beste manier om illegaal hondenlosloop aan te pakken. Betreft maatwerk.		Zuid Ginkel
5. Elburg				
5.1	Onderzoek aanleggen nieuwe parkeerplaats	In samenspraak met GLK en omwonenden en gebruikers, onderzoeken of de parkeerplaats aan de Badweg verplaatst kan worden. De huidige parkeerplaats ligt dichtbij kwetsbaar terrein (overgang zand/ heide); om dit te ontzien willen we het terrein ontsluiten vanaf de noordzijde van het terrein (Bovenweg).	H2330 - A277 - A224 - A246	Parkeerplaats aan de Badweg (De Haere)

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
6. GLK - Noord Oost Veluwe (Vuursteenberg, Petere, De Dellen, Wisselse Veen, Tongerense Heide, Scherpenberg/Majuba en de Zandhegge)				
6.1	Vergroten maaswijdte	Om de maaswijdte te vergroten in zone B en zone C worden er enkele paden afgesloten.	A072 - A224 - A236	Petrea, de Dellen, Scherpenberg/ Majuba en Tongerse heide
6.2	Verplaatsen routes	Een aantal routes worden herzien en aangepast. Bij aanpassingen wordt gebruik gemaakt van bestaande paden.	A072 - A224 - A236	Petrea, de Dellen, Scherpenberg/ Majuba en Tongerse heide
7. GLK - Noord West Veluwe (De Haere, Zwaluwenburg en 't Sol)				
7.1	Vergroten maaswijdte	Om de maaswijdte te vergroten in zone B en zone C, en om de kwetsbare overgangen bos/heide en zand/heide vrij te houden van honden en recreanten, worden er enkele paden afgesloten. Daarnaast zal op de overgang zand/ heide bebording of een raster worden geplaatst.	A277 - A224 - A246	De Haere
7.2	Onderzoeken mogelijke aanpassing hondenlosloopgebied	Onderzoek naar mogelijke alternatieve locaties voor het hondenlosloopterrein. Het huidige hondenlosloopterrein ligt midden op de zandverstuiving; dit natuurgebied is te kwetsbaar voor loslopende honden en zal uit het terrein gehaald worden. Mogelijke alternatieve locatie is of buiten N2000, of in N2000-gebied gekoppeld aan een nieuwe parkeerplaats.	A277 - A224 - A246	De Haere
7.4	Aanplanten nieuw bos	Om een stuk te voorzien in de herplantplicht bij de nieuwe parkeerplaats zal de oude parkeerplaats worden dicht geplant met bomen.	A277 - A224 - A246	De Haere
7.5	Onderzoeken verplaatsing routes	Onderzoek naar mogelijke aanpassingen van bestaande routes. Hierbij ligt de focus op het vrijspelen van overgangen, alsook op het ontzien van het heideterrein met het oog op aanwezige kwetsbare biodiversiteit.	A277 - A224 - A246	De Haere
8. GLK - Zuid Oost Veluwe (Loenermark, Bruggelen en Orderbos)				
8.1	Aanpassen bestaande padenstructuur (MTB)	Opheffen verbindingsroute MTB Zilvense heide en pad ten westen van Zilvense heide. Mogelijk alternatief wordt met Natuurmonumenten besproken.	A233 - A277 - A224 - A246	Loenermark
8.2	Aanpassen bestaande routestructuur (MTB)	De MTB route loopt nu op de overgang bos/heide en gaan we in overleg met NM en MTB-vertegenwoordiging verplaatsen. Mogelijk alternatieven: via bosperceel NM of via leem/grind weg GLK.	A233 - A277 - A224 - A246	Loenermark
8.3	Aanpassen bestaande routestructuur	Routes moeten worden herzien en zullen (ten dele) worden verlegd over bestaande paden. Rondom Loenermark het aantal routes verminderen en herconcentreren in Loenense Bos.	A233 - A277 - A224 - A246 - A236 - A072	Loenermark en Bruggelen
8.4	Vergroten maaswijdte	Om de maaswijdte te vergroten in zone B en zone C worden er paden afgesloten.	A233 - A277 - A224 - A246 - A236 - A072	Loenermark, Orderbos en Bruggelen
8.5	Aanpassen hondenlosloopgebied	Onderzoeken aanpassen hondenlosloopterrein.		Orderbos

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
9. GLK - Zuid West Veluwe (Wekeromse Zand, Sysselt en Hoekelum)				
9.1	Vergroten maaswijdte	Om de maaswijdte te vergroten in zone B en zone C en om de kwetsbare overgangen bos/heide en zand/heide vrij te houden van verstoring (met name op Wekeromse Zand), worden er enkele paden afgesloten. Daarnaast zal op de overgang zand/heide bebording of een raster worden geplaatst.	A277 - A224 - A246 - A236 - A072	Wekeromse Zand en Sysselt
9.2	Onderzoeken mogelijke aanpassing bestaande parkeerplaats	In samenspraak met gemeente Ede, onderzoeken of de parkeerplaats aan de Hoeverweg verplaatst kan worden. De huidige parkeerplaats ligt dichtbij kwetsbaar terrein (overgang zand/ heide); om dit te ontzien willen we het terrein ontsluiten vanaf de noordzijde van het terrein (Vijfsprongweg).	A277 - A224 - A246 - A236 - A072	Wekeromse Zand (parkeerplaats aan de Hoeverweg)
9.3	Verplaatsen routes	Routes moeten worden herzien en zullen ten dele worden aangepast.	A277 - A224 - A246 - A236 - A072	Wekeromse Zand
9.4	Onderzoeken mogelijke verplaatsing hondenloslooopterrein	In samenspraak met gemeente Ede onderzoeken of de hondenloslooopterreinen op Hoekelum en Sysselt verplaatst kunnen worden naar elders. Zowel Hoekelum als Sysselt zijn drukbezochte gebieden, waar behoefte is aan een betere scheiding van de verschillende gebruikersgroepen.	A236 - A224 - A072	Hoekelum en Sysselt
9.5	Opheffen toegang voor fietsers	In samenhang met herontwikkeling Horapark e.o., zal Hoekelum niet langer toegankelijk zijn voor fietsers, met uitzondering van de Laarder Allee. Dit i.v.m. Hoekelum is een drukbezocht gebied, waar behoefte is aan een betere scheiding van de verschillende gebruikersgroepen.	A236	Hoekelum
10. Harderwijk				
10.1	Vergroten maaswijdte	Om de maaswijdte te vergroten, worden er een aantal paden afgesloten, eventueel in overleg met defensie.	A236	Beekhuizerzand, Harderwijkerbos en Strokelbos
10.2	Periodiek ontoegankelijk maken paden	Periodiek ontoegankelijk maken van een aantal paden.	A224 - A276 - A246 - A072 - A277 - A233 - A338	Beekhuizerzand
10.3	Afsluiten terrein	Afsluiten van het Harderwijkerbos d.m.v. plaatsen bebording.	A236	Harderwijkerbos
10.4	Verplaatsen uitkijktoren	Verplaatsen van de uitkijktoren Beekhuizerzand. De huidige uitkijktoren is op een oude vuilnisbelt geplaatst, maar het is niet verantwoord deze hier te handhaven i.v.m. problemen met afdeklaag vuilstort. De nieuwe locatie is een punt waar fiets- en wandelpaden bij elkaar komen.	A224 - A276 - A246 - A072 - A277 - A233 - A338	Beekhuizerzand

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
10.5	Onderzoeken verplaatsing fietspad	Onderzoek naar verplaatsing van bestaand fietspad op Beekhuizerzand. Uitwerken van voor- en nadelen van 3 alternatieve locaties in overleg met lokale stakeholders. De te verkennen scenario's zijn: 1) handhaven huidige situatie; 2) fietspad over het open stuifzand laten lopen (op het open zand is minder verstoring van gevoelige soorten grondbroeders, maar het zandvrij houden van het fietspad en de aanleg zal een uitdaging worden); 3) aansluiting maken op een bestaand oostelijk gelegen fietspad, waardoor de overgangszone waarlangs het fietspad nu loopt minder verstoringsgevoelig wordt (gunstig voor grondbroeders). Er zal dan wel weer een belasting komen op de gevoelige soorten die het bos als habitat hebben, zoals de wespendief en zwarte specht.	A224 - A072 - A233 - A246 - A272 - A338 - A277	Beekhuizerzand
11. Heerde				
11.1	Onderzoek verkeersmaatregelen	Onderzoek naar mogelijke verkeersmaatregelen in het gebied (snelheidsverlaging, andere inrichting/ functie etc)		Natuurlijkheid Heerde
11.2	Onderzoek parkeersituatie	Onderzoek naar de optimale inzet, inrichting en invulling van parkeerplaatsen		Natuurlijkheid Heerde
11.3	Onderzoek maaswijdte	Onderzoek naar de aanpassing van de maaswijdte in het gebied		Natuurlijkheid Heerde
11.4	Onderzoek aanpassing routestructuren	Onderzoek naar de optimalisatie van het fietsverkeer in het gebied		Natuurlijkheid Heerde
11.5	Aanlijnverplichting broedseizoen	Een aanlijnverplichting voor honden in het hondenlosloopgebied op de Renderklippen in het broedseizoen.		Omgeving Renderklippen
11.6	Onderzoek optimasatie padenstructuur	Onderzoek naar de herinrichting van de padenstructuur op de Renderklippen		Omgeving Renderklippen
11.7	Aanpassen openbare wegen en parkeerplaatsen	Wildroosters in de openbare wegen bij Wapenveld		Wapenveld
11.8	Optimalisatie padenstructuur	Tegengaan en verwijderen van olifantspaadjes op de heide		Omgeving Heerderstrand-Renderklippen
11.9	Aanpassen openbare wegen en parkeerplaatsen	Aanpassen verharding fietspad Heerderstrand/Elburgerweg		Omgeving Heerderstrand-Renderklippen
12. Landgoed Quadenoord				
12.1	Onderzoeken weren doorgaand verkeer en hoofdroute autoluw maken	Onderzoek naar mogelijkheid om het doorgaande verkeer te weren op Landgoed Quadenoord, en de hoofdroute autoluw te maken (m.u.v. bestemmingsverkeer en laden/lossen verkeer). Kampeerders parkeren op P-plaatsen vooraan na laden/lossen.	A072 - A233 - A236 - A276	Landgoed Quadenoord
12.2	Realiseren nieuwe parkeerplaatsen en plaatsen van toegangs-slagbomen	Op basis van uitkomsten onderzoek maatregel 12.1: realiseren nieuwe parkeerplaatsen t.b.v. auto's en fietsers (vooraan Landgoed), plaatsen van toegangsslagbomen om doorgaand verkeer te weren en verbeteren van aanrijroutes.	H1083 - A072 - A233 - A236 - A276	Landgoed Quadenoord

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
12.3	Afsluiten paden en verplaatsen klompenpad	Het afsluiten van enkele paden en het verplaatsen van het klompenpad, waarbij een nieuw verbindingspad en/ of vlonder gerealiseerd wordt t.b.v. het klompenpad.	H1083 - A072 - A233 - A236 - A276	Landgoed Quadenoord
13. Landgoed Twickel				
13.1	Vergroten maaswijdte	Om de maaswijdte te vergroten, worden er enkele bestaande paden afgesloten. Het doel is om te gaan van 6ha naar 21ha. Paden worden aan het begin en einde waar ze met andere paden kruisen van een wallichaam voorzien, en er worden boomkronen ingeslepen. Tevens zal er bebording geplaatst worden met voorlichting.	A072 - A236 - A233	Hagenau en Sterrebos
13.2	Opwaarderen paden en verduidelijken routes	Een aantal van de te verwijderen paden hadden een beheerfunctie. Deze functie zal worden overgedragen op een aantal andere paden, indien nodig. Tevens zullen alle bestaande routes inclusief bewegwijzering verplaatst en verduidelijkt worden.	A072 - A236 - A233	Hagenau en Sterrebos
13.3	Aanleggen nieuwe wandelbrug	Verbindende wandelbrug tussen de plaats Dieren en het bos aanleggen over provinciale weg en spoor om recreatie en beleving voor de inwoners van de plaats Dieren en recreanten van elders te verbeteren. Nu zijn veel ingangen de laatste decennia opgeheven met name door infraproject traverse Dieren en pro rail.	A072 - A236 - A233	Hagenau en Sterrebos
13.4	Plaatsen van bebording	Plaatsen van informatieborden bij de ingangen van het bosgebied en per afsluiting pad een voorlichtingsbord en openstellinsbepalingen bebording.	A072 - A236 - A233	Hagenau en Sterrebos
14. Landgoed Welna				
14.1	Onderzoeken optimaliseren padenstructuur t.b.v. maaswijdte vergroten	Er is een eerste verkenning gedaan naar de mogelijkheden voor het vergroten van de maaswijdte op Landgoed Welna. Onderzocht zal worden, in samenspraak met de aandeelhouders, welke paden precies kunnen verdwijnen. Hierbij wordt ook gekeken naar vereisten vanuit de NSW.	H4030 - A072 - A236 - A224	Landgoed Welna
15. Nationaal park Hoge Veluwe				
15.1	Aanleggen nieuwe fietsroute	Aanleg van een fietsroute in zone B (deels over bestaande paden) om het fietspad in zone C (Otterlose Zand, stuifzand) rustiger te maken. Past in het bredere herstel van het Otterlose Zand door bos en opslag te verwijderen. Om het Otterlose Zand wel beleefbaar te houden blijft het fietspad bestaan.	H2330 - A224 - A233 - A246 - A276 - A338 - A277 - A255	Otterlose Zand (Hoge Veluwe)
15.2	Desasfalteren van wegen t.b.v. weren doorgaand verkeer	Desasfalteren van Prins Hendriklaan (weg in zone C) en Wetweg (weg door Otterlose Zand). Afsluiten van beide wegen voor doorgaand verkeer. Al uitgevoerd, afsluiten en weghalen asfaltweg in het zuiden van het park.	A072 - A236 - A22 - 4H2330 - A224 - A233 - A246 - A276 - A338 - A277 - A255	Prins Hendriklaan (Landgoed Hoenderloo, Hoge Veluwe) en Wetweg (Otterlose Zand, Hoge Veluwe)

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
15.3	Vergroten maaswijdte	Om de maaswijdte te vergroten, afsluiten van de Koningsweg (onverhard pad door Deelense Veld = vennen, natte hei en droge hei), alsook het opheffen van het struingebied de Pollen (= stuifzand).	H2330 - A224 - A233 - A246 - A276 - A338 - A277 - A255	Koningsweg (Deelense Veld, Hoge Veluwe) en de Pollen (Hoge Veluwe)
16. NM - Hulshorsterzand				
16.1	Aanpassen routestructuren	Verschillende paden afsluiten d.m.v. frezen/plaggen t.b.v. broedseizoen en enkele paden jaarrond afsluiten. Daarnaast aantal bestaande paden geschikt maken voor meerdere gebruikersgroepen.	"A224 - A233 - A246 - A255 - A276 - A277 - A338 H2310 - H2320 - H2330 - H4030 "	Hulshorsterzand
16.2	Afsluiten open zand tijdens broedseizoen	Afsluiten van het open zand gebied tijdens het broedseizoen. Nog nader te bepalen waar en hoe de grens komt te liggen.	A224 - A233 - A246 -A255 - A276 - A277 - A338	Hulshorsterzand
16.3	Aanpassen bebording en (online) communicatie	Plaatsen of aanpassen van bebording t.b.v. informatieverschaffing openstelling paden wel/niet tijdens broedseizoen of wel/niet open jaarrond. Tevens topkaarten, website en app aanpassen op nieuwe routes en verduidelijking van de toegangsregels.	"A224 - A233 - A246 - A255 - A276 - A277 - A338 H2310 - H2320 - H2330 - H4030 "	Hulshorsterzand
16.4	Onderzoeken verplaatsing ruiterroute	Onderzoek naar mogelijke aansluiting op de bestaande ruiterroute, die zoveel mogelijk het af te sluiten stuifzand vermijdt en de bestaande andere recreatie niet in de weg zit. Langs de toegang van fietspad Brandsweg zal gezocht worden naar een nieuwe opgang naar het stuifzand.	"A224 - A233 - A246 - A255 - A276 - A277 - A338 H2310 - H2320 - H2330 - H4030 "	Toegang van fietspad Brandsweg (Hulshorsterzand)
16.5	Aanpassen routestructuren	Aanpassen van bestaande routestructuur rondom het westelijke uitkijkpunt op de Hierderweg. Door optimaliseren van de routes wordt beoog om de bezoekers in dit gebied een maximale hoeveelheid jaarrond toegankelijke belevingsruimte te bieden. Hiermee wordt bezoek gefaciliteerd, wat dan in het broedseizoen niet meer op delen van stuifzand/heide elders plaatsvindt door (tijdelijke) afsluiting van die gebieden. Betreft o.a. verbinding Klarenweg-Hierderweg, waar nu ook een MTB route ligt.	"A224 - A233 - A246 - A255 - A276 - A277 - A338 H2310 - H2320 - H2330 - H4030 "	Klarenweg en Hierderweg (Hulshorsterzand)
16.6	Aanpassen routestructuren	Open in broedseizoen, dicht tijdens bronst.		
16.7	Onderzoeken geschiktheid van bestaande uitkijkpunten	Onderzoeken of de huidige locatie van uitkijkpunt Hierderweg en uitkijkpunt Brandsweg passend is binnen de recreatiezoneringsmaatregelen of dat de locatie moet worden aangepast.	"A224 - A233 - A246 - A255 - A276 - A277 - A338 H2310 - H2320 - H2330 - H4030 "	Uitkijkpunt Hierderweg en Brandsweg (Hulshorsterzand)

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
16.8	Monitoring	Voortzetten monitoring van verstuiving stuifzand bij extensievere betreding door recreatie bij periodieke afsluiting. 'herhaalmeting geomorfologische dynamiek'. Van belang om eventuele onbedoelde neveneffecten van recreatiezonering op habitat in beeld te brengen.	"A224 - A255 - A277 H2310 - H2330 -H4030 "	Hulshorsterzand
17. NM - Landgoed Oud Groevenbeek				
17.1	Vergroten maaswijdte	Om de maaswijdte te vergroten, worden er een aantal paden afgesloten.	"A072 - A236 H9120 - H9190 "	Landgoed Oud Groevenbeek
17.2	Onderzoeken aanpassing padenstructuur	In overleg met aangrenzende terreineigenaren, onderzoek naar het aanpassen van de huidige padenstructuur t.b.v. verdunning bestaande padenstructuur en herstel historische padenvorm van Krakeling. Tevens onderzoek naar wens herstel historisch sterrenbos structuur in paden in relatie tot maaswijdte (er ontbreekt nu één van de zes paden).	"A072 - A236 H9120 - H9190 "	Landgoed Oud Groevenbeek
17.3	Updaten communicatie	Updaten van de bestaande topografische kaarten.		
18. NM - Leuvenumse Bos				
18.1	Vergroten maaswijdte	Om de maaswijdte te vergroten, worden er een aantal paden afgesloten.	"A072 - A236 H9120 - H9190 - H91E0C"	Leuvenumse Bos
18.2	Onderzoeken extra mogelijkheden vergroten maaswijdte	Onderzoek naar het vergroten van de maaswijdte op korte- en lange termijn. Hierbij moet meegenomen worden dat een aantal paden onder invloed liggen van de beekomgeving. Tevens moeten de maaswijdte aanpassingen meegenomen worden in de visie voor het vergroten van bosvakken.	"A072 - A236 H9120 - H9190 - H91E0C"	Leuvenumse Bos
18.3	Aanpassen bebording en (online) communicatie	Plaatsen of aanpassen van bebording t.b.v. informatieverschaffing openstelling paden wel/niet tijdens broedseizoen of wel/niet open jaarrond. Tevens topkaarten, website en app aanpassen op nieuwe routes en verduidelijking van de toegangsregels.	"A072 - A236 H9120 - H9190 - H91E0C"	Leuvenumse Bos
19. NM - Veluwezoom				
19.1	Onderzoek afsluiten parkeerplaats(en)	Mogelijke sluiting van bijvoorbeeld parkeerplaatsen op de Veluwezoom. Dit is afhankelijk van de uitkomsten van het gebiedsproces Veluwezoom, waarin gemeente Rheden de leiding heeft, waarbij o.a. gekeken wordt naar mogelijke afsluiting van weggedeelten voor gemotoriseerd verkeer.	H2310 - H2330 - H4030 - H6230 - H9120 - H9190 - A072 - A224 - A236 - A233 - A246 - A276	Gehele Zuidoost zijde Veluwe

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
19.2	Aanpassen padenstructuur	Aanpassen van de bestaande padenstructuur in Deelerwoud (padenstructuur aantrekkelijker maken voor de wandelaar, meer afwisseling open/gesloten terrein, betere wildzichtbaarheid en minder verstoring) en op Terletse Heide (verwijderen of afsluiten van paden, en aanleg van nieuw meer slingerend pad door de heide op afstand van bosrand).	A224 - A246 - A276 - A277 - A072 - A236 - A233 - A338	Deelerwoud en Terletse heide
19.3	Vergroten maaswijdte	Aanpassen van bestaande padenstructuur door afsluiting van paden en verlegging van ruiterroute.	A072 - A236 - A224 - A246 - A276	Koolhof, Beerenberg, Rheder- en Wortrhederheide, Imbos, Eerbeekse Veld, Schaddenvelden, Hagenau, Fagelsheide en omgeving Carolinahoeve
20. NM - Loenense Bossen (Zuid Veluwe en IJsselvallei)				
20.1	Vergroten maaswijdte	Om de maaswijdte te vergroten, wordt een aantal paden van de Reeënberg afgesloten.	H4030 - A224 - A233	Reeënberg
20.2	Opwaarderen recreatieve voorziening	Bij de Reeënberg wordt het aantal paden verminderd, voornamelijk op de overgang tussen hei en bos. Het uitzichtpunt compenseert dit en zorgt voor blijvende 'beleefbaarheid' van de heide en vergroot ook de kans om wild te zien. Voor een goed werkende voorziening is het nodig het bestaande uitzichtpunt te upgraden: leuningen vernieuwen en pad en trap op en af herstellen. Dit voorkomt ook schade aan stuifduin.		Reeënberg
20.3	Afsluiten bestaand pad en onderzoeken mogelijkheid nieuwe route opties t.b.v. MTB pad	De MTB route loopt nu op de overgang bos/heide en gaan we in overleg met GLK en MTB-vertegenwoordiging verplaatsen. Mogelijk alternatieven: via bosperceel NM of via leem/grind weg GLK.	H4030 - A224 - A233	Ramenberg
20.4	Vergroten maaswijdte	Om de maaswijde te vergroten, worden enkele paden afgesloten.	H4030 - A224 - A233 - A072 - A236	Ramenberg
20.5	Onderzoeken mogelijkheden combineren van routes	Onderzoek naar de mogelijkheid om routes te combineren, er lopen nu veel verschillende routes door het gebied. Kijken of hier nog winst te behalen valt. Uitvoeren voor uitrol routenetwerk.	Alle doelen	Loenense Bossen
20.6	Vergroten maaswijdte	Om de maaswijde te vergroten, worden enkele paden afgesloten.	H5130 - A224 - A233	Hoeve Delle
20.7	Plaatsen van beheer en onderhoud voorzieningen	Plaatsen van diverse beheer- en controle voorzieningen die nodig zijn voor afsluiting, zoals bebording, slagbomen, boomstammen op wissel of extra aanplant.		Loenense Bossen
20.8	Aanpassen bebording en (online) communicatie	Plaatsen of aanpassen van bebording t.b.v. informatieverschaffing openstelling paden wel/niet tijdens broedseizoen of wel/niet open jaarrond. Tevens topkaarten, website en app aanpassen op nieuwe routes en verduidelijking van de toegangsregels.		Loenense Bossen

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
21. NM - Planken Wambuis (Zuid Veluwe en IJsselvallei)				
21.1	Onderzoeken mogelijke verlegging fietspad	Onderzoek naar de mogelijkheid om deel fietspaden te verleggen nabij de Mossel. Afstemming met lokale bewoners en ondernemers nodig, en alle bijbehorende onderzoeken om tot uitvoering over te kunnen gaan, zoals vergunningen, bodemonderzoek, impact op omgeving etc.	H4030 - A224 - 233	Fietspad richting de Mossel (Planken Wambuis)
21.2	Onderzoeken mogelijke afsluiting van openbaarheid van alle wegen op Planken Wambuis	In samenwerking met gemeente Ede en provincie Gelderland, onderzoek doen naar de mogelijkheid om de wegen van Planken Wambuis af te sluiten van openbaarheid. Afhankelijk van uitkomsten onderzoek, maatregelen uitvoeren, zoals plaatsen van bebording en slagbomen.	H4030 - A224 - A233	Planken Wambuis
21.3	Onderzoeken mogelijke verlegging wandelpad en afsluiting fietspad	Onderzoek naar een nieuwe variant op de recreatieve wandelingen rondom de Mossel, zodat het huidige rondje richting woning Planken Wambuisweg 2 afgesloten kan worden, i.v.m. verstoringsgevoeligheid. Daarnaast wordt het fietspad langs Planken Wambuisweg 2 afgesloten, mits punt 21.1 gerealiseerd wordt.	H4030 - A224 - A233	Mossel (Planken Wambuis)
21.4	Onderzoeken mogelijke samenvoeging van routes	Onderzoek naar de mogelijkheid om routes op Planken Wambuis samen te voegen. Er zijn nu veel verschillende routes en paden; kijken of daar nog winst valt te behalen. Uitvoeren voor uitrol routenetwerk.	H4030 - A224 - A233	Planken Wambuis
21.5	Vergroten maaswijdte	Om de maaswijdte te vergroten, wordt het wandelpad tussen Planken Wambuis en gemeente Ede afgesloten, alsook het (sluip)wandelpad tussen gemeente Ede en NM. Afsluiting door middel van bebording en afrastering. Rasters zijn nodig om runderen op het terrein te houden.	H4030 - A224 - A233	Wandelpad tussen Planken Wambuis en gemeente Ede + wandelpad tussen gemeente Ede en NM
21.6	Onderzoeken mogelijkheid tot vergroten en afsluiten van parkeerplaatsen	Onderzoek naar de mogelijkheid om de parkeerplaats bij Restaurant Planken Wambuis te vergroten, door het fietspad te verleggen en het douglas bosje te verwijderen. Derhalve kunnen twee parkeerplaatsen elders gesloten worden, waardoor er meer rust gecreëerd wordt.	A236	Parkeerplaats Restaurant Planken Wambuis
21.7	Vergroten maaswijdte	Om de maaswijdte te vergroten, wordt een aantal paden afgesloten.	H4030 - A224 - A233 - A072 - A236 - H2310 - A255 - A277	Planken Wambuis
21.8	Vergroten maaswijdte	Romdom het Mosselse Zand wordt de maaswijdte aangepast.	H2310 - A224 - A233 - A255 - A277	Planken Wambuis
21.9	Plaatsen van beheer en onderhoud voorzieningen	Plaatsen van diverse beheer- en controle voorzieningen die nodig zijn voor afsluiting, zoals bebording, slagbomen, boomstammen op wissel of extra aanplant.		Planken Wambuis

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
21.10	Aanpassen bebording en (online) communicatie	Plaatsen of aanpassen van bebording t.b.v. informatieverschaffing openstelling paden wel/niet tijdens broedseizoen of wel/niet open jaarrond. Tevens topkaarten, website en app aanpassen op nieuwe routes en verduidelijking van de toegangsregels.		Planken Wambuis
22. NM - Wolfheze (Zuid Veluwe en IJsselvallei)				
22.1	Vergroten maaswijdte	Om de maaswijdte te vergroten, worden er twee paden op de Doorwerthse Heide afgesloten: (1) Noord-Zuid pad op hei wordt verwijderd tot het eerste zijpad, (2) wandelpad Zuidkant Doorwerthese Heide.	H4030 - A224 - A233	Doorwerthse Heide (Wolfheze)
22.2	Aanpassen bestaande padenstructuur	Het bestaande klompenpad door de Eikenlaan wordt verlegd, zodat het leefgebied in de bosrand verbeterd en de hei beter beleefd kan worden.	H4030 - A224 - A233	Eikenlaan (Doorwerthse Heide, Wolfheze)
22.3	Vergroten maaswijdte	Om de maaswijdte te vergroten, wordt een aantal paden afgesloten op de Wolfhezerheide.	H4030 - A224 - A233 - A236	Wolfhezerheide
22.4	Vergroten maaswijdte	Om de maaswijdte te vergroten, worden er een aantal paden afgesloten rondom Hoog Wolfheze.	A236 - H4030	Wolfheze
22.5	Plaatsen van beheer en onderhoud voorzieningen	Plaatsen van diverse beheer- en controle voorzieningen die nodig zijn voor afsluiting, zoals bebording, slagbomen, boomstammen op wissel of extra aanplant.		Wolfheze
22.6	Aanpassen bebording en (online) communicatie	Plaatsen of aanpassen van bebording t.b.v. informatieverschaffing openstelling paden wel/niet tijdens broedseizoen of wel/niet open jaarrond. Tevens topkaarten, website en app aanpassen op nieuwe routes en verduidelijking van de toegangsregels.		Wolfheze
22.7	Afsluiten parkeerplaats	Afsluiten van parkeerplaats aan de Utrechtseweg (circa 5 parkeerplaatsen) i.v.m. het streven om meer rust te creëren op de hei. Parkeren centraliseren op P aan Wolfhezerweg (begin Oude Kloosterweg), waar voldoende parkeerplaatsen aanwezig zijn met informatieborden en startpunten van wandelroutes. Vanaf hier kunnen bezoekers naar de hei lopen, maar ook verleid worden om aan de Noordkant van de Wolfhezerweg te gaan wandelen, waardoor er meer spreiding van bezoekers komt, wat rust creëert op de heide. De te verwijderen parkeerplaats wordt ingericht als bos.		Parkeerplaats Utrechtseweg en parkeerplaats aan Wolfhezerweg (Wolfheze)
23. Oldenbroek				
23.1	Onderzoeken mogelijke opties m.b.t. parkeerplaatsen en toegangen	In samenwerking met terreineigenaren en gebruikers, onderzoek doen naar de gewenste ontsluiting van het natuurgebied door het opheffen, in stand houden of uitbreiden van de parkeerplaatsen en toegangen rond de Wezepse Heide en de Vuursteenberg.	H4030	Wezepse Heide

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
24. Putten				
24.1	Aanpassen padenstructuur	Aanpassen wandelroute 'Putten Zuid' tussen toekomstige P Veluwe Krachtighuizerheide en Groote Ark i.s.m. SBB, ten behoeve van bezoekersspreiding en ontlasting parkeer- en recreatiedruk bij Groote Ark.		Krachtighuizer–heide/ Grote Ark
24.2	Onderzoek afwaardering zandwegen	Onderzoek naar mogelijke afwaardering zandwegen Noord West Veluwe. Mogelijk in afstemming en eventueel i.s.m. met gemeente Barneveld en gemeente Ermelo		Speulderbos
25. Renkum				
25.1	Onderzoeken optimalisatie padenstructuur	Onderzoek naar optimalisatie padenstructuur. Streven is om te komen tot een maaswijdte die zo veel mogelijk overeenstemt met aangegeven zonering. Dit vergt uit recreatief gebruik halen van een deel van de paden.		Bilderbergbossen en Cardanus- en Valckeniersbossen
25.2	Onderzoeken mogelijkheid tot verkleining of verplaatsing hondenlosloopgebied	Onderzoek naar herziening van het hondenlosloopgebied, en het losloopbeleid in overleg met stakeholders.		Bilderbergbossen en Cardanus- en Valckeniersbossen
26. Rheden				
26.1	Onderzoek verplaatsen hondenloslooopterrein Rozendaalseveld	Het hondenloslooopterrein is gelegen op een heideterrein. De hier aanwezige natuur is te kwetsbaar voor loslopende honden. Onderzocht wordt wat de mogelijkheden zijn om het hondenloslooopterrein te verplaatsen. Daarbij wordt vooral gekeken naar alternatieve locaties buiten N2000.	A246, A224, A233, H4030	Rozendaalseveld
27. SBB - Garderen Oost				
27.1	Afsluiten van paden tijdens broedseizoen	Afsluiten van 3 bospaden in Grevenhout tijdens het broedseizoen, en afsluiten van het Caitwickerzand (met jaarrond open corridor voor wandelaars oost-west) met behulp van bebording en slagbomen.	A072 - A236 - A246 - A255 - A277 - A224	Grevenhout, Caitwickerzand en Nieuw Milligse zand
27.2	Aanpassen bestaande padenstructuur	Verleggen van bestaande wandelroute en ruiterroute van locatie A naar locatie B; dit zorgt voor een grotere afstand van het ven Kootwijkerveen.	H3160	Kootwijkerveen
27.3	Realiseren nieuwe recreatieve voorzieningen	Realisatie van een uitzichtpunt Kootwijkerveen, op grotere afstand van het ven, om verstoring van de venrand te verminderen. Paden aan de venrand worden tevens verwijderd. Met behulp van uitzichtpunt kunnen recreanten het niet-toegankelijke gebied toch beleven.	H3160	Kootwijkerveen
27.4	Optimaliseren van bestaand parkeerterrein	Optimaliseren van de indeling van het parkeerterrein bij Grevenhout en indien nodig, vergroten van de capaciteit. Dit om parkeren gesaneerde P Caitwick op te vangen en gespreid parkeren te voorkomen.	Alle doelen	Parkeerterrein Grevenhout

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
27.5	Vergroten maaswijdte	Paden op het Caitwickerzand verwijderen m.u.v. het fietspad, deel van de ring en het beheerpad.	A246 - A255 - A277 - A224	Caitwickerzand
27.6	Onderzoeken aanpassing ruiterroutes	In overleg met stakeholders, onderzoek naar het verminderen van het aantal ruiterroutes in Garderen Oost; er ligt nu een dicht netwerk met soms dubbele routes.	Alle doelen	Garderen Oost
28. SBB - Garderen West				
28.1	Vergoten maaswijdte	Verwijderen van het dwarspad over het open terrein op het Stroese Zand door middel van plaggen en bebording.	A246 - A255 - A277 - A224 en habitats	Stroese Zand
28.2	Verplaatsen ingang, en verkleinen van hondenlosloopgebied en realiseren hondenspartelvijver	Verplaatsen van de ingang van het hondenlosloopgebied richting Voorthuizen, en verkleinen en inrasteren van het hondenlosloopgebied (van circa 90ha naar 62ha). Tevens een hondenspartelvijver realiseren in het gebied, met als doel vrijwaren honden in Watergraafsmeertje.	A072 - A236 - H3160	Boeschoten
28.3	Verwijderen parkeerplaatsen en realiseren nieuwe parkeerplaatsen	Verwijderen van 12 parkeerplaatsen insteek Arnhemse Karweg ten noorden van Apeldoornsestraat en slagboom naar voren halen. Tevens verwijderen van 11 parkeerplaatsen langs provinciale weg, en verwijderen 15 parkeerplaatsen aan de Oude Nijkerkerweg/hoek Boeschoterweg. Daarnaast het parkeren in de berm kopeind Hunnenweg fysiek onmogelijk maken. Capaciteit van bovengenoemde parkeerplaatsen wordt verplaatst naar nieuw te realiseren parkeerterrein langs de provinciale weg, hier 25 extra parkeerplaatsen bij nieuwe ingang hondenlosloopgebied.	A072 - A236	Boeschoten
28.4	Optimaliseren van bestaand parkeerterrein	Optimaliseren van parkeerplaats zuidkant Harderwijkerkarweg (N344). De parkeerplaats is nu te nat en er is meer ruimte nodig, ook t.b.v. paarden trailers. Saldo P blijft gelijk en geen areaal wijziging.		Stroese Zand
28.5	Verplaatsen bestaande paden	Verplaatsen van het westelijk pad Watergraafsmeertje t.b.v. creëren meer rust rondom (en in) zuur veen.	H3160	Boeschoten
28.6	Onderzoeken mogelijke afsluiting weg voor doorgaand verkeer	Onderzoek naar mogelijkheid afsluiting Hunnenweg en Oude Nijkerkerkerweg voor doorgaand gemotoriseerd verkeer i.s.m. betrokennen gemeenten en in afstemming met weggebruikers.	A072 - A236	Hunnenweg en Oude Nijkerkerweg (Boeschoten)
28.7	Onderzoeken mogelijke aanpassing wegindeling	Onderzoek naar mogelijkheid aanpassing verkeersindeling op Hoge en Lage Boeschoterweg i.s.m betrokken gemeenten en in afstemming met weggebruikers.	A072 - A236	Hoge en Lage Boeschoterweg

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
29. SBB - Kootwijk				
29.1	Aanpassen padenstructuur	Verwijderen van 2 paden op Hoog Burlese Heide tussen CDE en Dabbelosepad, d.m.v. plaggen en bebording. Ter vervanging van deze 2 verwijderde paden, aanleggen van een nieuw pad. Daarnaast opheffen wandelpaadje vanaf hoogste punt, uitkijkpunt over afgesloten gebied markeren met houten post en rail + plaatsen bankje. Tevens aanleg vrijliggend wandelpad onder Beukenlaan op toegangsweg/ Beukenlaan tussen parkeerplaats Hoog Buurlo en schaapskooi i.v.m. intensief gebruik (scheiding gebruikers).	A255 - A277	Hoog Buurlose Heide
29.2	Verplaatsen recreatieve voorziening	Verplaatsen schuilhutje E langs wandelpad, zodat aansluiting op wandelpaden beter is, met als beoogde doel concentratie recreanten.	A255 - A277	Hoog Buurlose Heide
29.3	Onderzoeken mogelijke aanpassingen padenstructuur	Onderzoek naar aanpassing recreatiepaden omgeving Hoog Buurlo en Radio Kootwijk; o.a. bewegwijzering naar Radio Kootwijk voor wandelaars vanaf Hoog Buurlo achter dorp langs i.o.m. dorp Radio Kootwijk en gebruikers.		Hoog Buurlo en Radio Kootwijk
29.4	Aanpassen openbare wegen	Afsluiten van Burelhul voor gemotoriseerd verkeer met behulp van bebording, i.v.m. stofoverlast recreanten en verstoring van grondbroeders.	A255 - A277	Burelhul (Hoog Buurlose Heide)
29.5	Opwaarderen recreatieve voorziening	Verbeteren van het wandelpad NO segment zendcirkel Radio Kootwijk, eventueel aanpassen naar een mindervalide pad.		Radio Kootwijk
29.6	Onderzoeken mogelijke aanpassing fietspadenstructuur Kootwijk	In samenwerking met gemeente Apeldoorn en in overleg met dorpsbewoners, onderzoek naar de mogelijkheden voor het verhogen van het fietscomfort in combinatie met groot onderhoud en vergroting maaswijdte heide Asselseweg.	A255 - A277	Regelbergen
29.7	Afsluiten tijdens broedseizoen	Broedseizoenafsluiting van gedeelte Kootwijkerzand.	A255 - A277	Kootwijkerzand en Stroese Heide
29.8	Onderzoeken mogelijkheden vergroten maaswijdte	In overleg met stakeholders en bewoners, onderzoek naar mogelijkheden om maaswijdtevergroting te verkrijgen in het Loobosch, o.a. oude dennenbos en omgeving bosreservaat; hier liggen nu veel smalle oude en recent ontstane paden.	A072 - A236	Loobosch
29.9	Aanpassen padenstructuur	Verwijderen van het pad door de Stroese Heide, waarbij doorgaande verbindingen blijven bestaan. Tevens in de omgeving van Loofles paden op korte afstand van de overs verwijderen en verleggen op grotere afstand.	A255 - A277 - H3160	Stroese Heide en Loofles

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
29.10	Opwaarderen recreatieve voorziening	De oevers van de Loofles extensiveren voor gebruik door recreanten. Honden verwijzen naar de spartelvijver in het hondenlosloopgebied Harskamp. Beoogde doel is minder verstoring. Tevens onderzoeken mogelijke fysieke maatregelen zodat honden en paarden niet meer kunnen baden in Loofles.	H3160	Loofles
29.11	Opwaarderen recreatieve voorziening en realiseren nieuwe recreatieve voorziening	Inrasteren van het hondenloslooopterrein Harskamp, om hondeneigenaren rondom Kootwijkerzand een alternatief te bieden. Circa 1350m zwartwildraster met 4x toegangshek. Daarnaast realiseren van hondenspartelvijver bij parkeerplaats Veluwe Harskamp, ter vervanging van het niet langer mogen zwemmen door honden in Loofles. Verbeteren communicatie en handhaving rondom het nieuwe hondenloslooopbeleid.	A072 - A236 - H3160	Harskamperdennen
29.12	Opwaarderen parkeerplaats	Verbeteren van de parkeerplaats bij Veluwe Kootwijkerduin, t.b.v. gebruikers hondenlosloopgebied, alsook geschikter maken voor paardentrailers.		Kootwijkerduin
29.13	Opwaarderen recreatieve voorziening	Plaatsen zwartwildraster rondom hondenlosloopgebied Kootwijkerduin met behoud van ruiterpad (ca 90 ha 3500m zwartwildraster)		Kootwijkerduin
29.14	Onderzoeken mogelijke aanpassing padenstructuur	Onderzoek naar het verplaatsen van het fietspad Noorderheideweg naar oude tracé Houtvester van 't Hoffweg (wens dorpsbewoners Kootwijk).	A255 - A277	Noorderheideweg en Houtvester van 't Hoffweg (Kootwijk)
29.15	Onderzoeken mogelijke aanpassing padenstructuur	In overleg met stakeholders, onderzoek naar mogelijkheden vervangen wandelroutesegmenten van boswegen naar single wandeltracks in omgeving Kootwijk, en onderzoek naar mogelijke opties krimp ruiterroutes op plekken met dubbele routes of een dicht netwerk. Tevens onderzoek naar splitsing recreatief gebruik van paden door ruiters en MTB'ers in omgeving Kootwijk en Ugchelen.	A255 - A277 - A072 - A236	Kootwijk en Ugchelen
29.16	Aanpassen padenstructuur	In samenwerking met gemeente Barneveld en gemeente Apeldoorn, het eerder opgestelde fietspadenplan herijken en uitvoeringsplan opstellen.		Kootwijk
29.17	Onderzoeken mogelijke aanpassingen openbare wegen	In samenwerking met gemeente Apeldoorn en stakeholders onderzoek naar mogelijkheden en draagvlak goede bereikbaarheid Radio Kootwijk, Hoog Buurlo en Hoenderloo met tegelijkertijd beperkt effect op bescherming en beleving Midden Veluwe. Op basis van uitkomsten onderzoek, maatregelen gefaseerd uitrollen.	A236 - A072 - A255 - A277	Radio Kootwijk, Hoog Buurlo en Hoenderloo

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
30. SBB - Nunspeet				
30.1	Optimaliseren padenstructuur en realiseren nieuwe recreatieve voorzieningen	Routes vanaf OL naar zone A optimaliseren voor wandelen en fietsen; niet via de rotondes, maar via Venneweg, onderdoorgang golfbaan en P routiers. Tevens het aanbod aantrekkelijke punten/objecten op deze route vergroten (onderdeel van totaalplan OL = ontvangstlocatie_regie gem. Nunspeet).		OL / Stationsomgeving Zandenbosch
30.2	Realiseren nieuwe paden	Realiseren van een nieuw startpunt en stukje verbindend ruiterpad t.b.v. ruiters en menners vanaf oostkant parkeerplaats Veluwe bij Heerderstrand op de locatie van het oude bezoekerscentrum.		Zandenbosch
30.3	Aanpassen padenstructuur	Aanpassen van padenstructuur rondom de vennen Zandenbosch; verleggen op meer afstand van ven-oevers. Ven/ oevers krijgen tevens varkensraster. Gebruik door honden beeindigen.	H3160	Zandenbosch
30.4	Realiseren nieuwe recreatieve voorzieningen	Realiseren van hondenspartelvijver Zandenbosch, als alternatief voor venherstelproject en Waschkolk.	H3160	Zandenbosch
30.5	Onderzoeken aanpassen openbare wegen	Onderzoek door gemeente Nunspeet naar mogelijkheid om Vennenpad voor gemotoriseerd verkeer af te sluiten, om een rustige verbinding te creëren vanuit OL Nunspeet naar Zandenbosch.		Vennenpad
30.6	Onderzoeken realiseren nieuwe paden	Onderzoek door gemeente Nunspeet naar aanleg verbindend fietspad tussen kern Vierhouten en fietspad langs Gortelseweg t.b.v. veiligheid en beleving.		Fietspad langs Gortelseweg
30.7	Onderzoeken realiseren nieuwe voorzieningen	Onderzoek naar mogelijke aanpassingen rondweg Zandenbosch, zoals bijvoorbeeld doorgaande karakter van de weg opheffen, creëren van 3 rondjes incl. mindervalide pad, of het faciliteren van skaters.		Rondweg Zandenbosch
30.8	Aanpassen bestaande padenstructuur	Verwijderen van paden oude hoogspanningstracé heide Hendrikszand, inclusief enkele aanliggende sluippaadjes. Tevens 2 bospaden en zuidpad heide Hendrik Mouwenveld opheffen voor recreatief gebruik, door middel van plaggen, bebording en slagbomen, en opheffen van één klein bospaadje verderop.	H4030 - A246 - A255 - A277 - A224 - A072 - A236	Hendrikszand en Hendrik Mouwenveld
30.9	Opheffen parkeerplaats en opheffen startpunt wandelroute	Opheffen van parkeerplaats Elspeterbosweg (Oost) bij Noorderheide en opheffen parkeerplaats Nunspeet (West). Parkeren doorverwijzen naar TOP Vierhouten. Startpunt gemarkeerde wandelroute Noorderheide komt hier te vervallen, alleen bereikbaar via Bergeltroute vanaf parkeerplaats aan Gortelseweg. Alternatieve bereikbaarheid vanaf parkeerplaats bosrand Elspeterbos nog verkennen.	H4030 - A246 - A255 - A277 - A224	Noorderheide
30.10	Onderzoeken mogelijke realisatie nieuwe recreatieve voorziening	Onderzoek naar verplaatsing van wildobservatieplek langs Tongerenseweg naar een minder verstorende locatie, die ook in schemer bereikbaar is. Mogelijke koppeling aan initiatief landgoed Stakenberg.		Wildobservatieplek Tongerenseweg (Vierhouten)

Toelichting > **< Tabel** **< Inhoudsopgave**

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
31. SBB - Oostereng				
31.1	Onderzoeken mogelijke aanpassing padenstructuur (MTB)	In overleg met MTB club, onderzoek naar aanpassen MTB routes in Oostereng, van veel verschillende paden naar 1 duidelijke route.	A072 - A236	Oostereng
31.2	Aanpassen padenstructuur (fiets)	Plaatsen van 4 klaphekken Jufferswaard om toegang fietsers te belemmeren, inclusief aanpassen van bebording en eventueel pad opwaarderen.	A072 - A236	Jufferswaard (Oostereng)
31.3	Aanpassen parkeerplaatsen	Afsluiten van parkeerplaats aan de Regentesselaan, inclusief het fysiek onmogelijk maken van parkeren in de berm. Tevens afsluiten van kleine parkeerplaats aan de Telefoonweg en verwijzen naar parkeerplaats Airborne Renkum. Daarnaast parkeerplaats aan de Bennekomse weg optimaliseren m.b.t. veiligheid en instellen geslotenverklaring 's nachts. Doel is om het parkeren te concentreren.		Oostereng
31.4	Vergroten maaswijdte	Enkele paden weghalen in Buunderkamp en Renkumse Heide. Tevens zoneren en markeren van MTB route in Buunderkamp. Op termijn MTB verbinding Wageningen Oostering - Edese heide (nieuwe OL).	A072 - A236	Oostereng
31.5	Onderzoeken mogelijke aanpassing openbare wegen	Onderzoek (SBB i.s.m. gemeente Renkum en Landgoed Quadenoord) naar mogelijke afsluiting doorgaande verbinding Bosbeekweg richting parallelweg ter hoogte van Quadenoord voor gemotoriseerd verkeer, met regeling aanwonenden/eigenaren.		Bosbeekweg (Oostereng)
31.6	Realiseren nieuwe recreatieve voorzieningen	Realiseren van mindervalide pad zuidelijk deel Renkums Beekdal (Beukenlaan), gekoppeld aan aanliggend verzorgingstehuis. Betreft locatie buiten N2000.		Beukenlaan (Renkum)
32. SBB - Speulderbos				
32.1	Onderzoeken mogelijke aanpassing openbare wegen	Onderzoek door gemeente Putten naar mogelijke afsluiting voor gemotoriseerd verkeer Arnhemse Karweg tussen Garderenseweg en Drieseweg én tussen Oude Garderenseweg en Bato'sweg, i.v.m. doorsnijding heide. Tevens ook onderzoek naar mogelijke afsluiting Oude Garderenseweg tussen laatste woning Krachtighuizen en Arnhemse Karweg. Onderzoek gemeente Putten Drieseweg en gemeente Ermelo Sprielderweg, afsluiten voor gemotoriseerd verkeer tussen Drie en Arnhemse Karweg. Als laatste onderzoek naar mogelijke afsluiting Julianalaan langs Putterbos.		Arnhemse Karweg, Oude Garderenseweg, Sprielderweg, Drieseweg en Julianalaan (Putten)
32.2	Opheffen hondenlosloopgebied	Opheffen hondenlosloopgebied Groote Ark/Kuiten, inclusief verwijderen bebording.	A072 - A236 - A246 - A255 - A224 - A277 - heidehabitats	Kuiten
32.3	Opheffen parkeerplaats	Opheffen parkeerplaats bij heideterrein Groote Ark/Kuiten.	A072 - A236 - A246 - A255 - A224 - A277 - heidehabitats	Kuiten en Groote Ark

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
32.4	Vergroten maaswijdte	Wandelpad langs oostzijde heide verleggen naar 1e pad in bos. Tevens illegale paadjes/single tracks MTB op en langs heide effectief onbruikbaar maken.	A246 - A255 - A224 - A277 - heidehabitats	Kuiten en Groote Ark
32.5	Aanpassing openbare wegen	Kolthoornseweg afsluiten voor alle verkeer d.m.v. slagbomen en bebording.	A246 - A255 - A224 - A277 - heidehabitats	Kolthoornseweg (Putten)
32.6	Aanpassen padenstructuur (wandelen)	2 wandelroutes in Speulderbos (Peppelerboom en Putterboswandeling) vervangen door 2 nieuwe wandelroutes vanaf TOP Schovenhorst/P Veluwe Krachtighuizen. Concept nieuwe routes is beschikbaar. Onderdeel van project Putterpoorten en TOP Schovenhorst.	A072 - A236	Krachtighuizen
32.7	Onderzoeken optimaliseren parkeerplaatsen	In samenwerking met gemeente Ermelo, onderzoeken zoneren bosgebruik na afsluiten Sprielderweg en verkennen mogelijkheden optimaliseren van parkeersituatie Drie e.o. (Boshuis en lang parkeren P-Veluwe). Op basis van uitkomsten onderzoek, maatregelen uitvoeren.	A236 - A072 - boshabitats	Speulderbos
32.8	Aanpassen padenstructuur (MTB)	In overleg met MTB club, onderzoek naar en voorstel nieuwe MTB route binnen zone A en B, inclusief aangeven van no go areas. Afstemming proces Kootwijk en Ugchelen en bepaling standpunt MTB door TBO's en provincie.		Speulderbos en Sprielderbos
32.9	Broedseizoenafsluiting	Broedseizoenafsluiting paden kerngebied oude boshabitats in Speulderbos, d.m.v. slagbomen en bebording.	A072 - A236	Speulderbos
32.10	Aanpassen recreatieve voorzieningen	Verkleinen van dagrecreatieterrein Nieuwe Prinsenweg, door middel van slagbomen en bebording. Doel is het weren van auto's, fietsers blijven welkom.	A072 - A236	Sprielderbos
33. SBB - Ugchelen EN Hoenderloo				
33.1	Vergroten maaswijdte	Pad verwijderen bij rustgebied en oud bos, alsook pad bij bosgebied Hoenderloo. Tevens worden 2 paden met oude laanbomen en oud bos verwijderd, i.v.m. ecopassage, en worden 2 paden in het bosreservaat het Leesten verwijderd.	A236 - A072	Hoog Buurlo, Ugchelen, Hoenderloo en Het Leesten
33.2	Onderzoeken mogelijke aanpassing padenstructuur (MTB en ruiters)	Onderzoek naar herinrichting van het MTB/ruiterpad vanaf Het Leesten, waarbij toegangsroute mogelijk op middenpad komt te liggen, i.p.v. direct terrein af en provinciale weg over. Op basis van uitkomsten onderzoek, maatregelen uitvoeren.		Het Leesten
33.3	Realiseren nieuw fietspad	Realiseren rechtstreekse nieuwe fietsverbinding door bosgebied van Het Leesten tot Noordweg om fietsgebruik tussen OL Het Leesten en Hoenderloo te promoten.		Het Leesten
33.4	Vergroten maaswijdte	Om de maaswijdte te vergroten, t.b.v. verbeteren populatie Wespendief, wordt het aantal paden in bos Spoekweg geëxtensiveerd.	A072 - A236	Varenna

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
33.5	Onderzoeken mogelijke realisatie nieuwe recreatieve voorzieningen	Onderzoek naar mogelijkheid realiseren shuttleverbinding voor recreanten vanaf OL Het Leesten naar Hoog Buurlo en Radio Kootwijk, te beginnen op drukke weekenddagen en feestdagen.		Het Leesten, Hoog Buurlo en Radio Kootwijk
33.6	Opwaarderen recreatieve voorzieningen	Vergroten van de bestaande wildobservatieplaatsen bij Hoog Buurlo. Dit voorkomt zoekgedrag van recreanten in meer gevoelige gebieden. Te koppelen aan het opheffen van zandweg Burelhul.		Hoog Buurlo
33.7	Realiseren nieuwe recreatieve voorzieningen	Aanleggen mindervalidenrouten Het Leesten		Het Leesten
33.8	Aanpassen bestaande padenstructuur	Wandelpad Salamandergat verleggen (bestaande pad opheffen). Nieuwe tracé op grotere afstand van het ven. Tevens aanbrengen van bebording rondom ven/ koppelsprengen om betreding tegen te gaan.	H3160 - H3260A	Het Leesten
33.9	Realiseren nieuwe recreatieve voorzieningen	Aanleg van hondenspartelvijver in hondenlosloopgebied Het Leesten, mede ter ontlasting koppelsprengen.	H3260A	Het Leesten
33.10	Aanpassen bestaande routestructuren (MTB)	Verkenning herzien en verbeteren trace MTB route ivm aantrekkelijkheid en zonering.	Alle doelen	Ugchelen en Hoenderloo
34. SBB - Zwolse Bos				
34.1	Aanpassen recreatieve voorzieningen	Verkleinen van hondenlosloopgebied tot omvang zone A plus heide Tonnenberg (totaal 220 ha). Tevens plaatsing bebording, ontwikkelen hondenlosloopflyer en communiceren aanlijnverplichting honden in broedseizoen heideterrein Tonnenberg.	A246 - A255 - A277 - A224 - A072 - A236	Heide Tonnenberg (Zwolse Bos)
34.2	Vergroten maaswijdte	Om de maaswijdte vergroten, vervallen wandelpaden heideterrein Tonnenberg, m.u.v. rode wandelroute en 1 verbindingspad naar verblijfsrecreatieterreinen noord oostelijk.	A246 - A255 - A277 - A224 - habitats	Heide Tonnenberg (Zwolse Bos)
34.3	Realiseren nieuwe recreatieve voorzieningen	Realiseren van een nieuwe uitkijktoren van ca. 15m hoog aan westrand Tonnenberg, ter plaatse van bestaand uitkijkpunt. Zicht op omliggende terreinen en Ijsseldal,Heide, stuwwal en wijde omgeving kan beleefd worden en toren trekt bezoekers daar naar toe.		Heide Tonnenberg (Zwolse Bos)
34.4	Aanpassen openbare wegen en opheffen parkeerplaatsen	Afsluiten van Dreefseweg na laatste perceel voor gemotoriseerd verkeer, ontheffing voor aanwonenden. Tevens opheffen van twee parkeerplaatsen langs deze weg.	A072 - A236	Dreefseweg (Wapenveld)
34.5	Aanpassen openbare wegen	Bestaande P-terrein Kamperweg opknappen; halfverharding en indeling verbeteren. Uitsluitend als no regret maatregel. Doel is op korte termijn parkeer zoekgedrag tegengaan. Voor lange termijn zie volgende maatregel.	A072 - A236	Parkeerplaars Kamperweg

Nummer	Naam Maatregel*	Omschrijving Maatregel	N2000 Doel	Gebiedsnaam/ locatie
34.6	Onderzoek optimaliseren bestaande parkeerplaatsen	Onderzoek naar optimalisatie parkeersituatie op lange termijn. Te onderzoeken opties: bestaande P Kamperweg herinrichten/omvormen naar P-Veluwe; bestaande P Kamperweg verplaatsen naar Kommerseweg en hier grotere P veluwe realiseren (in knik vd weg); klein P-terrein Koerbergseweg opheffen, opp. naar P Veluwe. Evt laatste deel Koerbergseweg afsluiten gemotoriseerd verkeer. Te onderzoeken alternatieven hangen samen met parkeersituatie Leisurelands.		Parkeerplaats Koerbergseweg, parkeerplaats Wapenveldseweg, parkeerplaats Kamperweg en parkeerterrein Heerderstrand (Heerde)
34.7	Verplaatsen startpunten routes	Startpunt wandelroute, fietspad, ruiterroute en MTB route verplaatsen naar nieuwe P Veluwe indien dat Kommerseweg wordt.		Zwolse Bos
34.8	Vergroten maaswijdte	Om de maaswijdte te vergroten, opheffen van diagonaal pad noordelijk droge heideterrein en opheffen 2 paden tegen ecopassage aan in bosgebied zone C.	A246 - A255 - A277 - A224 - A236 - A072	Zwolse Bos
34.9	Aanpassen bestaande routestructuren (wandelen)	LAW Maarten van Rossumpad en klompenpadtrace (Vosbergenpad) over heide verleggen, inclusief herzien van markeringen en t.z.t. drukwerk.		Zwolse Bos

Toelichting kolom N2000-doel

Ín de maatregeltabel is met een code aangegeven voor welke specifieke Natura 2000-doelen een maatregel genomen wordt. Het Natura 2000 Aanwijzigingsbesluit Veluwe noemt 18 habitattype (of ecosystemen) die essentieel zijn voor de natuurlijke rijkdom op de Veluwe. Hieronder worden deze habitattypen opgesomd met bijbehorende code, zoals vermeld in de maatregeltabel.

Habitattypen Veluwe	Code
Stuifzandheide met struikheide	H2310
Binnenlandse kraaiheidevegetaties	H2320
Zandverstuivingen	H2330
Zwak gebufferde vennen	H3130
Zure vennen	H3160
Beken met waterplanten	H3260
Vochtige heiden	H4010
Droge heiden	H4030
Jeneverbesstruwelen	H5130
Heischrale graslanden	H6230
Blauwgraslanden	H6410
Actieve hoogvenen	H7110
Overgangs- en Trilvenen	H7140
Pioniervegetaties met snavelbies	H7150
Kalkmoerassen	H7230
Beuken-eikenbossen met hulst	H9120
Oude eikenbossen	H9190
Vochtige alluviale bossen	H91E0C

In het Aanwijzingsbesluit zijn ook instandhoudingsdoelen opgenomen voor specifieke dieren en planten, de zogenaamde habitatrichtlijn en vogelrichtlijnsoorten. Het betreft de volgende soorten:

Habitatrichtlijnsoorten Veluwe	Code
Gevlekte witsnuitlibel	H1042
Vliegend hert	H1083
Beekprik	H1096
Rivierdonderpad	H1163
Kamsalamander	H1166
Meervleermuis	H1318
Drijvende waterweegbree	H1831
Habitatrichtlijnsoorten Veluwe	
Wespendief	A072
Nachtzwaluw	A224
IJsvogel	A229
Draaihals	A233
Zwarte specht	A236
Boomleeuwerik	A246
Duinpieper	A255
Roodborsttapuit	A276
Tapuit	A277
Grauwe Klauwier	A338

Provincie Gelderland
Markt 11
6811 CG Arnhem
Postbus 9090
6800 GX Arnhem
026 359 99 99
provincieloket@gelderland.nl
www.gelderland.nl

21 700 524